

בראשית א

ע"ה ואמר (דברים כ"ד) לעוז לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה, וכתיב ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות וגו' לפני ה' אלהינו, זאת כי קיום המלות הוא כולל שתי מועליות, מועלת כלל הגוף בעולם הזה ומועלת הכפס לעולם הבא זה שהזכיר בכלל לעוז לנו כל הימים, ואח"כ הוסיף פירוש כלל ופרט לחיותנו כהיום הזה זהו מועלת הגוף בעולם הזה, ולדקה תהיה לנו לפני ה' אלהינו זהו מועלת הכפס לעולם הבא, וכן ציאר שלמה המע"ה הענין הזה בעלמו הוא שאמר (משלי ד' י"ז) כי חיים הם למולאיהם ולכל צטרו מרפא, הא למדת שיש בכל המלות מועלת הגוף והכפס, ואם תשאל ותאמר מאין לנו מן סכסוך שכל החכמות ככללות בתורה ונמשכות ויולדות מנחה, הנה שלמה ע"ה צאר זה צתוך רמזי דבריו והוא אמרו (סיר ד') כופת מעופנה שפתותיך כלת דצט וחלצת חת לשונך וריח שלמותיך כריח לצנון, המעיל התורה לבלה, וכמו שדרשו רז"ל (צמדצר ו' א') ויהי ציום כלת משה כלת כתיב ציוס שנכנסה כלת לחופה, ודרשו עוד רבותינו ז"ל אל תקרי מורשה אלא מאורשה, ולמדך שלמה המע"ה צכסוך הזה שכל החכמות הנמשלות לכופת כלן נועפות מעפתי הכלה, ומה שהמסילן לכופת לפי שכל החכמות חוץ מחכמת תורתנו כלן יש צהה מערובת וקייג כנופת הזה שכולל הדצט ושעוה, אצל חכמת תורתנו הקדושה היא הדצט הגמור הכקי מן השעוה ונכל פסולה, זהו אמרו (סיר ד' י"א) דצט וחלצת חת לשונך שדרצט וחלצת הם דברים זכיים נקיים מאין סיג, וכן דוד המע"ה המעיל תורתנו לכסף לרוף שאין צו סיג, הוא שאמר שאמרת ה' אמרות עהורות כסף לרוף וגו' (תהלים י"ז). ולפי שיש צחכמת תורתנו הנקיה והזכה דברים נקיים ראויים להסתירם מפני זה אמר חת לשונך כלומר חייב חתה כהעלימם שלא תוליאם מפיד, כענין סכסוך (משלי ה') יהיו לך לצדך ואין לזרים חתך, וכן דרשו רז"ל מאי ולמכסע עתיק (ישעיה כ"ג י"ח) דברים סכסע עתיק יומין אל חגלם, ולקח לדוגמא חתה ממלות של תורה שתיא מן

הדברים

דע כי תורתנו הקדושה נקשרת עם החכמה העליונה וכל החכמות כלן ככללות צה, ומפני זה נקראת מעימה, והיא משיצת כפס לשרשה, והמלות סכסוך לנו צהר סיני הם חרי"ג סכסוך (דברים ל"ג) תורה לזה לנו משה מלות כמנין תורה קצבנו ממשה, ושתי דצרות שמענו והצבנו מפי הגבורה והנה הם חרי"ג, ודבר ידוע כי כל המלות כלן אלהיות, ושקולות צמאזני החכמה, צנויות על אדני הדעת, מיוסדות על עמודי התצוקה ואין לך כל מלה שלא יהיה בכלל צה מין אחד מעיני החכמה, וחרי"ג מלות הללו חרי"ג כללים הם, כי פרטי המלות אין להם סוף ותכלית, והדעת כותנת בן כי כיון שהמלות אלהיות וכלן מורות על חיוץ מליחות אלהותו ועל ידיעתו מלך דרכיו ופעולותיו, כסם שאין תכלית מושג לנו מלך ידיעת פעולותיו כך אין תכלית לפרטי המלות, ולזה כוון המלך דוד ע"ה צאמרו (תהלים קי"ט) לכל תכלה ראיתי קץ רחצה מלותך מאד, צאר כי כל דבר יש לו קץ ולמלות אין קץ, ואם בן כל מלות ומלות מחרי"ג מלות היא כללית כל אחת ואחת כוללת מלות הרבה וכן כלן עד לאין קץ, וחרי"ג מלות הללו כחלקות לשני חלקים מושכלות ומקובלות, המלות המושכלות הן אותן מלות שהסכל מעיד עליהן ומצחין צהן שאלו לא נכחצו היה המשכיל מוליא אותן צסכלו, כמלות כצוד אצ ואם, והרליחה, והכאוף, והגכצה, ועדות סקר והגזל, וכיוצא צהם, המלות המקובלות, הן אותן מלות שלא ישיגם האדם לעולם, ולא ימליאם צסכלו כלל, אצל הוא לריך צהן אל הקצלה, כמלות הסופר והסוכה והלולצ, מלות סיצום והחלילה, ומלות השמיטה והסיוצל, והקרצנות והכלאים, וכיוצא צהם, ואלו ואלו לתועלת הגוף והכפס, יש צמושכלות תועלת גופני צקיום העולם כמשפטי העמים ובהנהגותיהם וכיסוצי הארלות והמדינות, וצהן תועלת הכפס גם כן, ויש צמקובלות תועלת כפשיי, כי תמעלה הכפס צהן וחסיג צקיומן חיי העולם הבא, וצהן תועלת הגוף גם כן: וכדי לצאר שכל מלות סצתורה יש צהן תועלת הגוף והכפס, העיד משה רבינו

הדברים הראוים להסתירם ותיא מלות לילית, זהו (סיר ד' י"א) וריח שלמוסיך כריח לצנון, וכבר ידעת כי ריח הוא זכרון הדבר, וכענין שכתוב בקרצנות (ויקרא ו') אזכרתה ריח ניחוח, וכתיב צלילית (צמד צר ע"ו ל"ע) וראיתם אותו וזכרתם, ואמר כי זכרון אותם המלות כזכרון לצנון, והלצנון היא החכמה אשר מלות לילית רומזת אליה, ול"צ חומין כנגד ל"צ נתיבות פליאות חכמה, והבן זה, וכבר צאנו לנו רז"ל מעלת התורה ושלמותה והיאך היא כוללת העליונים והתחתונים, עד שהודיעונו שאלו נכתבה התורה כקדרה היה אדם יכול להחיות זה את המתים, שכן אמרו צוהרש (תהלים ג') עומור לדוד צברחו מפני אצטלוס צנו מאי דכתיב לא ידע חנוס ערכה (איוב כ"ח) אמר ר"א לא נכתבו פרשיותיה של תורה על הקדר שאלמלי נכתבו על הקדר כל מי שהוא קורא בהן היה יכול להחיות את המתים ולעשות מופתים לפיכך נחשלונו קדוריה של תורה ואע"פ שכתעלמו קדוריה של תורה גלויים הם לפני הקציה שכתב (ישעיה מ"ד ז') ומי כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי משומי עם עולם ואותיות ואשר חצוהנה יגידו לנו ע"כ, ועתה שלא נכתבה כקדרה זוכה אדם זה לחיי העוה"צ, שכן אמר שלמה המע"ה (משלי ג') ארך ימים צימינה צמחלה עושר וכבוד, קרא העולם הצא יעין כי שם הוא זוכה לאריכות הימים לכלה לפי שהוא עולם שכלו ארוך, וקרא העולם הזה שחאל, והזכיר על מעלתו עושר וכבוד כי כשם שהעושר והכבוד הכנה אל האדם בעולם הזה לקבל המושכלות כן העולם הזה הכנה לקנות צו חיי העולם הצא, ולמדך שלמה המע"ה בכתוב זה כי העולם הצא יש צו אריכות ימים לעולמים והעולם הזה הכנה אליו. ודבר ידוע כי משה רבינו ע"ה ארון כל הנביאים כל מה שידע והסיג צפועי הצינה הכל ידע והסיג מן התורה בזמן ארבעים יום וארבעים לילה שעתד צהר, גם המלך שלמה ידוע ומפורסם שהיתה חכמתו נחזה מני ים והכתוב העיד עליו (מ"א ד') ויחכם מכל האדם ואין ספק כי מתוך התורה למד הכל, וחכמי האמת העידו על מעלתו הגדולה והנפלאה שעלת אליה מתוך חכמת התורה, והוא שאלמו רז"ל שלמה מלך על העליונים ועל התחתונים שכתב (ד"ס א' כ"ע) וישג שלמה על כסא ה' למלך. ויש לך להחצור צנאן

מדוע קרא הכתוב כסא שלמה כסא העם והיאך יכול הכתוב להמשיך כסא חול לכסא קודש. אבל הענין כי כסא שלמה הוא דוגמא, ורז"ל חכמי האמת יודעי הלכות אשר דבריהם כדרכות הציאו על זה מאמר מעורר כפלא ריחו כשמן העוץ מורק מאמר מאיר עיני השכל ומצטיק כצדק. והוא מן המאמרים אשר פזרום צפריהם גכזום והלפיוס צמדריהם, והוא שאלמו חני רבי חייא מל"ך עולה חסעים מלמד שאין כבודו של הקציה שורה צפחות מחסעים אלף רצות מלאכים והמלך שלמה חסעים אלף כפאות לפניו חסעים אלף קחדרי זה היו לו קציב הכסא וסם יושבים החכמים ותלמידיהם פחות וקגנים כהנים ולוים ופזעים קחדראות כנגד הכסא לשצעים קחדרין ושתי קחדראות נגדו אחת לגד החוזה ואחת לכתן הנציא וכסא אחד לימינו לזה שצע'אנו ע"כ, כל הקחדראות האלו חסעים אלף והפזעים והסתים ואחד הכל דוגמא, ומה שחלק המאמר הזה צלסון קחדרא ולסון כסא ולא הזכיר את כלן צסם קחדרא או לכלן צסם כסא הכל לענין מכוון, וכן מה שכתוב צכסא שלמה (מלכים א' ע') וידות מזה ומזה אל מקום השצת ושנים אריות עומדים אלל הידות וכתיב ושנים עשר אריות עומדים שם על שם המעלות מזה ומזה לא נעשה כן לכל ממלכות, הידות אשר לכסא ושנים עשר אריות הכל דוגמא, הידות הן המדות שבהן נצרא העולם כענין שכתוב (ישעיה מ"ח י"ג) אף ידי יקדה ארץ וימיני עפחה שמים, ושנים האריות שני השרים האדירים הנועדים צמותיהן אחד ליוני ואחד לשחאל, וזהו שאמר אלל הידות, וי"צ אריות שנים עשר מכהיגים מקיפים את הכסא שלשה לכל רוח ורוח מארבע רוחות העולם כי כן קדור הדגלים צמד צהיו מקיפים את הארון, ומפני זה היה ראוי להקרא כסא שלמה כסא ה', ומאין ידע שלמה חכמיס' רם ומתנשא וקדורי השררה העלומה והמעלה הנפלאה והרומה אשר צכסא הכבוד עד שעשה צדוגמתו כסא שלא נעשה כן לכל הממלכות, כל זה ידע והסיג צממת התורה, ומאין חצא לו המלכות להיות מולך צעליונים אלל מתוך חכמת התורה שהיא מן העליונים, ומלינו שמתוך חכמתו הגדולה שלמד מן התורה חצר שלשה ספרים והם משלי וסיר הסירים וקהלת, והוא אמרו (מלכים א' ד' ל"צ) ויהם מכל האדם מאיתן

מאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול, וכתיב (מלכים טו) וידבר שלמה אלפים משל ויהי סירו חמשה ואלף וכתיב (מלכים טו) וידבר על העלים מן סחרו אשר בלצון ועל האזוז אשר יולא בקיר וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמס ועל הדגים, הכתובים האלו מצארים טעם החכמה אשר לסלמה שכלל אותה בשלשה חצורים אלה, וזהו שאמר וידבר שלמה אלפים משל. ונראה לי כי אלפים מלשון למוד החכמה כענין שכתוב ואחלפך חכמה (איוב ל"ג) ויהיה שלמה אלפים כאלו אמר שלמה חצורים, ורמז אותם בשם אחד משלי, והשני סיר הסירים. הוא שאמר ויהי סירו רעז לסיר הסירים, והזכיר חמשה ואלף, אות אלף חמשה, והכוונה כי יסוד סיר הסירים מחובר על יסוד ה"א האחרונה ששם הוי"ה הנקראת כל, וע"כ יקראנה חמיר אחותי בלה שהרי מלת בלה כוללת שניהם מלת כל וה"א האחרונה, וכשאמר ויהי סירו חמשה ואלף צאח כי היה יסוד סירו ועקרו ה"א, וידבר על העלים מן סחרו אשר בלצון זה קשר קהלת המיוסד על חכמת הטבע, והסתכל איך נשתמש בכל החצורים בלשון וידבר, ובחבור סיר הסירים שהוא קדש קדשים נשתמש בו בלשון הוי"ה, ואמר ויהי סירו לפי שהוא מחובר על יסוד הוי"ה. ומפעלות התורה מה שנברא קודם שנברא העולם וכן דרשו רז"ל היפה התורה כחוצה לפניו צאח שחורה על גבי אש לבנה, וזו אחת מן הכוונות שנראות בהתחילה תורה צאח צי"ת כלומר שני אלפים שהוא ראשית ולולי שהדבר כן והיה משם רבינו ע"ה כותב כמעתיק מקסר קדמון היה ראוי שיאמר בתחלת התורה וידבר אלהים את הדברים האלה אל משה, ועל כן התחיל בזה שהתחיל, ודרשו רז"ל אמר רבי ילחק לא היה לריך להתחיל התורה בראשית ברא אלה מהחדש הזה לכם לפי שהוא מלוא ראשונה שכלטו זה ישראל ומפני מה פתח בראשית משום (תהלים קי"א ו') כח מעשיו הגיד לעמו, והכוונה לומר כי כיון שהמלות הם עיקר התורה לא היה ראוי להיות פתח דבריה של תורה כי אם במלות ומה לנו לספור חדש העולם, היה אפשר שיהיה הענין מקור לקבלת יברא ושלל יבנה צקסר התורה, והיתה החפוצה משום כח מעשיו הגיד לעמו כלומר המשיך לנו כח מעשיו שהתפרקם מלכותו מלך דרכיו ופעולותיו ממש

שחדש והמליא מאין הנמלאים כלם, לא רלם הקציה שיהיה הענין הגדול הזה מקור ציד הקבלה רק שחעיד עליו התורה, כי מחוך חמונת חדש העולם יסיג האדם ידיעת הסיי מלך דרכיו ופעולותיו, וזאת היא השגה הפרטית האפשרית כי ההשגה מלך עלמו ומחותו נמנעת היא לפי שענינו נסתר ונעלם אף מן המלאכים, והענין הגדול הזה ככלל צפסוק אחד מקסר משלי ואח"כ זה כבוד אלהים הקסר דבר וכבוד מלכים מקור דבר (משלי כ"ה), שלמה המע"ה גלה לנו דעה על ידיעת הסיי שהוא שני חלקים נמנע ואפשר, הנמנע הוא החקירה על השגתו מלך עלמו ומחותו, ועל זה אמר הקסר דבר, האפשר הוא חקירת מלכותו מלך דרכיו ופעולותיו ועל זה אמר וכבוד מלכים מקור דבר, והכתוב הזה דבק עם הכתוב שאחריו (טו) שמים לרום וארץ לעומק שהם כלל המליחות, והודיענו דעה כי החקירה הזאת האפשרית היא שמים לרום וארץ לעומק שהם כלל המליחות כלו, כי מלת שמים כוללת הגלגלים ומלת לרום כוללת המלאכים שהם למעלה מהם, וארץ לעומק כולל כנראי העולם השפל היצפה והים עד מעמקי תאומות, ולב מלכים אין חקר כנגד החלק הראשון הנמנע שעליו הזכיר הקסר דבר, והזכיר לב מלכים כי עלם השם הנסתר אין לחקור עליו כי זה מן הנמנע, וכענין שנאמר לאיוב (איוב י"א ז') סתקר אלוה תמלא אש עד חכלית סדי תמלא, והנה משם רבינו ע"ה שאל שמים אלה (שמות ל"ג) הודיעני בא את דרכך הוא החלק האפשרי, והושג דעה חני אעציר כל עוצי על סניך (טו), הראני בא את כבודך הוא החלק הנמנע, והושג דעה לא חוכל לראות את פני, והנה שמים אלה כשם שחייב אדם ומלוא עליו להמנע מחקור החלק הנמנע, כך מלוא וחוצה עליו לדרוש ולחקור על החלק האפשרי, כי דעה יתירה עזר אל חדוכיו ונדענו מחוך פעולותיו, ועל כן חייבה החכמה שתתחיל התורה בחדש העולם להגיד לעמו כח מעשיו, ומפני שכל סרטי האמונה כסמכים ונשענים על אמונת החדש, כי החדש עופת על ההשגחה וההשגחה מופת על גודל הנבואה ועל אמתת עובד וסכר, וכל העקרים הגדולים האלה מהצארים מן הפרשה הזאת, הודיענו חלה כי העולם מחדש נברא יש מאין אחר שהיה ראשיתו תהו ובהו צרא כל הנמלאים

הנמלאים בששית ימים וצאטי צלח אדם והשגיה
 עליו צבי עיניים צצריאה וצילירה וצעסיה,
 ולוה עליו צמלות עשה וצמלות לא תעשה, וכל
 זה עדות ומופת גמור על ההשגחה ועל הכצואה
 כי ידבר ה' את האדם וילוה עליו לעשות מה
 שירלכו וימנע ממנו מה שירחיקנו, ועם זה
 כתבאר הסבר והעונש ללדיק ולרשע, כתבאר
 הסבר שהכינו צגן עדן צהיחו זכאי צאמרו
 (צראשית צ') ויניחו צגן עדן, וכתבאר העונש
 צחטאו שגרם אותו עשם הוא סכאמר (צראשית
 סס) ויגרם את האדם, וגם כתבאר העונש לקין
 על הרליחה, והסבר לחנוך שהתהלך עם האלהים
 גם עונש חכסי דור המצול על מעשה הזנות
 והוא שהציא עליהם המצול, והסבר לכח הלדיק
 אשר מלא הן צעיני ה' ויכלל, הא למדת שכל
 העקרים העלומים האלה נמשכים מאמונת חדוש
 העולם וכל התורה כלה מיוסדת וצנויה עליהם,
 וכל אחד ואחד מחייב את חצרו, חדוש העולם
 מחייב ההשגחה וההשגחה מחייבת העונש והסבר
 ומחייבת את הכצואה ומחוך הכצואה תבא
 התורה, ואם כן מוכרח היה להתחיל התורה
 צחדוש העולם, וזהו סכתוב בראשית ברא אלהים
 את השמים ואת הארץ:
(א) בראשית על דרך הפסט מלת בראשית
 כאלו אמר צראשונה ומה שלא
 אמר צראשונה מפני שמלת בראשית כוללת
 טעמים גדולים ועלומים רבים וכבצדים מה שלא
 תכלול מלת צראשונה. ועל דעת רש"י מלת
 בראשית סמוכה וכן כל בראשית סצמקרא, ולא
 כצרא ציוס הראשון רק האור צלצד, וסצמור
 הכתוב בראשית צריאת הסעים והארץ היתה
 תוהו וצוהו ויאמר אלהים יהי אור והכל נמשך
 אחר האור, ואמר כי תוהו כמו (הושע א')
 תחלת דבר ה' צהושע ויאמר ה' אל הושע,
 ודעתו ז"ל שאם היתה כוונת הכתוב סכצראו
 הסעים והארץ ציוס הראשון היה לו לכתוב
 צראשונה. אבל העיקר הוא שהיא מלת צפני
 עלמה איכנה סמוכה ותיא כאלו אמר צראשונה
 והעד על זה טעם המלה, וענין הפרשה כי
 הסעים והארץ עם חולדותיהם כצראו ציוס
 הראשון מאין גמור ומאפיקה מוחלעת וכן מעיד
 לשון צרא ססוא לשון הולאת יס מאין, וזהו
 דעת ר' כחמיה סציוס ראשון כצרא כל העולם,
 סכן אמרו צמדרש רצי יסודה ורצי כחמיה רצי
 יסודה אומר צששית ימים כצרא כל העולם סכן
 צלורחם

כתב צמעשה על כל יום ויום ויהי כן, רצי
 כחמיה אומר ציוס ה' כצרא כל העולם סכן
 כתוב תולא הארץ דבר שהוא פקוד ומוכן צידה
 מצראשית, משל למה הדבר דומה לאדם שזרע
 סס סצמורים צצת אחת זה ילא ציוס ראשון
 וזה צצני וזה צצליסי וכן כולם, וצרו דעת
 רצי כחמיה צמשל הזה כי החומר סצמנו היה
 הכל כצרא ציוס ראשון ואחר כך כצראו כל
 הכצראים צששית ימים מחלקי החומר כל אחד
 ואחד ציומו, וזהו סכתוב (תהלים ל"ג) כי הוא
 אחר ויהי, צאר כי הכל היה צאמירה וצמיה
 אחת, ואחר כן לוח דבר יום ציומו והעמיד
 הדברים והוליאם לפועל: אלהים, על דרך הפסט
 לשון אלהות, ופירושו צעל הכחות כלם, ומה
 הטעם לא אמר אל ולא אלוה כי אם אלהים
 צלשון רצים וכן (יהושע כ"ד) אלהים קדושים
 הוא כי הוא כולל הקדושות כלם, וכן דרך
 הלשון אדוקים קשים צלשון רצים, וזה לגודל
 מעלות האדון ולרצוי מיני הממשלה שיש לו,
 וזה צצבר ודס אף כי צהשם ית' אשר מיני
 הממשלה סלו אין להם מקפר וכל המושלים
 אין ממעלתם רק צמנו, והוא אחד וכחותיו
 רצים, וכן מנהג הלשון צשאר המלות (סמות
 י"צ ע"צ) ליל סצמורים הוא, יום כפורים הוא,
 ועוד יס לפרש כי כקרא אלהים צצריאת העולם
 לפי סצרא עולמו צחכמה וצחצונה הוא סכתוב
 (משלי ג' י"ט) ה' צחכמה יסד ארץ כוכן סעים
 צחצונה. וע"ד המדרש השם הזה ענינו סופט
 וזהו סכתוב (סמות כ"צ כ"ז) אלהים לא תקלל
 ותרגם חונקלום דייכל, ופסוק מלא הוא (תהלים
 ע"ה ח') כי אלהים סופט זה יספיל וזה ירים
 וכקרא צכאן צסס הזה על סס סצרא העולם
 צמדת הדין. וע"ד הקצלה השם הזה סחי מלות
 הם אל הם, והנה הנה ס"י חיו"ד (קהלת י"צ
 א') וזכר את צורא"ך מלא ציו"ד והמשכיל יצין:
 את השמים ואת הארץ מלת את צכ"י לרצות.
 וע"ד הפסט צאו סכי אחין הללו לרצות את
 סכי חמרים סצרא הקצ"ה אחד טעשה ממנו
 סמים ואחד טעשה ממנו ארץ וז"ס והארץ היתה
 תוהו וצוהו, צאר כי הארץ אחרי הצריאה הזאת
 היתה תוהו וצוהו, ופירוש תוהו וצוהו חמר ולורה
 כלומר סהלצ"ס לאותו חמר לורה וזהו (יסעיה
 ס"ו צ') ואת כל אלה ידי עשתה ויסיו כל
 אלה, ואמר ואת כל אלה כלומר כל אלה
 הנמלאים ידי עשתה ואחר כך ויסיו כל אלה
 צלורחם

זלורתם עתה, ולפי זה החומר נצרא תחלה ואחריו לא היתה צריחה כי אם ילירה ועפיה לפי שסכל המליח ממנו והלצים הלורות, וצצריחה זו שהיא נקודה קטנה דקה ואין זה ממש נצראו כל הנצראים צממים וצאחך. וע"ד המדרש את השמים ואת הארץ את השמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות, ואת הארץ לרבות אילנות ודשאים וגן עדן, והדברים האלה כלל כל הנצראים צעלי גוף: (ז) והארץ היתה תהו ובהו. הוא החומר שאין בו ממש ואין שם נחפס בו וסוף מלשון רז"ל כתובה על הראשונות שאם בא אדם לגזור בו שום דבר חסר ונמלך לקרותו צמם אחר לפי שלא לצד לורה שיחפס זה שם, והחומר הזה נקרא צלשון החורה תהו וצלשון הפילוסופים היולי, וזהו הוא הלורה הכלצפת לחומר והיא מלה מורכבת זו הוא, כלומר דבר שיש בו לורה ומה אחר הכחוצ (ישעיה ל"ד י"א) ונעה עליה קו תהו ואצני זהו, ייחס הקו לתהו שהוא החומר שאין בו ממש לפי שסוף הוא שיראה האומן מחשבת הצנין שהוא עקוה לעשות והמלה נגזרת מן (תהלים מ' ז') קוה קויתי ה', ויחס האצנים לזהו שהוא הלורה לפי שהאצנים הם לורה הצנין, ויצא הקטור צממי הכחוצים אלה בתחלה צרא ים מאין צעל הכחות כלן חומר השמים וחומר הארץ והארץ אחרי הצריחה הזאת היתה תהו כלומר חומר אין בו ממש והיתה צהו שהלצים אותה לורה, והזכיר הכחוצ ארבע יסודות שיש צלורה זו והם אש ורוח והמים והעפר ומלת הארץ כוללת ארבעתם והוא כלל העולם השפל, ואף על פי שיקוד העפר הוא אחרון הזכירו ראשון וצו ידבר, ועל כן התחיל מן הארץ שהיא הנקודה, והפילוסופים קראוה נקודה לפי שהיא למטה מן הגלגלים כחונה צחוכם כנקודה צחוך העגול, וקראוה נקודה לפי שהיא קבועה וקיימת אין לה תנועה כלל בכללה רק בחלקיה כענין שכתוב (קהלת ח') והארץ לעולם עומדת, והנה היא צחפך מן הגלגל העליון המקיף כי זה עליון צחכלית סדקות והזכות וזו תחתון צחכלית העוצי והעכירות, ואחר שהתחיל מן הארץ חזר לסדר היסודות צקדור הראוי והוא האש והרוח והמים, הזכיר וחפך הוא האש היסודית שהיא חסוכה, והקדימו לרוח מפני שהאש מקיף על הרוח, והקדים הרוח למים כי הרוח מקיף על המים

סקדים

והמים מקיפים על הארץ, וסדר הזה צעלמו מלאכו צמפר קהלת וצמפר איוצ, וכשם שהתחיל כאן מן הנקודה שאמר והארץ היתה תהו וזהו כן התחיל צמפר קהלת מן הנקודה שכתוב והארץ לעולם עומדת, והזכיר אחרי כן (קהלת א') וזרה השמש וצא השמש זהו יקוד האש, ואחר אחרי כן סוצצ סוצצ סולך הרוח, ואחר אחרי כן כל הנחלים הולכים אל הים, וכן צאיוצ התחיל מן הנקודה גיב שאמר (איוצ כ"ד) כי הוא לקלות הארץ יציע תחת כל השמים יראה זהו יקוד האש, (איוצ ט"ס) לעשות לרוח משקל ומים תכן צמדה הוא הקדור עלמו שצכאן צמפר צראשית, גם צמפר קהלת לפי ששלשום ספרי המחקר ודצריהם מיוסדים על חכמת העצמי, והודיענו הכחוצ צכאן צאמרו והארץ היתה תהו וזהו כי הארץ לצמם לורה והחפך שהוא האש מקיף למעלה מן המים והעפר מעורבים שקרא לשניהם יחד תהום כמי הים שהעפר מעורב בהם והם נקראים תהום כענין שכתוב (יונה ז' ו') תהום יקוצצני, והרוח מכצבת ותכנס צחפך ותרחף על המים, ומה שאמר ורוח אלהים היה רוח לומר והרוח אצל ייחס הרוח לשם אלהים לרוב דקותה אע"פ שהאש דקה יותר מן הרוח כיון שהוליא האש צלשון חפך לא רלה לייחסו אל הש"י. וע"ד המדרש צראשית צרא אלהים את השמים ואת הארץ צזכות ג' דברים נצרא העולם. צזכות חלה, צזכות מעשרות, צזכות צבורים, אין ראשית אלא חלה שכתוב (צמדצר ט"ו) ראשית עריקותיכם חלה חרימו, ואין ראשית אלא מעשרות שכתוב (דברים י"ח) ראשית דגנך, ואין ראשית אלא צבורים שכתוב (שמות כ"ד) ראשית צבורי אדמתך, ועוד אמרו צזכות משה שכתוב (דברים ל"ג) וירא ראשית לו, וכל המלות האלו דרך אחד להן וכלן רמז על אחדות החכמה הנקראת ראשית, וכן מלת צראשית צחרגום ירושלמי צחוכמתה, כי מלות הצבורי רמז לאחדות, וכן מלות המעשר, כי חפצון יי מפרש ומגלה כח האחד, וכן חלה מלות יחידה צעיקה, ומה שאמר צזכות משה לפי שמלינו צו ראשית ומשם זכה לקבל התורה, ואם תשכיל תמלא כי מלת צראשית חרימו על צנין צית ראשון צעמד ח"י שנה כמנין (ויקרא י"ו ג') צזאה יצא אהרן אל הקדש, וכבר ידעת מאמר רז"ל צציה נצרא קודם השמים והארץ, ומפני זה

הקדים מלת בראשית ברא ואחר כך את השמים ואת הארץ, ולפי טעמיד ליחצב אור והארץ היתה תהו ובהו לפי טכחלקה שכינה מישראל, ורוח אלהים מרחפת על פני המים זו התורה שהוצעו לנו כי לא תטבח מפי זרענו אף בגלות, ויאמר אלהים יהי אור, ירמוז על ימות המשיח שהזכיר זו הכחוש (ישעיה ס') קומי אורי כי ברא אורך וכבוד ה' עליך זרח, ויבדל אלהים בין האור ובין החושך, כי זו יצדיל הקציה צין ישראל סקור ליטועה וצין עכו"ם הסרוים בחשך, ואל הענין הזה רמזו רבותינו ז"ל כשהוכיחו את הכחוש הזה ארבע מלכיות והוא שדרשו והארץ היתה תהו, זו מלכות צבל, ובהו זו מלכות מדי, וחשך זו מלכות יון, תהום זו מלכות רומי, ורוח אלהים זה רוחו של משיח, ובאור המדרש הזה כי הש"י צפרשה זו מגיד מראשית אחרית והכחוש כוון לרמוז סוף הזמן בתחלת הזמן להורות כי הכלית כוונת הצריחה הוא לימות המשיח וזהו תחלת המחשבה סוף המעשה, ואם תשכיל עוד תמלא כי יש במלת בראשית אש צריח, וכן עוד בראשית שתי היצות ברא שית אלו השיתין שנבראו מששת ימי בראשית, וכן עוד ברא תיש זה אילו של ילחק שנברא מששת ימי בראשית, ועוד בראשית מלשון ארשת והוא הדבור כענין שכתוב (תהלים כ"א) וארשת ספתיו וצאורו צ"י ארשת כלומר צ"י מאמרות בברא העולם. ודע והנן כי העולם בברא בתשרי, ומלת בראשית תרמוז לזה, וצדצר זה נחלקו צבארא רצי אליעזר ורצי יהושע רא"ח צהשרי בברא העולם, ואע"פ שר"א ור' יהושע הלכה כר' יהושע בבר הכריעו בגמ' בזה כר"א, הוא שאמרו במאן מליכין האידנא זה היום תחלת מעשיך במאן ברצי אליעזר.

וע"ד השכל בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ידוע כי המליחות כלו נחלק על שלשה חלקים, החלק הראשון עולם המלאכים, החלק השני עולם הגלגלים, החלק השלישי עולם השפל הזה, והכה הנסתר ברא שלשון, ומלת בראשית תרמוז הכח הנסתר כי הוא ראשית כל ראשית צלי ראשית, והוא ברא תחלה עולם המלאכים שהם נקראים בכתובים אלהים, ועולם הגלגלים והם השמים, והעולם השפל והיא הארץ, ומכה הענין הזה לא היה יכול להקדים ולומר אלהים ברא בראשית והולך

לומר בראשית ברא אלהים כדי שיהיה מלת ברא חוזרת למלת בראשית, ותצין מזה כי הכח הנסתר שהוא ראשית ברא אלהים והם המלאכים והשמים והם הגלגלים ואת הארץ והוא העולם השפל מנגלגל הירח ולמענה הכל נקרא צסס ארץ צכלל, והכתוב שאחריו מצאנו זה והארץ היתה תהו ובהו כלומר הארץ שהזכיר תחלה שהוא צסס הכולל היתה צצריחה תהו כלומר חומר שקצב לורות ארבע יסודות הרמוזים בכתוב. והנה לשון ארץ צסס נשוחף כאמר על הכלל וכאמר ג"כ על הפרט ויקרא אלהים ליצפה ארץ, וא"כ תהיה מלת והארץ צסס על כלל הדי יסודות, ומלת תהו ובהו על יסוד העפר צפרט רק משמעות תהו ובהו יסוד העפר שאין זו כמלא, ולריך אחת לדעת כי מנין הגלגלים תתקנה כמנין השמים, וכן כמלא צפרקי מרכבה צשעה שהקציה יורד משמי השמים מתשע מאות ומששים ומחשה רקיעים ויוצב על כסא כצודו צערצות כל שצרי רקיע וכל שצרי ערצות אומרים (תהלים כ"ד) שאלו שצרים ראשיכם וגו', וכן עוד צדרך ארץ רצה (פ"צ) הקציה שליט צרום יחדי אחד וצמו אחד והוא שוכן צשלב מאות ומששים רקיעים וכל רקיע ורקיע שמו וכינויו נקוד עליו והזכירו צסס זה צענין פסוק האזינו השמייים וצסס אכתוב המדרש הזה צעיה, אצל לכל הפחות שא"ח להמעיע מנינם, לדעת רבותינו חכמי האמת הם צצעה, והוא שדרשו צמס' חגיגה פרק אין דורשין (ד' י"צ) א"ר יהודה צני רקיעים הם שכל (דצרים י') הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים, ריש לקיש אמר ז' ואלו הן, וילון, רקיע, שחקים, צבול, מעון, מכון, ערצות, ולדעת חכמי המחקר והם הפילוסופים הם ע', ואלו הן גלגל המקיף, שני לו גלגל המזלות, ואחריו ז' גלגלים של ז' כוכבי לכת שהם צלים חכ"ל, ואחר ע' גלגלים אלה ארבע יסודות שהקדור שלהן אש רוח מים עפר, והסימן להם ארמיע, וכבר הזכירם שלמה צקדור הזה צפסוק א' והוא שאמר (משלי ל') מי עלה שמים וירד מי אסף רוח צחפניו ומי לרר מים צשמלה מי הקים כל אפסי ארץ, לדעת הפילוסופים שיקוד האש קונה חומו מנגלגל הלצנה שהוא למעלה ממנה וקמוך לו וזה צהתחדת תנועת הגלגל שצרי צידוע שכל גסס מתנועע הוא מחמם ומלהיב כל הקרוב אליו צהתחדת תנועהו וכ"ש כאשר יהיה

זריחה וזהו לשון מעשיך ולא אמר צדוהיך. ועיד הקבלה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ יש בכתוב הזה קוד "ספירות" והשמים והארץ הם השמים והארץ העליונים שאינם מכלל הגלגלים והם הנקראים שמי קדם וארץ החיים, ומלת בראשית תרמוז אל החכמה כענין שכתוב (תהלים קי"א) ראשית חכמה, וכן הצי"ח רמז לחכמה שהיא שכייה בספירות, והרי לך מלת בראשית האות הראשונה והמלת הם עדות על החכמה, ולפי שהכל נמשך וכאלל מן החכמה באת הצי"ח רצתי ואע"פ שהיא שכייה בספירות ראשונה היא לענין הסגתה, וזה פירוש צי"ח על בראשית חכמה שהיא ראשית, שהרי הספירה הקודמת לה אין לנו רש"אין להרהר בה, ולכך נקראה חין, וזהו (מסלי כ"ח) והחכמה מאין תמלא על דרך ההודעה לא על דרך שאלה ומימ כרמזה היא צעוקו של צי"ח ומזה דרשו חכמי האמת אומרים לצי"ח מי בראך מראה להן צעוקלה כלפי אליף שהוא הכתר: ודע והצן כי עלת העלות למעלה מן הכתר וזהו מאמר ספר יצירה עשר ספירות צלי מה עשר ולא חסע, עשר ולא אחת עשרה, פירוש עשר ולא עי' שהרי הכתר יש לחסוד מן הכלל לפי שכל שאר הספירות נמשכות ממנו כי הוא מקור כוצע שהכל תלויין בו, עשר ולא אחת עשרה לפי שאין לחסוד מן הכלל מה למעלה מן הכתר והוא עלת העלות והוא דבר בעלם אין לומר עליו לא יש ולא חין, וזהו לשון עשר ספירות צלי מה "ספירות של צלי מה כלומר כאללות מצלי מה, ומזה הלריכו חכמי האמת קולו של יו"ד שהוא רמז לעלת העלות שהוא למעלה מכל העשרה וכיון שכל העשרה הם האלילות הנה האליל שהוא עלת העלות נפרד מהן, זהו פירוש עשר ולא אחת עשרה, ומ"ש שם בספר יצירה חקק ולא הזכיר מי החוקק, הכונה על הכתר כי הדבר החקוק הם ג' ספרים שהם שלשה אותיות על שם שחקק הכתר והן יהיו שהן אותיות מתצרכות ומצרכות כל מתצרך והם ג' כ"ס כ"ס וקס"ס. וי"ס היא החכמה וקראה ספר לפי שהדורות הולכים ואין החכמה נשארת כי אם ע"י ספר, ומזה נקראה אף החכמה העליונה ספר, וי"ס הוא הצינה שאדם מונה זה וסוף מל' ספירה ומכין וכן אמר הכתוב צדצרי הימים (צ' י"ז) וי"ס

יהים הגשם המתנועע גדול ורצ כח שיוסיף חוס גדול חקיף ואח"כ, וע"כ גלגל הלצנה הוא מחמם ומלהיצ הקרוב אליו אצל הוא בעלמו לא יחלהצ ולא יחמם כי חמרו זך ודק איכנו כחומר היסודות לקבל הפעליות נכריות, ומפני זה יקוד האש שטבעו לעלות למעלה אינו עולה אל לא תכליה כי שטח הגלגל מפסיק בהיות חמרו חזק כראי מולק, ועד שם יעלה דרך גבולו ולא יעצרהו כשם שמפסיק שטח הארץ שהמים שטבעם לרדת למטה אינן עוצרין אותה, וכבר הודיעתיך למעלה כי העולם נברא בהשגרי שמוצלו מאזנים וכן יורה הכתוב השני שלאחר זה הוא שאמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים, וידוע כי מול הרוח הוא מאזנים, ומול המים הוא עקרב, ובאור הכתוב אימתי ברא הקציה את השמים ואת הארץ בזמן שהיתה רוח אלהים לומחת ועולה צדוקר כלומר בזמן שמהאזנים שהוא מול הרוח מרחפת על פני המים שהוא קמוד לעקרב שהוא מול המים, ועם קריאת השמות מאזנים ועקרב, וכן שאר המזלות, כוכבים מקוצלים הם צלורות מאזנים ועקרב, וכך נתקצלו בזמן המצול צלורה זו קצון כוכבים צלורת טלה, וכן צלורת שור, וכן תאומים שהוא לורת אדם, וכן לורת קרען שהוא לורת חיה, וכן לורת מאזנים ועקרב, וכן לורת דלי שהוא לורת אדם דולה מים, ונקראו אחרי כן בשמות הללו כפי אותן לורות שנראו בהם בזמן המצול, ונראה לומר כי טעם הראות בזמן המצול צלורת זו כדי שכתעורר על ההשגחה מחוד הוראת השמות וכמו שנמלא לרצותיכו ז"ל במדרשם, ויש לך לדעת ג"כ כי מולד השגרי שבו נברא העולם היה בהר"ד אילו נבראו המאורות, ומאין כודע זה ממולד כיסן הבא מאחוריו, אצל מאהר שהמאורות לא נבראו עד יום רביעי אלו יודעין צדוקר שבעולם לא היה בהר"ד אצל הוא החשבון האמתי אלל חכמי החכונה. ומה שחקנו לומר בתפלה זה היום תחלת מעשיך אפשר לנו לומר כן צין לסימן בהר"ד צין לסימן וי"ד אם אנו מוכיין לסימן וי"ד הוא שנברא אדם ביום ששי אחר עצור י"ז שעות מן הלילה וצ' שעות מן היום י"ה בלור תחלת מעשיך לדין, ואין לריך לומר מסימן בהר"ד כי בלור מעשיך על יום שני שהוא תחלת העשיה שכל ויעש אלהים את הרקיע, שהרי ביום הראשון לא הוזכר בו עשיית אלה

ויספר שלמה את כל האנשים הגרים אשר בארץ ישראל אחרי הקפר אשר קצרו דוד חציו, קצור הוא שאר הקפירות שאפשר לצני אדם להשיגם ולדצר בהם, ודע כי הקפר הוא היו"ד, קפר הוא ה"א, קפור הוא הו"א והוא התפארת שהיא מדה ששית והצן, וכבר ידעת כי מלת קפ"ר חשבונה ש"ס, וא"כ ג' קפרים הם ג' שמות של שכל ואע"פ שכחותיהם רבים שלשהם עקר אחד להם, וכן ג' אותיות של שם הנה הם עקר אחד, וילאו נעיקר אחד, הוא החוקק העולם, הוא הכתר שהוא נמשך מעלת העלות הנקרא אין סוף, ויש לך להתבונן צפ"י מדה צמה שאמר הכתוב (שמות ע"ז) שם שם לו חק ומשפט ושם נקשו: אלהים, התשובה והוא צרא העולם ואילו כונת תפלתו צרא הסנה, ומ"ס (בראשית כ' י"ז) ויתפלל אברהם אל האלהים על ה"א אחרונה כאמר, וכן אמר דוד המע"ה (תהלים כ"ה י"ז) אחי אל אלהים אקרא, ועל התשובה כאמר (משלי ז' ג') כי אם לצינה תקרא והתשובה נקראת צינה שהיא נחוכה צין חמש ראשונות, ואקרא ותקרא לשון תפלה בלשון (בראשית י"ג ד') ויקרא שם אברהם שתרגומו ול"י, את ואח לרבות הגדולה והגבורה, השמים התפארת והוא העדן, ושני עמודים הנקראים כלח וחור ככללים במלת השמים כלומר השמים ושני עמודיו כי מאחר שלא מלינו צריחה לעמודי שמים על כל פנים יש לנו לומר שכללן בכלל השמים, גם הלדיק, ככלל עמהם שהוא עמוד שהעולם נחקיים בו, או אפשר לומר כי רצוי הו"א של ואח צא לרבות ג' עמודים אלה, והארץ הוא הגן המקבל מעדן, והארץ היתה, יזכיר עתה מה היתה תחלה ונקראת צסס ארץ כי היא סוף הצנין, ואמר היתה כלומר עקר הו"תה מאותה הו"ה שהיתה והיא החכמה הקודמת לכל, תהו הוא הצינה שהוא קו ירוק שהוא מקיף את כל העולם, צהו המורה דבר שמתחיל להלטייר היא הגדולה, וחשך היא הגבורה, ועוד יש צבהוב הזה רמז כמה ימי העולם והוא מצואר מאד ממה שאמרו רז"ל שית אלפי שני הוי עלמא והמשכיל יצין, לכך הזכיר מיד והארץ היתה תהו ובהו לרמז על אחד חרוז, גם צחיצה הראשונה של שם מ"צ היולא אמנו תמלא כן רמז כי העולם סכנרא צססה יוחץ ויחרז, וזה מצואר: ודע כי מה שלא פי' הכתוב צשמים מה היו

תחלה כמו שפירש בארץ, מחוץ שפירש ענין הארץ תוכל להצין ענין השמים ועל זה סמך וסתק שלא הזכיר ענין השמים ולא פי' מה היו הגלגלים קודם הגיעם אל הכליחם כמו שהם היום, אצל לפי הקבלה צרמזתי לך יצא הענין אמת ויליז וכבון וקיים כשלא פירש ענין השמים לפי שהם העדן והיאך יוכל לפרש מה היה תחלה, וכבר דרשו רז"ל (ישעיה ס"ד ד') עין לא ראתה אלהים זולתך, זה עדן שלא ראתה עין מעולם ולכך גלה ענינו וקחם הנסתרות והאריך צנגלות, והצן זה היעצ כי ששמים והארץ שצפסוק ראשון הם התפארת והעצרה והם העדן והגן שכתוב מזכיר לפניה, וזהו מדרש רז"ל סכנרא ג"ע קודם סכנרא העולם ואם הגן כנרא כ"ס העדן שהרי הגן כעוץ צו הוא שכתוב ויטעה' אלהים גן בעדן מקדם. ויש לך לדעת כי יש צידנו קבלה צפסוק זה של בראשית שזמנו יולא שם צן מ"צ המיוחס למדת הדין עד צי"ת של צהו אך ע"י לרופים רבים ואם תאיר עיני הלצ תמלא צו המנין של צהר"ד שזכרתי למעלה והוא רשום צפרשה ואותיותיו ארבעתם צין כל אות ואות מ"צ אותיות, והמשכיל יצין יוכל להצחין כי אין זה דרך מקרה אצל הוא מופת גמור על חדוש העולם כי צערס הרים יולדו ולא היה צהר"ד היה מדת דינו של עולם צמקום צהר"ד פועל צאין כלי ומוליא כלי למעשהו וזהו מצואר: (ג) ויאמר אלהים. מלת אמירה היא החפץ ומה תאמר כפסך ומה תרלה ותחפוף, או יסיה ענין ויאמר וגזר בענין סכנרא (איוצ כ"ח כ"ח) ותגזר אומר ויקס לך: יהי אור ויהי אור. על דרך הפשט שני אורים היו. הראשון האור שמשמשים צו צעוה"ז הוא אור חמה ולצנה, והשני האור הגנוז ללדיקים לעתיד לצא, וידוע כי האור שמשמשים צו צעוה"ז הוא כאלל מן האור הגנוז ללדיקים לעתיד לצא, וזהו צדרשו חז"ל כנראת אורה של מעלה מגלגל חמה, שני אורים אלו הגנוז והגלה רמזים צפסוק אחד הוא שכתוב (תהלים ל"א צ') מה רצ עוצך וגו' כי רצ טוב הלפון הוא האור הגנוז. פעלת לחוסים צך הוא האור הגלה כלומר אמנו פעלת אור כגלה לחוסים צך צללך צעוה"ז וזהו כגד צני אדם, ואל תחמה ותאמר והלא לא כנראו המאורות עד יום רביעי, כי המאמר ציוס רביעי הוא סגזר שיאירו

שִׁאִירוֹ לַמַּטֶּה לְאָרֶץ זֶה שְׂאֵמֶר לְהֹאִיר עַל הָאָרֶץ
 סְהִי צִיּוֹם רֹאשׁוֹן לֹא הָיָה מְגִיעֵין הַחֹרֶה לַמַּטֶּה
 כִּי אִם צִרְקִיעַ. וְעִיד הַמַּדְרֵס יֵהי אֹרֶךְ וְיֵהי
 אֹרֶךְ, צִמְרֵן וְדֵם מַדְלִיק כִּי מִכֵּן דְּלוֹק שְׂמֹא
 יִכּוֹל לְהַדְלִיק כִּי מִחוּךְ הַחֶשֶׁךְ וְהַקִּצִּיָּה מִחוּךְ
 הַחֶשֶׁךְ מוֹלִיֵא אֹרֶה שְׂאֵמֶר וְחֶשֶׁךְ עַל פְּנֵי
 תְּהוֹם, וְכַחֲצִי צִמְרִים וְיֹאמֶר אֱלֹהִים יֵהי אֹרֶךְ,
 וְזֶה שְׂכֵחֻז (אִיּוֹז יֵצֵא כִּי) מַגְלָה עֲמוּקוֹת מִכִּי
 מוֹשֶׁךְ וְיֹלִיֵא לְאֹרֶךְ לְלִמּוֹת, וְאֹמֶר דִּכְיָאֵל (דִּכְיָאֵל
 צִי) וְהוּא גִבִּי עֲמִיקָחָא וּמִסְתַּרְחָא יָדַע מֶה
 צִמְסוּכָא וְכִהוּרָא עֲמִיָּה שְׂרָא, עֲמִיקָחָא זֶה מַעֲשֶׂה
 מִדְּכִצָּה וּמִסְתַּרְחָא זֶה מַעֲשֶׂה צִרְאִשִׁית, יָדַע מֶה
 צִמְסוּכָא, וְחֶשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם, וְכִהוּרָא עֲמִיָּה
 שְׂרָא וְיֹאמֶר אֱלֹהִים יֵהי אֹרֶךְ, וְאֹמֶר שְׂכֵחֻזָּא
 שְׂהוֹלִיֵא הָאֹרֶךְ מִחוּךְ הַחֶשֶׁךְ לְמַדְכֵּן מִזֶּה שְׂהוֹלִילָה
 כּוֹלֵל אֶת הַיּוֹם, וְאִפְשָׁר שִׁיקְרָא הַלִּילָה צִמְסֵם
 יוֹם וּמִזֶּה אֵנוּ אֹמְרִים צִלִּילֵי רֹאשִׁי חֲדָשִׁים אֶת
 יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, גַּם צִלִּילֵי יָמִים טוֹבִים
 אֶת יוֹם חַג הַמִּלּוֹת הַזֶּה אֶת יוֹם חַג הַקּוֹכוֹת
 הַזֶּה, לְפִי שְׂהוֹלִילָה הוּא צִבְלֵל הַיּוֹם, אֲצִל הַיּוֹם
 אֵינּוּ כִקְרָא צִמְסֵם לִילָה אֲלֵא צִמְסֵם יוֹם צִבְלָדָה,
 אִיר קִימּוֹן הִי פַעֲמִים כַּחֲצִי כֹאן אֹרֶה כִּנְגַד
 חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי חֹרֶה, יֵהי אִיר כִּנְגַד סֵפֶר צִרְאִשִׁית
 שְׂצוֹ כַחֲמִשָּׁה הַקִּצִּיָּה וְצִרְאֵי עוֹלָמוֹ, וְיֵהי אֹרֶךְ,
 כִּנְגַד וְאֵלֶּה שְׂמֹת שְׂצוֹ כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל מִמְלָכִים
 וְיֵלְאוּ מִאֲפֵלֶה, וְכַחֲצִי צִיָּה (שְׂמֹת יֵי כִי) וְלִכְל
 צִיָּה יִשְׂרָאֵל הִיֵּה אֹרֶךְ צִמְסוּכָתָם, וְיֵרָא אֱלֹהִים
 אֶת הָאֹרֶךְ, כִּנְגַד סֵפֶר וִיקְרָא שְׂהוּא מִלֵּא הַלְכוֹת
 הַרְצָה, וְיִצְדֵל אֱלֹהִים צִין הָאֹרֶךְ כִּנְגַד סֵפֶר
 צִמְדָּר שְׂצוֹ כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל צִין יוֹלֵאֵי מַלְאָכִים
 לְצִאֵי הָאָרֶץ, וִיקְרָא אֱלֹהִים לְאֹרֶךְ, כִּנְגַד מַסְכָּה
 חֹרֶה שְׂהוּא מִלֵּא מִלּוֹת הַרְצָה, צִאֹר הַמַּדְרֵס
 הַזֶּה צִמְסָה אֹרֶכִים הַלְלוֹ, הַאֲחָד אֹרֶךְ צִרְאִית
 הַעוֹלָם, הַצִּיָּה אֹרֶךְ הַגְּבוּלָה, הַגִּיָּה אֹרֶךְ הַתְּשׁוּבָה,
 שְׂהַמְצִיא קִרְצָן שְׂצוֹ צִמְסוּכָה וּמַחֲדָה עֲלִיָּה, הַדִּי
 אֹרֶךְ צִיָּה, הַהִי אֹרֶךְ הַחֹרֶה וְהַמִּלּוֹת: וְעִיד הַסֶּכֶל
 יֵהי אֹרֶךְ וְיֵהי אֹרֶךְ, הָאֹרֶךְ הַזֶּה הוּא רֹאשִׁית
 הַמַּדְרֵס וְהוּא כִקְרָא עוֹלָם הַמַּלְאָכִים וּמַמְנוֹ
 כַּתְּהוֹ כֹּל שְׂאֵר הַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר לַמַּטֶּה מַמְנוֹ וְהֵם
 הַשְּׂמִיָּם וְהָאָרֶץ, וְלִגְדֵל מַעֲלָתוֹ צִא הַמַּאֲמֶר לְרִצִּי
 אֲלִיעֶזֶר צִפְרָקִי שְׂמִיָּם מְהִיכֵן כִּצְרָאוּ מִאֹרֶךְ
 לְצוּסוֹ, צִאֵר לֶךְ שְׂמִיָּהֵם הַשְּׂמִיָּם הַכֶּה הוּא
 מִאֲמֹת זֶה הָאֹרֶךְ, וְאֹמֶר אֹרֶךְ לְצוּסוֹ לְפִי שְׂהוּאֹרֶךְ
 הַזֶּה מַפְסִיק צִיָּה וְצִין שְׂאֵר צִרְיֹתָיו כִּלְצוּס
 הַזֶּה מַפְסִיק צִין הַלְצוּסוֹ וְצִין זֹלָתוֹ, וְסִכָּה

הַשְּׂמִיָּה פַעֲלֹתָיו צִבְלֵל הַמַּלְאָכִים צִאֲמַלְעוֹת מִלֵּאֵךְ
 וְכֹל מִלֵּאֵךְ כְּפִי הַשְּׂמִיָּהֹת, וְאִיכָּ כּוֹנֵת הַמַּאֲמֶר
 הַזֶּה שְׂמִיָּם מְהִיכֵן כִּצְרָאוּ מִאֹרֶךְ לְצוּסוֹ כִּי הַשְּׂמִיָּם
 שְׂהֵם צִעֲלֵי הַחֹמֶר כִּצְרָאוּ מִכָּת זֶה הָאֹרֶךְ הוּא
 עוֹלָם הַמַּלְאָכִים שְׂהוּא לֹרֶה צִבְלָדָה, וְהַשְּׂמִיָּם
 שְׂהֵם חֹמֶר לְרִיכִין הֵם לְמַלְאָכִים שְׂהֵם לֹרֶה כִּי
 הַלֹּרֶה גֹרֵמַת מַלְאָכֹת הַחֹמֶר וְאִין הַחֹמֶר גֹּרֵם
 מַלְאָכֹת הַלֹּרֶה, כִּי יֵשׁ לֹרֶה צִלִּיתִי חֹמֶר וְאִין
 חֹמֶר צִלִּיתִי לֹרֶה, וְהַכֶּה הַמַּאֲמֶר הַזֶּה שְׂלֵם אֵינּוּ
 כּוֹטֶה לְרַעַת הַקִּדְמוֹת כִּלְלִי. וְעִיד הַקִּבְלָה יֵהי
 אֹרֶךְ וְיֵהי אֹרֶךְ אִין תַּחֲלַת הַיּוֹיֵת הָאֹרֶךְ הַזֶּה
 צִמְאֲמֶר הַזֶּה כִּי כִצֵּר הִיֵּה צִמְאֲמֶר צִרְאִשִׁית שְׂהוּא
 מִאֲמֶר רֹאשׁוֹן וּמִזֶּה אֲרִזָּל צִרְאִשִׁית כְּמִי מִאֲמֶר
 הוּא, וְצִאֲמֹתוֹ מִאֲמֶר הִיֵּה הָאֹרֶךְ מְכּוּסָה וְעַתָּה
 צִמְאֲמֶר יֵהי אֹרֶךְ גִּלָּה אֲוֶתוֹ וְהַגְבִּילוֹ לְהַתְּצוּקֵן
 צוֹ, וְזֶהוּ שְׂרַמְזוֹ לְנוֹ חֲכָמֵי הָאֲמֹת יֵהי אֹרֶךְ וְיֵהי
 אֹרֶךְ וְיֵהי כֵן אִין כַּחֲצִי כֹאן אֲלֵא וְיֵהי אֹרֶךְ כִּצֵּר
 הִיֵּה צִמְעָה צִרְאִשִׁית: וְיֵשׁ לֶךְ לְרַעַת כִּי הָאֹרֶךְ
 הַזֶּה כִקְרָא עוֹז וְכִקְרָא רֵצ עוֹז הַלְפּוֹן שִׁיִּשְׂרָאֵל
 זֹכִין אֲלִיוֹ וְזֶהוּ שְׂכֵחֻז (תַּהֲלִים לִיֵּא צִי) מֶה
 רֵצ עוֹזֶךְ אֲשֶׁר לְפַנַּת וְגוֹי, וְכַחֲצִי (יִשְׁעִיָּה סִיג)
 וְרֵצ עוֹז לְצִית יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ שְׂדִרְסוֹ זִיֵּל אֲמֶר
 דְּהַמַּעֲשִׂיָּה הָאִיר לְנוֹ מִאֲוֶתוֹ הָאֹרֶךְ שְׂכֵחֻז (תַּהֲלִים
 קִיִּיֵּא) אֲלֵא הִי וְיֹאֵר לְנוֹ, וְכַחֲצִי (תַּהֲלִים כִּיֵּא אִי)
 הִי אֹרֶךְ וְיִשְׁעִיָּה וְהַצֵּן זֶה, וְלִרְיֵךְ אֶתָּה לְרַעַת כִּי
 עַתָּה צִמְאֲמֶר הַזֶּה יֵהי אֹרֶךְ הַתַּחֲלִיל צִרְאִית הַעוֹלָם
 וְכִצְרָא צִיָּה צִבְלֵל זִכֵּר לְרִצֵּר יֵהי אֹרֶךְ, כִּלְמוֹר
 מִלֵּא יֵהי, וְיִשְׁעִיָּה צִהֲשִׁירִי, כִּצְרָא הַעוֹלָם צִאֲוֶר
 צִהֲשִׁירִי כִּסְלָמָה הַצִּרְיָהֵה כִּי צוֹ כִּצְרָא אֲדָם שְׂהוּא
 הַשְּׂלֹם הַצִּרְיָהֵה וְגַמֵּר הַכֹּל, כִּי הוּא חֹתֵם
 תַּכְכִּית, וּמִפְּנֵי זֶה לֹא יִכְלוּ לִמְרֵךְ צִבְלֵל כִּצְרָא
 הַעוֹלָם כִּי הִלְכוּ אֲחֵר הַגַּמֵּר וְהַחֲתִימָה.

וְיֵשׁ לֶךְ לְהַשְׂכִּיל כִּי זִמּוֹן קִדְמוֹת הַחֹרֶה לְעוֹלָם
 מִצִּרְאִשִׁית עִיד יֵהי אֹרֶךְ כִּנְגַד צִמְלָה צִרְאִשִׁית
 שְׂכִי אֲלֵפִים יֵשׁ שְׂהִיָּה רֹאשִׁית, וְכֵן מַלְכֵנוּ צִמְדֵּרֵס
 צִרְאִשִׁית רֵצָה יֵהי עִרֵצ אִין כַּחֲצִי כֹאן אֲלֵא
 וְיֵהי עִרֵצ מִכָּאן שְׂהִיָּה סִדֵּר זִמְנִים קוֹדֵם לְכֵן
 עִיכֵי, וְאִעִיֵּף שְׂהַזְמָן כִּצְרָא וְקוֹדֵם הַצִּרְיָהֵה לֹא
 הִיֵּה זִמּוֹן הַזְכִּיר זִמְנִים עַל אֲוֶתוֹ צִיָּה אֲלֵפִים שְׂכָה
 כִּי אִין אֲוֶתוֹן הַיָּמִים כִּימֵי אֲנוֹשׁ אֲצִל יוֹם
 מִאֲוֶתוֹן הַיָּמִים שְׂמֵהֶם הַשְּׂכִיָּם שְׂאִין לֵהֵם חִקְרֵי,
 כַּעֲבִין שְׂכֵחֻז (אִיּוֹז לִיֵּא כִי) הֵן אֲלֵא שְׂגִיָּה וְלֹא
 כִּדַּע מִסְפֵּר שְׂכִיָּה וְלֹא יִחְקֵר, וְכַחֲצִי (אִיּוֹז יֵי)
 הַכִּימֵי אֲנוֹשׁ יִמִּיךְ וְגוֹי, וְכַחֲצִי (תַּהֲלִים קִיֵּא)
 וְסִכּוֹתִיךְ לֹא יִתְמוֹ, וְצִאֲמֹתֵם זִמְנִים עַלָּה צִמְחִסְכָּה
 לְצִרְאֹת

לבראות אלף דור ונמחו מהן תחקע"ד דורות
מאותן אלף דור, כלומר נמחו נמחשנה לא
סילאו לדי פועל כי המחשנה הקודמת לכל
ידעה כי יהיו נשעים אם יבראו, ולכך נחכה
חורה לכיו דורות משברא העולם כדי להסלים
אלף דור, והו (תהלים ק"ה) דבר לזה לאלף
דור בלורו לקוף אלף דור, ודורות הללו תזכירו
נבותיכו ז"ל צפי אין דורשין אמרו כהר דיכור
נגיד ונפיק וגו', מהיכא קא שקיל מזיעתם
של חיות להיכא קא שפיק על ראש נשעים
צגיהנס שנאמר (ירמיה כ"ג) הנה קערה ה'
חמה ילחש וגו', רב אחא בר יעקב אמר (א"י)
כ"צ ע"ו) אשר קמטו ולא עת, אמר ר"ש חסידא
אלו תפע מלות ונשעים וארבע דורות שקומטו
לבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו שחלן
הקב"ה בכל דור ודור והן הן עזי פנים שנדור,
עד כאן נחגיגה: (ד) וירא אלהים את האור
כי טוב. ע"ד הפשט מלת וירא קיום הדבר
ועמידתו נחפז הס"י מלשון רז"ל רואה אני
את דברי אדמו"ר, ובכל יום ויום של מעשה
בראשית תמלא כן, והכוונה זו שגזר על כל
אחד מן הנבראים שכל הנמלאים העמידה
והקיום שיהיה קיומן נחפזו ואם יפרד מהם
חפזו רגע יהיו לאין, ועל כן חס מעשה
בראשית והנה עוב אחד שרלה בקיומן, ומה
שהוסף את האור ולא אמר וירא אלהים כי
טוב, שאלו אמר כן היה חוזר על בריאת
השמים והארץ, ולא גזר זהם הקיום עדיין כי
לא עמדו זכח שהרי נשני נעשה הרקיע,
ונשלישי נפרדו המים והעפר ונעשה היצפה
ונקראת ארץ, ואז גזר זהם הקיום ואמר וירא
אלהים כי טוב. וע"ד המדרש וירא מה חדוש
טובה ראה זו ראה שאינו כדאי להסתמש זו
נשעים צעות"ז עמד וגבו ללדיקים לעמיד לזא.
וע"ד הקבלה את האור זא לרבות הדבר
שהסיג ר"ע וכל מיני מאורות שלו הנמלאים
מאמתת זה האור, ועל הדבר הסוף העידו
החכמים עליו שנכנס בשלום וילא בשלום,
ואסתר עוד שזא לרבות הנשמות שנבראו עם
האור וכן נרמז בא"י (א"י ל"ה) איזה הדרך
ישכן אור, וכתיב (א"י) ידעת כי אז חולר
ומספר ימך רבים, כמו שזא הרמב"ן ז"ל
צפירוס א"י, וכן כתיב (ד"ה א' ד' כ"ג) עם
המלך במלכותו יסנו שם: ויבדל אלהים בין
האור ובין החושך. ע"ד הפשט החשך הזה הוא

העדר האור ואינו חשך של מעלה שהזכיר
וחשך על פני תהום, לפי שאותו החשך הוא
האש, ולא הזכיר כי טוב ציום שני, וציום
השלישי נגמרה מלאכת המים הזכיר זו ב'
פעמים טוב אחד לגמר מלאכת המים ואחד
ליום עלמו, ואני שואל בזה ומה זכך אם לא
נגמרה מלאכת המים כיון נגמרה מלאכת
הרקיע ובריאת הנמלאים שנבראו ציום שני
היה ראוי שיאמר כי טוב על גמר המלאכה
והבריאת נרקיע ונמלאכים, והיה לו לגזור
זהם הקיום ולומר זהם כי טוב כי לא נופלים
הם מכל שאר מעשה בראשית שנאמר זהם כי
טוב. ויש לי לומר כי מבין ראיה עלומה כי
העולם השפל צומן שישראל עושין ללוכו של
מקום הוא עיקר המליחות שאע"פ שנגמרה
ציום שני בריאת הרקיע והנמלאים שהן העולם
העליון לא היה בזה שלמות עד שנגמרה
מלאכת המים נשלישי במאמר יקוו ונעשה
העולם השפל כי כל העולם היה מים ותולדו
להקוות במקום אחד כדי שתראה היצפה,
וכאשר זא מאמר יקוו, נחצקם העולם העליון
בבריאת העולם השפל הזה, ועם זה היה
המליחות שלם וראוי להזכיר זו כי טוב, וכלל
פירוש המאמר הזה שדרשוהו רז"ל לפי שלא
נגמרה מלאכת המים, כי מפני שלא נגמרה
מלאכת המים בעולם השפל לא רלה להזכיר
כי טוב בבריאת עולם העליון, איך העולם
השפל הזה הוא עקר המליחות, ואולי מפני
זה נקראת יצפה ארץ לפי שזה נשלים רלון
השמים וכוונתו במליחות, מלשון הכתוב (מלאכי
ע"י) כי חתיו אחס ארץ חפץ, וייחס הקריאה
הזאת אל הס"י שאמר ויקרא אלהים ליצפה
ארץ, גם ציום רביעי במאמר יהי מאורות זא
הכתוב שלא נבראו המאורות רק לתשמישו של
עוה"ז הוא שאמר להאיר על הארץ, והנה זה
יורה כי העליונים עם היותם גדולים ועלומים
נבראו צעזר התחתונים, ויש לי עוד ראיה
מדברי משה רבינו ע"ה צפוק (דברים י"ג)
הן ליי אלהיך השמים ושמי השמים, שהעוה"ז
השפל עיקר המליחות וכאשר הכתוב שם צעז"ה,
וכל זה על דרך מדרש רז"ל גדולים לדיקים
יותר ממלאכי השרת, ובמדרש מפני מה לא
נאמר כי טוב נשני לפי שזו נברא גיהנס
שנאמר (ישעיה ל' ל"ג) כי ערוך מאתמול
תפתה, יום שיש לו אתמול ואין לו שלשום,
ועוד

ועוד דרשו ז"ל לפי שכן נברא המלכות שנאמר ויהי מצדיל צין מים למים א"ר טביומי ומה מחלוקת שהוא לחקון העולם וליסודו לא כתיב צו כי טוב, מחלוקת שח"א לערצו של עולם לא כל שכן ונאמר הענין כי השני מחלת השנוי, ולכך נקרא שני, והוא הסבה לכל מחלוקת וסנוי, ומ"ש כי המחלוקת וגיהנם נבראו צו ציוס להתצונן מזה שכל המעורר מחלוקת נדון צגיהנם, וכיון שמהלוקת וגיהנם נבראו צו ציוס למדנו שהוא יום מזיק, ולכך חסרו רז"ל להתחיל כל מלאכה צו ואמרו אין מתחילין צשני, ולכך חסרו ג"כ לאכול זוגות כי הוא דבר מזיק, והוא שאמרו לא יאכל אדם חרי ולא ישתה חרי, והמחלוקת הזה שהיה ציוס שני היה מחלת כל מחלוקת וסבתה, ולכך לא נאמר צו כי טוב שהוא גרם הגורמים אחריו וממנו והלכה היו החולקים והמשנים רכון השם יתצרך שחרי צשלישי אחר תולא הארץ עץ פרי והיא לא עשהה כן חלא עץ עושה פרי, וצריעי קטרגה הלכנה ואמרה ח"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, וצחמ"שי כמלכה צת זוגו של לויחן שכן דרשו רז"ל קרס את הזכר והרג את הנקבה ומלחה ללדיקים לעתיד לבא, וצש"י חטאו אדם וחוה ונעמדו מנן עדן, וא"כ הרי מליכו צכל הימים אחר יום שני ענין קטרוג וסנוי כונה ופרוד רכון וחלוק דעות צנצראים וסבתם יום שני כי כלם צחי כמו וכמסכים אחריו: (ט) יקוו המים, לפי שהיה החסום שהוא מים ועפר צדמיון מים עכורים הולרך המחמר הקדוש לגזור שיקוו המים מתחת השמים שהם גבוהים אל מקום אחד שפל למטה ושיעלה העפר למעלה עד שתראה היצבה וההיה ראויה ליסוד, והנה אלו שתי גזרות צהפך מטצעים כי טצע העפר לרדת למטה וטצע המים לעלות למעלה, ועתה גזר על המים שהיו ממלאים את כל העולם כלו שירדו למטה כעצמו של עפר כענין שכתוב (חיוצ ל"ח ל') כאצן מים יתחצאו, וגזר על העפר שיעלה למעלה כעצם המים, וזהו שכתוב (תהלים קל"ו ו') לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו כי זה חסד לעולם לקיום היסוד והנצחיים שצו, וזהו שכתוב (תהלים ל"ז ז') לרקתך כחררי אל משפט"ך תהום רבה, כי צזה נגלה לרקת חס"י כסכתן משפטיו צתהום רבה כדי שירדו המים הפך מטצעים כדי להוסיע אדם וצחמה

כלומר צעלי חיים טצחקן, ויש לפרש עוד ותראה היצבה שהיה היוצא נראה צה שלכך נקראת יצבה שכל זמן שתהיה לחה אינה יכולה להוליא פירות והנה עתה כשנראה צה היוצא אז נגמרה מלאכה המים הזכיר צו כי טוב, ובמדרש יקוו המים ועסה מדה למים כדי"א (זכריה ח' י"ו) וקו ינטה על ירושלים וכה"א (חיוצ כ"ח כ"ה) ומים חכן צמדה נתן חלים צרקיע וחלים צחוקיכוס, הה"ד (תהלים ס"ה ו') "פלג אלהים מלא מים, ד"א יקוו המים יקוו לי המים מה שאני עתיד לעשות צה ולשטוף את כל העולם כלו צמכול, משל למלך צצנה פלטרין והוסיצ צהס דיונין חלמין עמדו ושאלו צשלוס המלך, אחר המלך ומה כשהושצתי צהן דיונין חלמין כך מסכימין ושואלין צשלומי צרויזה וצחלצע, חלו הושצתי צהן דיונין פקחין על אחת כמה וכמה, עמד והוסיצ צהן דיונין פקחין, עמדו והחזיקו צפלטרין, אמרו אין הפלטרין של מלך חלא סלנו, אחר המלך תחזור הפלטרין לכמות שסיחה, כך צתחלת צרייתו של עולם היה קלוסו של הקציה עולה מן המים שנאמר (תהלים כ"ג ד') מקולות מים רבים, עמד דור חנוס ומרד צו ודור המצול ומרד צו, אחר הקציה יפנו חלו ויעמדו המים צמקומן, הה"ד (בראשית ז') ויהי הגשם על הארץ, אל מקום אחד כל העולם כלו מים צמים ואת אמרת אל מקום אחד, חלא שהחזיק המועט את המרובה, ע"כ.

(י) ולמקוה המים קרא ימים, אין שם הים נקרא על המים כי אם על החפירה, וזהו שתרגס חונקלוס ולצית כניסות מ"א, כלומר החפירה שהוא צית המקוה שהמים נקוים שם, וכן אמר הכחוצ (ישעיה י"א ט') כמים לים מכסים כי המים מכסים את החפירה הנקרא ים, וכן צצרכת הדגים חו התכינים ציוס חמישי אחר ומלאו את המים צימים, צחר כי המים עומדים צימים, וראים עוד הים טעמה שלמה הוא סכתוב (מ"צ י') ואת הים הוריד מעל הצקרה, ואחר קרא ימים ולא ים לפי שהם רבים, ודרשו רז"ל טצעה ימים הם: (י"א) תדשא הארץ, כעשה הארץ חומר לצעלי הנפש הלוטחת, וצכאן קלקלה הארץ כי המחמר הקדוש היה עץ פרי עושה פרי והיא לא עשהה כן חלא עץ עושה פרי, ואמר (יב) ותוצא הארץ דשא ולא אמר ויעש אלהים כל העץ עשה פרי למיכו ואת

הדשא למיכו, לפי שאין ראוי להזכיר שם אלהים צעלי כפש הלוואחת שאינה חסודה כנפש התנועה שהזכיר זה שם אלהים הוא שאמר ויעש אלהים את הית הארץ, לפי שנפש התנועה צעניכים רצים משמשת לנפש השכלית אצל הנפש הלוואחת אין לה חשיבות רק כחשיבות הגוף שאינה משמשת רק לגוף לצדו כי אין הנשמה לריכה ללמות: ואם תסביל תמלא כי הזכיר הכתוב הזה ה' מיני למח, והן, הדשא הארץ דשא, עשב מזריע זרע, עץ פרי טעם העץ כעטם הפרי, עושה פרי כלומר הפרי עלמו אשר זרעו זו הרי ה'.

ויש לך להתבונן כי כל המקפר הוא ככלל צג', כי לא תמלא מקפר אלא או אחד או זוג או נפרד, ומקפר ג' כולל את הכל שהרי יש צו אחד הוא האחד, ויש צו זוג הוא השנים, ויש צו נפרד והוא ג', ודבר ידוע כי מקפר ג' הוא מחלק האחד כשם שמקפר הארבע הוא מחלק השנים, ולפי שמקפר שלשה הוא מחלק האחד שהוא כעלם לכך היו הכנזרים עד יום שלישי גנוזים ונעלמים, שהרי האור שנברא ציוס הראשון נגזו מן הצריות, גם הרקיע שנברא ציוס צ' גם עלי עדן שנבראו צעליים נגזו מן הצריות וכל מה שנעשה עד יום ג' נקרא עולם לפי שהוא כעלם, ומה שנעשה אחריו ציוס ד' נקרא שנה, והטעם לפי שכשם שהשלשה מחלק האחד בן הארבעה מחלק השנים, שאין הארבעה אלא כפל השנים, ע"כ שני המאורות שהן מכת השניות נבראו ציוס רביעי שהוא כפול השנים, ונקראת השנה שנה לפי שהיא נגמרת צעלי מאורות הללו ומן הטעם הזה נתלו צאחור רקיע שנברא ציוס שני שהוא מכת שניות, והוא המצדיל צין מים למים כי כן המאורות נקצצו צו להצדיל צין היום וצין הלילה וצין האור וצין החושך, וכל מה שנעשה אחריו ציוס החמישי וציוס הששי הוא הנקרא כפש וזהו שהזכיר בקפר ילירה, עולם שנה כפש: (יג) ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי. צעלשה ימים אלו הזכיר ערב וצקר ולא היו שם מאורות שיהיו מחייצין הערב והצקר, כי שקיעת האור הוא הערב וזריחתו הוא הצקר, אמנם הזכיר צעלשתם ערב וצקר ולא כלפי האור אלא כלפי הגלגל שהוא חוזר ומתגלגל צו כי כל חלק מחלקי הרקיע כשהוא עולה הוא לו צקר וכשסוקע הוא לו ערב, אך

מיום רביעי ואילך שנבראו המאורות הזכיר ערב וצקר כלפי האור: (יד) יהי מאורות. ע"ד הפשט מלת יהי צלסון יחיד על שם שאין אור שניהם אלא אחד, וכן הזכיר מיד והיו לעאורות למארת כתיב, או תחזור אל האור הנברא ציוס ראשון לפי שהיה ראוי לומר יהיו מאורות אצל הכוכה יהי אותו האור מאורות כלומר יתפשטו ממנו מאורות למטה. ולדעת הרמב"ן ז"ל נראה כי אותו האור היה מארבע יסודות תחלה וכשנעשה הרקיע ציוס שני הפסיק צאחור ומכע אותו מהאיר ציקודות התחמוכים וכשנבראת הארץ ציוס שלישי היה החשך נטוי עליה כי הרקיע היה חולץ צינה וצין האור ועתה ציוס רביעי גזר מאמר הקדוש שיחפשו מאותו אור מאורות שיגיע האור לארץ והוא שאמר להאיר על הארץ, כי היה מאיר צרקיע צלצד ואין האורה מגיעה לארץ, ויתצאר מזה צפי' שהלילה קודם ליום, וכן אמר למעלה ויהי ערב ויהי צקר: ברקיע השמים. קרא הכתוב צכאן צנעה רקיעים צצם ז' כוכבי לכת עם השמימי שצו כל הכוכבים וייצ מזלות צצם רקיע ויחס רקיע זה אל השמים שהוא הגלגל המקיף כי הם רקיע שבו מוקפין צחוכו מתנועעים צתנועתו, וצאר כי המאורות כלן כחוכים צרקיעים הללו שהם מיוחסים לשמים וזהו לשון צרקיע השמים: והיו לאותות. כי צתנועת המאורות וצמהלכם כעשים אותות ומופתים צשמים דם ואש ומאורות עשן, וכמו שדרשו ז"ל כשהמאורות לוקין סימן רע לעו"ל שנאמר (ירמיה י"ג) ומאותות השמים אל תחתו, ועוד שהם אותות לישראל צקריאת שמע של צקר שמלותה עם הכן החמה וקריאת שמע של ערב שמלותה עם לאל הכוכבים, גם צחיוצ צרכת השמש צתקופת תמוז צחייצ אדם לצרך צרוך עושה צראשית, וכן דרשו רז"ל צצרכות פרק הרואה ת"ר הרואה חמה צתקופתה ולצנה צעהרתה וכוכבים צמסמרותם ומזלות צעתם אומר צרוך עושה צראשית, וגם צהיות הלצנה צחדושה צחייצ לצרך אשר צמאמרו צרא שמקים ולמועדים לזרע וקליר קור וחום קין וחורף, ולימים מדת יום ומדת לילה, ושנים משלימין מהלכם צייצ מזלות צכל שנה וחוזרין ומתחילין לצצצ צגלגל צדרך אשר הלכו צזה: וכתב הרצ הגדול רבינו משה צר"ל ז"ל. יתכן כי כמו ששם צארץ כח הלמיחה צמקומות ממנה, כן שם צרקיע מקומות מוככים ומזומכים לצקל

לקבל החורה והגופים האלה מקבלים אור ומזהירין ולכן יקראם מאורות לא אורים אע"פ שקראם המזמור כן עכ"ל. ויתכן לפרש יהי מאורות שאין המאורות האלה מכלל הגלגלים אבל הם מאורות רוחניים מקבלי האור מן האור הראשון וגזר עשה צמחם הזה יהי מאורות שיחפצמו מן האור הראשון והוא מאורות רוחניות שיהיו מאורות למאורות שעל הארץ, וזהו שאמר הכתוב והיו למאורות צרקים השמים היה לו לומר והיו לרקיע השמים כמו שאמר והיו לאורות, אבל הכונה שיהיו מן האור הראשון שהוא מאורות למאורות שעל הארץ כי לא אמר הכתוב יהי מאורות צרקים השמים להאיר על הארץ, ואם כן הן כי המאורות הראשונים שהזכיר יהי מאורות הם מאורות רוחניים מקבלים אור מן האור הראשון ומשפיעין אותם במאורות של מעה והם תענוגות נפשות הלדיקים מקיימי החורה והמלות, וזהו שנאמר והיו לאורות כלומר והיו אותן המאורות לאותן שקיימו אותיות החורה שיהיו זוכין ומתעדכין בהן, או שקיימו המלות שנאמר בהן אות כגון מילה ושבת ותפילין ומה שקראם המזמור (ההלים קל"ו) לעושה אורים גדולים והכתוב יקרא לכלן מאורות צין המאורות הרוחניים צין הגופיים, הנה דוד המע"ה כוון במלת אורים על הרוחניים וזהו שהזכיר אחריו מאורות של מעה שהם השמש והירח ואמר (ההלים קל"ד) את השמש למאשלת ציוס וגו' את הירח וכוכבים וגו', ואע"פ שהאורים מקבלים אור מן האור הראשון קראם אורים לפי שהם עלם האורם כנגד השמש והירח, ואמר ולמועדים כי הכשמה בתפודה מן הגוף אינה זוכה מיד לאותו התענוג הגדול המעוהד לה עד שיצא מועדה וזמנה, כענין שדרשו ז"ל בזהו כוצק עלה לבג וכפל ומת יללה צה קול ואמרה כוצק זה מזמן לחיי העה"ב שהרי עולם הכשמות הוא הבא לאדם מיד לאחר מיחה אבל העולם הבא יש לו מועד ידוע וזמן קבוע והם מעלות חלוקות כל אחת ואחת בפני עצמה, יש חיי העוה"ב לזמן תחית המתים ויש עוה"ב לאחר התחיה כמו שאני עתיד לבאר בעז"ה בסדר אחס כלבים. ולימים ושנים. הם הזמנים החלוקים למעלות הכשמות כי הכשמה מתעלה מעילוי לעילוי מן העוה"ב שהוא עולם הגופות לעולם הכשמות ומעולם הכשמות היא מתעלה לעולם הרוחות הנקרא לרור שהכשמות לרורות שם והוא נקרא

אור כענין שנאמר (איוב ל"ג) וחינו צלור תראה, וכתב (סס) לאור צלור החיים, ומעולם הרוחות הכשמה מתעלה לעולם החיים / שזמנו האור שנאמר (ההלים ל"ו י') כי עמד מקור חיים צלורך כראה אור, ומי שאינו ראוי להאריך ימים בעולם החיים וראוי לקבל מדה כנגד מדה בעולם הגופות חוזר לחיות בתחית המתים שהוא מכח עולם החיים לכך אמר (דניאל י"ב ז') ורבים מיסבי אדמת עפר יקילו ולא כל יסבי, ומי שראוי להאריך ימים בעולם החיים אין לו הפסק, ועולם החיים הוא הנקרא כלל הוא שבתוב (ההלים ע"ז י"א) תודיעני אורח חיים שובע שמוות את פניך כעיוות צימיתך כלל, והא למדת שהיי העולמים הקודמים והמעלות העליונות אשר צנה אותן במאורות הם תענוגי הכשמות הזוכות לתורה ויזכו לאותן המעלות צמחים הידועים להם זה ימים וזה שנים כמו שרמזו בכתוב הזה ולימים ושנים לפי שמתעלה כפסם מעילוי לעילוי, ועוד כתבאר הענין הזה ומה שהזכיר אחרי כן צמעה וכפל הענין ויעש אלהים את שכי המאורות הגדולים אלו הרוחניים את המאור הגדול ואת המאור הקטן אלו הגופיים והם חמה ולבנה.

וע"ד הפסוק מה שקרא לשניהם גדולים כי כל אחד מהם גדול ועלום בפ"ע, ואח"כ את המאור הגדול ואת המאור הקטן כי כל גדול קטן צורך גדול ממנו. ודע כי אם תדקדק צפרשה זו יתבאר לך ממנו ארצעה ענינים, האחד שהמאורות הללו הן חמ"ד צלוחן המקומות שנקבעו שם תחלה כלומר שהם קבועים ואינם מתנועעים כי הגלגל הוא המתנועע והמאורות קבועים בו מתנועעים בתנועתו, כמו המקמרות הקבועין בדופן הספינה ומתנועעים בתנועת הספינה, וכן הודו חכמי ישראל לחכמי אומות העולם, שחכמי ישראל אומרים בגלל קבוע וכוכב חוזר, וחכמי האומות אומרים כוכב קבוע וגלגל חוזר על זה אמר ויתן אותם אלהים, לא ולאד מי הוא הכותן יתצ' ויתעלה שמו, השכי שם קבועים צעוצי גוף הגלגלים כי עוצי גוף הגלגל מתמלא בגודל גוף המאורות, ועל זה אמר צרקים השמים, וכן אמר דוד (ההלים י"ט ה') לשמש שם אהל צהם, פירושו צהה מהם כלומר מן השמים הנזכרים שהם הגלגלים והוא הגלגל הרביעי שהרי כל רקיע ורקיע הוא אהל לכוכב הקבוע בו וגודל הכוכב כעציו של רקיע ועציו

על רקיע כשיעור שיש עשמים לארץ והכל ח"ק שנה, וזה כלומר מפקוק שאמרה דבורה (שופטים ה' כ') מן עמים כלחמו הכוכבים ממקלותם כלחמו עם סיסרא, צאורו שיעור הכוכבים צמקלותם שהם הרקיעים כשיעור שזמן עמים עד סיסרא וכן פירש רש"י ז"ל, השלישי שאין עוצי הגלגלים מוכע אור המאורות והכוכבים למטה כל כך עלם השמים פשוט וזך, וזהו שאמר לסאיר על הארץ שמהא האורה מגעת לארץ ואין עוצי הגלגלים מפקיק, הד' כי אור הלצנה נמשך מאור החמה כי הלצנה אין לה אורה מלך עלמה כי אם מאור השמש ומה חקנו רז"ל צמקלת יולר ראה והחקין לורה הלצנה כלומר שהיא לורה צלתי אורה, ומה שקורין רז"ל אור הלצנה צמקרת אין צודקין לא לאור החמה ולא לאור הלצנה על האור הנאלל אליה מן החמה אמרו כן והוא כחום הצרזל שהוא צאס שאין חום מלך הצרזל רק מלך האס שהוא מחמם והצרזל מקבל החמימות ממנו, ועל זה אמר וסיו למאורות חסר וא"ו למארת כתיב כי סכיהם אור אחד, וכן דרשו רז"ל לא כצרא להאיר אלא גלגל חמה צלצד, והוא קערוג הלצנה שאמרה אי אפשר לסכי מלכים שיסתמשו צכתר אחד כי הכתר כינוי על האור והזוהר, וראה מן הכחוצ שאין לס אורה מלך עלמה הוא מה שאמר הקצ"ה לחיוצ (חיוצ ל"ו) צסומי ענו לצוסו וערפל חתולחו, ולפי שאמרת הרקיע אשר למעלה על ראשנו והקרוצ חלינו הוא גלגל הלצנה והוא המכסה והחוסף על הים והוא המניע יסוד המים לכך קרא הלצנה ענו וערפל על סם שהיא חסוכה אין אורה צפני עלמה, ואמר כי היא לצוסו על יום וחולתו.

(יח) ולמשול ביום ובלילה. השמש הוא מושל ציום והירח מושלת צלילה (וציום), ודע כי מלצד מעלת האורה שזכה להם נתן להם הממשלה צספלים צסויה וצמפקד שהרי השמש צחותה מעשלה שיש לו ציום ילמיה ויוליד ויגדל צכל החמים והיצפים, והלצנה גם כן צחותה ממעלה שיש לה צלילה חוקיק צמעיונות צימים וצמחלים וצכל הקרים והלחים. וע"ד הקצלה ולמשול ציום וצלילה ירמוז למנהיגי סכי המאורות הגדולים שהם מושלים ציום וצלילה וצמחם ימשול כל מושל, כנדרס תמלא צקרצן החמיד סכי כצפים צני סנה חמימים אה הכצס אחד מעשה צצקר ואה הכצס הסכי מעשה צין הערצים,

והוא מה שאמר הכחוצ (דצרים ד' י"ט) אשר חלק ה' אלחיק אותם לכל העמים כלומר השמש והירח וכל לצא השמים ואחכס לקח ה' והמשכיל יצין, וזהו שכתוב אשר לא לויתי כלומר צסמש וצירה, אצל לויתי צמנהיגים, וצסדר שופטים צמקוק (דצרים י"ז ו') ולצמש או לירה או לכל לצא השמים אשר לא לויתי אכתוצ מזה צעה", ומכאן יתצאר לך קוד החענית צסגס הוא קרצן סכתמעט הצסר וחלצו ודמו על אדם, וע"כ החענית לריך קצלה צזמן ממעלה סכי המאורות ציחד וזהו מצעוד יוס קודס שחסקע החמה וזהו מאמר רצ חסדא כל חענית סלא קצלו עליו מצעוד יוס לא סמיה חענית, ואמר רצ חסדא כל חענית סלא סקעה עליו חמה לא סמיה חענית, וכסס שהחענית קרצן כך הדמעה צסעת חפלה קרצן כנגד כסוך המים עם הקרצנות, וכן דרשו רז"ל סערי דמעה לא כנעלו כי הדמעה מכח המים שהוא מכח החסד שהוא הימין והימין פסועה לקבל סצים צכל עת וצכל סעה והצן זה כי הוא עקר גדול: ולהבדיל בין האור ובין החשך. הזכיר צכאן סלסה ענינים להאיר, ולמשול, ולהצדיל, שהקצ"ה נותן להם המעלה צג' דצרים אלו, וידוע שהוא ית' הסליע מעסיו קלחם על קלחם, ומזה אמר הכחוצ (יסעיה כ"ה י') וכתן זרע לצורע ולחם לאוכל והגסס אינו נותן הזרע והלחם אצל הכחוצ למדך שהקצ"ה מעסיו מקלחן על קלחן וכענין שכתוב (הושע ז' כ"ג) אענה נאס ה' אענה אה השמים והם יענו אה הארץ והארץ חענה אה הדגן ואה החירוש ואה הילחר, כוון הכחוצ הזה לומר כי אע"פ שהשמים והארץ פועלים מה סצמחם ומה סכתמנה תחת ידם אין כחם מעלמם רק מכה הסנה העליונה כי כלם הם סלוחים מאתו לפעול הפעלות צספלים כרלונם לא כרלונם, וזהו שהזכיר צכאן להאיר ולמשול ולהצדיל כלומר העיל עליהם המנוי והכח הזה ומסרו צידם לא סיוסלל הוא ית' מן הכח שלו שהוא עליון עליהם, ואילו אמר להם האירו משלו והצדילו הים מוסר צידם הכח לגמרי והיה עוסה אותן סאלוהות והיה כמלא צהם סתח לעוצדי כרים, ובצר צאס האזחרה צחורה סלא יעשה אדם אחרי כוים, הוא אמר (דצרים ד' י"ט) וסן חשא עיניך הסמימם וראית אה השמש ואה הירח ואה סכוכים כל לצא סקמים ותחצונן צהם ומקוריהם ססם סואצים

זהם והשתחווית להם ועזרתם אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים אחת כל השמים. וכבר ידעת כי חכמי ישראל הולכנו לכחוצ לתלמי המלך אשר חלק להאיר כדי שלא יאמר שחמלא להם מזה פתח לעו"ג ויאמר כי מן הכחוצ הזה החיר לעו"ג שיעצדו ע"ז מאחר שכתוב צחורה צפירוש שהקצ"ה נתן אותם לחלק העמים ויצין מלח חלק כמו גזר, ולא כן הענין חבל הקצ"ה נתן הצחירה ציד כל אומה ואומה שיעצדו לכל מי שירלו הן להקצ"ה חס לע"ג וזהו לשון חלק נתן הרשות צידם מה שאין כן בישראל שאם ירלו ח"ו לעצוד ע"ג אינן יכולין הוא שאמר הנביא ע"ה צדצר הש"י (יחזקאל כ' ל"ג) חס לא ציד חזקה וצדווע נטויה ונחמה שפוכה חמלוד עליכם. ויש לך לדעת כי מה שכברא המאורות ציוס ד' מפני שיוס ד' הוא חמלעי לשבעת ימי בראשית והחמה קצוע בגלגל רביעי שהוא חמלעי לגלגל ז' המשרתים על דרך ט"ס חכ"ל, ועוד מפני שפני המאורות האלה משתנים בכל יום ארבעה פעמים ציוס צד' משמרות וצחדש צד' שצועות, וצבחה צד' תקופות, על כן נתיחד להם יום רביעי, וזה ועוד אחרת כי ענין מוכרח היה להצרא המאורות ציוס הרביעי אחרי צריאת הלמחים ציוס השלישי כדי ללמדנו בזה אחת מרוב העולם כי אילו היה מאמר יהי מאורות - ציוס שלישי ומאמר חדשא הארץ ציוס רביעי, היה מחצא מזה קדמות העולם כי לא היו האילנות והלמחים בעולם מכה המאמר רק מכה המאורות שכברא כבר שהם המשפיעים כח בכל היולא מן הארץ, חבל עתה שהקדים חדשא הארץ למאמר יהי מאורות זה מופת גמור על מרוב העולם כי צמון שלא היו מאורות בעולם לפעול צארץ בתנועתם להולידה ולהלמיחה גזר הש"י חדשא הארץ והוליחה פירותיה במאמר ערס היות כחות המאורות שהן קצה להם צבחה הקצה העליונה ית'. ודע כי חמלא צפרקה זו ה' פעמים לשון מאור לפי שחמשה מיני אור הם. אור היום, אור השמש, אור הלילה, אור הכוכבים אור המזלות חבל לא כברא להאיר על הארץ חלא בגלגל חמה צלצד: וירא אלהים את האור כי טוב. קדור המאורות עוצה גדולה לצריות שהרי העולם השפל הזה הוא מחכהג צאור וצחשך וכתיב (איוב ע"י ע"י) עושה עש כקיל וכימה וחדרי תימן, כימה לוונת וכקיל

חס צרא זה כנגד זה מלכך את העולם וזה מחמם את העולם וסנייהם מגדלים הלמחים ומצטלים הפירות והוא שכתוב (איוב ל"א) ההקשר מעדנות כימה, ומחוך קדר פעולה זו וקדור המאורות צני אדם רואין ומצינין כח מעשה הש"י ומצצחין ומרוממים אותו והוא שכתוב (ישע"י מ"י) שאו מרום עיניכם וראו מי צרא חלה, וזהו העוצה שמתוך סיראיו פעולה זו יכירו שהם צרואים ולא יעשו אחריהם. ועוד אמר כי עוצ על סם הכס הגדול שעתיד הקצ"ה לעשות במאורות ע"י יהושע זהו שכתוב (יהושע י"ב) שמש בגבעון דום וירח צעמק חילון, וכתיב (סופרים ה') הכוכבים מוסלוחם וגו': (כ) ישראו המים. אחר שהטלים לורות השמים שבעשו חומר לדצרים שצמחים ולורת הארץ שהיא חומר לדצרים שצארץ, גזר עתה על המים שיעשו חומר לקלת צעלי כפס החנועה, ואמר כפס חיה כלומר כפס שיש זה חיות אלו דגים שנים גם העופות. שכברא מן המים ומעפר, מן המים הוא שהוצרכו כאן ישראו המים שרץ כפס חיה ועוף יעופף על הארץ, מן העפר הוא שכתוב וילר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים, וזהו שדרשו רז"ל עופות מן הרקק כברא פירוש רקק מים ועפר, ולפי שיש כפס שאין זה חיות כלל והיא הכפס הלומחת לכך הזכיר צכאן צצעלי כפס החנועה כפס חיה כפס שיש זה חיות כי הכפס הלומחת אין זה חיות, חבל נקראת כפס כי כפס שצעלי כפס החנועה אינם מחנועעים רק צכפס כך הלומח אינו מגדל רק צכפס, חו יש לפרש שאינה נקראת כפס כלל חבל נקראת הכח המגדל ומזה לא חמלא ציוס שלישי זכרון כפס כלל, לא כפס חיה ואפי" כפס קחם. ודע כי חנועות כל צעלי כפס החנועה ה' חנועות הן, חנועה עולה, חנועה צינורית, חנועה תחתונה, חנועה משצרת, חנועה מחפשת, חנועה עולה היא עוף שחנועתה לעלות, חנועה צינורית היא חנועה השט צין השמים וצין הארץ וצין מים למים, חנועה תחתונה הוא הממשק, חנועה משצרת הוא הסולך על שמים, חנועה מחפשת הוא הסולך על גמון, ומפני זה נקרא היום שילאה זו כפס חיה להחנוע צחנועותיה יום חמישי: (כא) ויברא אלהים את התנינים הגדולים. ע"ד הפסוק דגים הם ולהפליג גודל גופם ייחם הצריחה לאלהים, כפס שחמלא צאדס למעלתו

סיחם הכתוב צריאותו לאלהים היא שכתוב ויצר
אלהים את האדם בללמו, והכונה כי הצורה
ית' העליה הגופים הגדולים ההם יש מאין,
ומכאן הפלוקופים כתבו צפריהם שידעו מהם
ארכים חמץ מאות פרסה, גם לצותינו חכמי
התלמוד ספרו לנו הפלגות צעק' צ"ב, והוא
שהעיד רבה בר רב חנה ואמר שהוא כוורא
דקליק וכיים עיילי אכלא עינא צאוקייה ומת
וסדייה ימא אגורא וחורב מיניה שחין מחוץ
אכול מיני' שחין מחוץ ומלחו מיני' שחין מחוץ
ומחד גלגלא דעיילי עזרו חלת מאה גרבי
דמשחא, לשנה כי הדרינן צתר חריקר ירחי
שחא חזינן דהוו מחקרי כסורי מגרמיה למצני
ציה הנך מחוץ, ועוד העיד החכם הזה בעלמו
הוא קא אזלינן צספיכתא וחזינן לההוא כוורא
דיחצי חלא אגצי' וקדח עלי' עשצי סצרינן
יציטחא הוא סלקינן ואפינן וצסלינן כי חס
גציה התהפיק ואי לא מקדחא ספיכתא הוא
עצמא וכאלה רבות, ופסוק מלא הוא (תהלים
ק"ז כ"ז) יורדי הים צאכיות עושי מלאכה צמים
רצים המה ראו מעשי ה' וגו'. ועיד המדרש
התנינים הגדולים זה לויחן וצח זוגו והזכיר
הגדולים להפלגת עולם גופם כי גויחו כחונה
צים אוקינוס המקיף כדור הארץ כלסון המאורות
הגדולים שהם גדולים כמה פעמים יותר מכדור
הארץ, אפשר כי מפני זה לא נאמר צו ויהי
כן כי עמד הקיום צסניהם שהרי אמרו רז"ל
צפ' המוכר אף לויחן זכר וכקצה צראם ואלמלי
כזקקין זה עם זה מחריצין את העולם כולו.
מה עשה הקצ"ה סרק את הזכר והרג את הנקבה
ומלחה ללדיקים לעתיד לבא שחאמר (ישעיה
כ"ז) והרג את החנין אשר צים, ופסוק זה יוכיח
צלויתן צבי היו וזהו שחאמר (ישעיה ס"ט) על
לויחן כחש צריח ועל לויחן כחש עקלתון, ומה
שחאמר והרג את החנין יורה שחאמר יחדי מצח
זוגו, וכן אמר דוד (תהלים כ"ד כ"ז) לויחן
זה ילדת לשחק צו כלומר שהוא מלחק צים
אוקינוס, ואמר הקצ"ה לאיוצ (איוצ מ' כ')
החמסוך לויחן צחכה, ומ"ש את ההנינים לרבות
שאר דגים צצים שהם כרמזים צרצוי את, ואולי
הם מזוכות ללויחן. והרב הגדול מורי ר' שלמה
כ"י פ"י ענין המדרש הזה שאין להרחיק להיות
ללדיקים לעוה"צ סעודה כפשעי הדברים שצאו
לרבותינו צמדרשים והגדות, וכמו שדרשו רז"ל
ר' צרכיה צסם ר' ילחק אריסטון גדול עמיד

הקצ"ה לעשות ללדיקים לעתיד לבא, פ"י אריסטון
סעודה, וכל מי שלא אכל כצלות וטרפות צעוה"
זוכה לאכול ממנו לעוה"צ הס"ד (ויקרא ז' כ"ד)
וחלצ כצלה וחלצ סרפה וגו', גם צפ' המוכר
(דף ע"ה) מליכו עמיד הקצ"ה לעשות סעודה
ללדיקים מצטרו על לויחן לא אחר מלויחן חלא
מצטרו. ואין תכלית הכונה צאותה סעודה כונת
המאכל והמסחה לצד למלוי הכרס ולהנחת הגוף
והגרונן שאין זה ענין העוה"צ חלא סכצר כודע
סצקצת המאכל והמסחה יתעוררו כחות הגוף
וצתעורר הכחות הגופניות יתעוררו ויתחזקו
ג"כ כחות הנפש לאיזה ענין סיכוין אליו האוכל
להמשיכם ולהיטירם אליו לפי שהמאכל והמסחה
סצות גדולות לסמחה הלצ ולהרחיק העלצון
והדאגה, ומן הירועה כי צרצות הסמחה יתחזק
הכח השכלי ש"ס צנפס ויהיה יותר מוכן לספיג
המושכלות, וכענין האמור צאלישע (מלכים ב'
ג') קחו לי מכנן, ודרשו ר"ל אין סכינה שורה לא
מחוך עללות ולא מחוך עלצות חלא מחוך דצר
סמחה וכענין המעעמים ששאל ילחק וצאח הכונה
צעצור הצרכך כפשי, ל"א צעצור אצרכך, כענין
סעודת אהרן וכל זקני ישראל עם חותן משה
לפני האלהים, וכענין סעודת שמואל, וכתיב
צבי הנביאים ומתנצאים לפניה, וכן יתכן לסיות
הסעודות ההן ללדיקים צצצר ודגים כצראו
משעת ימי צראשית לתכלית הזה צתכלית העונג
שאין העולם הזה ראוי להשיג אליו זולתי לעה"צ
ואותן שהם מזומנים לאותן סעודות שהן תכלית
המצוקס למין האנושי, ואפשר שאותן המאכלים
זכי העצב מאלד סוכנו מתחלת הצריחה להיות
מרצים השכל צעצע כענין סכתוב וכחמד העץ
להשכיל, גם ידוע היום צמקלח המסעדים
והקמים שהם צעצעס מועילים לזה כל שכן
אותן שצצראו משעת ימי צראשית אולי לכונה
הזאת, וכענין שאירע צמן שהוא מאכל גופני
סכתן צצמן סחורה אל עם שהיו מעומדים לדעת
האמחות ולהתצונן צמושכלות כסכלים הנפרדים
ולא היה צו סום מותר כלל סיפריד את השכל,
והוא שאמרו ר"ל שהיה כלו כצלע צאצרים,
ודרשו רז"ל (תהלים ע"ח כ"ה) לחם אצירים
אכל איש לחם הכצלע צאצרים, וכצר שמוהו
רז"ל רמז למזון הלדיקים לעתיד לבא צאמרס
צחגיגה הקצ"ה עומן מן צרקיע ללדיקים, ואולי
הסעודה הזאת המעומדת ללדיקים תהיה צסוק
הזמן סכוהג צו ענין פעולות גופניות צמאכל

וצממחה

לנפש הלדקים השארות והיא קיימת לעולם
הזא ולפי שהנפש והשכל לקוחים מים החכמה
והם דברים בעלמם המעילו וכו' אותה כדגים
שנצטלו מן הים עכ"ל הרב הגדול מורי נ"י.
וע"ד הקצלה ויצרר אלהים את התנינים הגדולים
בצר ידעת מאמר רז"ל שהמלאכים נצטרו
ציוס חמישי, והתנינים הגדולים הן חרצת מחכות
שכינה שהן מחול לשכינתו של הקצ"ה לקלסו
ולרוממו צפירות ותשצחות מלשון (שופטים ה'
י"א) שם יתנו לדקות ה', וכבר הזכיר ועוף
יעופף שהכוונה על המלאכים שכתוב בהם
וצפתים יעופף, ועל בן נקרא עוף שכתביו
כפולים לשמים ומעופף צפתים וחרגוס וכפלת
ותעוף והא למדת כי שם העוף הוא הנקרא
לכל מעופף צפתים הן גופני הן רוחני, ואמר
על הארץ על המקום שהוא הדום רגליו.

ויש לך להתבונן איך הוסיף צלור ואמר על
הארץ על פני רקיע השמים, וכאילו אמר
מה שהוא אומר על הארץ פירושו על פני
רקיע השמים והוא כלשון (יחזקאל ט"ו) והנה
אופן אחד צארץ שפירושו צטעה קרקעית הגלגל
וכן תרגם יונתן מלרע לרום שמיא. ובמדרשו של
רבי שמעון בן יוחאי ראיתי ועוף זה מיכאל
שנאמר (ישעיה ו' י"ז) ויעף אלי. יעופף זה
גבריאל שנאמר (דניאל ט' כ"ג) מועף ציעף,
על הארץ זה רפאל, על פני רקיע השמים זה
אוריאל ע"כ, וזהו סוד (סיר ג' י') מרכבו
חרגמן, והמטכיל יצין: ואת כל נפש החיה
הרוששת. היא החיה המרוצעת פנים הוא שהזכיר
עליה יחזקאל (יחזקאל י"ג) היא החיה אשר
ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כצר, ומזה אמר
אשר שרלו המים כמו שאמר בנהר כצר: ואת
כל עוף בנה למינהו. צאר כי המלאכים הנצטרים
ציוס חמישי הם מינים חלוקים מדרגות מדרגות
זו למעלה מזו, יש מהם מעים, ויש מהם מאס
ויש אש דומה אש ויש אש אוכלת אש והצן זה:
(כז) ויברך אותם אלהים. אמרו רז"ל שהולכנו
לצרכה צעצור שצני אדם לדין ואוכלים
אוחם, ומה שלא צרך גיב הלמחים והאילנות
שהרי צודאי גם הם צרכה לצני אדם וכתב
בהם (ויקרא כ"ה) ולויתתי את צרכתי לכם צטנה
השטית ואם בן מפני מה לא צרכם, וי"ל כי
כל הנצטרים צבעלי חיים נצטרו מזכר ומנקצה
כדמיון האדם לפיכך צרכם שיהיו המינין
מתרבים ומולידים זה מזה אלל צריאת הלמחים

שלמחו

וצמחיה ואחריה יתצטל מהם הנהוג ההוא ויהיו
יוצגין ועערותיהן צראשיהן ומתעדכין מזיו
השכינה ותהיה להם הסעודה ההיא בענין העלרת
אלא שזה תשלום זמן הקדש וזה תשלום זמן החול.
וע"ד השכל ענין לויתן זכר ונקצה צראש ירמוז
לענין השכל והנפש, וצארו חכמי האמת למה
לא היה האדם מוכרח על מעשיו עד שיחדמה
לשכלים הנפרדים להתמיד על הכונה שנצטרא
צעצורה שהיא עצודת הש"י וידיעת אמתחו
שהיא פעולת השכל, ידוע כי נפש האדם חכמה
צכה ומובנת לקצלהשכל צכה השכלי צנה וכשהיא
נגררת אחר השכל ונזקקת אליו הוא מראה
פעולותיו צה והנפש בחומר והשכל לה לורה,
לכן נקרא השכל זכר והנפש נקצה, ולויתן
ענין חצור מלשון ילוד אישי אלי (צראשית כ"ט
ל"ד) גם ענין פאר מלשון לויתן הן שמתלווה
אל הנפש וכשהיא נגררת אחריו הוא לה לוית
הן נקרא לויתן וכשהיא נזקקת לו ומתלווה אליו
חשוב להיות כמוהו, יקראו לויתן זכר ונקצה
כאלו הם מין אחד וענין אחד זולתי שזה זכר
פועל וזה נקצה מקצלת הפעולה, ועל בן אמרו
כי לויתן זכר ונקצה, ופעמים יקראו אותן
לויתן מפני שהם מתחברים ומתלווים צגוף, והנה
האדם אחר שנחמהו על הכונה הזאת שאמרנו
למה לא נצטרא ישר וחדמה לשכלים הנפרדים
ושלא יהיה לנפש האדם כח המעצור צממנו
תחלוא פעם לדצר ופעם תמאסהו לצרוח ממנו
כדי שתהיה נפשו ושכלו נזקקין זה לזה תמיד
ויהיו בשכלים הנפרדים וזהו שאמר אלמלי
נזקקין זה לזה משריצין את כל העולם כלו
לפי שיצטל כח ההולדה מן המין האנושי שאין
ענין ההולדה מפעולת השכל כי אם מפעולות
הנפש המתחלוא וכן אם היה ענין השכל ותמיד
על הנפש ונזקק לה תמיד תהיה הנפש דצקה
למעלה צלי שתפרד ותתקיים צכה הגוף בענין
אליהו, מה עשה קרם את הזכר והרג את הנקצה,
הקרום הזה העדר כח ההולדה גם הסריגה
העדר החיים, ולפיכך כנו אסיפת הדצר והעדרו
לקרום והריגה, ומלחה ללדקים לעמיד לצא
הדצר המעמיד כנוהו צמליחה כאמרו מלח ממוכא
חקר וממנו צרית מלח עולם, ומפני שהמלח
מעמידם מלקבל הפסד, והכוונה צכל זה כי
הקרום השחתת כלי ההולדה והעדר הכח מהם
והוא קצת רחוק הזכר מן הנקצה וקצת הפסד
צעלי חיים, ועל בן אמר ומלחה רמוז כי יש

סלמחו על פני האדמה רצים מאד לא היה לריק לצרך אותן, ומה שלא צרך צהמות וחיות ציוס שסי, מפני שזמן הצרכה הזאת של דגים ועופות שזמן המים נחצרכו ג"כ בעלי חיים שחיים מדגרים דרך אחד להם, ויש לך לדעת כי מכה צרכה זו היו הדגים קיימים ולא נמחו בגזרת המצול, וכענין שדרשו רז"ל (בראשית ח') מכל אשר צחרצה מתו ולא דגים שצים, כי נמחו כל האילנות והלמחים וכל בעלי חיים מאדם ועד בהמה, ועוד כוכל להצין מכה צרכה זו שהזכיר פרו ורצו צדגים וצופות שהדגים והעופות אין ענין ההולדה שלהם צומנים ידועים אבל בכל זמני השנה הם פרים ורצים ומולידים זה מזה משא"כ צאילנות וצלמחים, גם צהמות וצחיות שלא צרך אותן צפירוש שאין מולידים פירות ולא מולידין כי אם צומנים ידועים צשנה: (כד) תוצא הארץ נפש חיה. דרשו רז"ל זה רוחו של אדם הראשון ואמר זה על הכפס הצהמית שצאדם שאין לה חלק עם העליונים אלא היא חוזרת לעפר חכף צמות הגוף כרוח הצהמה שכתוב צה (קהלת ג' כ"א) ורוח הצהמה סיורדת היא למציא לארץ, או הכוונה על כפס החכמה ויהיה פירוש הארץ הכזכרת צפסקוק ראשון שהיא ארץ החיים: ובמדרש תולא הארץ כפס חיה צנפסות כתיב, ויעש אלהים את חית הארץ למינה ואת הצהמה וגו' צגופות כתיב, וצאור הדצר צנפסות כתיב, היא כפס חיה של צהמה ורמס וחיתו ארץ, ומה שאמר צגופות כתיב, מפני שלא הזכיר כפס חיה כשם שהזכיר צלווי. ועוד צמדרס צראשית רצה ויעש אלהים את חית הארץ חיר הושעיה רצה זה הנחש רצי אומר כפס חיה אלו המריאים צרא הקציה כשעתן וכסצא לצרוח גופן קדס היום ולא צראן ללמדך דרך ארץ שאם יהא ציד אדם חפץ עוצ או מרגליות עוצה ערצ שצת אומרים לו השלך מידך דיו לעצד להיות כרצו, פי' מריאים שדים: (כו) נעשה אדם. אחרי שכתן צמים כח הסרון לצרון כפס חיה והיה המאמר צהם ישרלו המים וצצהמה תולא הארץ אומר צאדם שהוא מצהר המין נעשה אדם. וע"ד הפסע נעשה אדם אחי והארץ הכזכרת שחוליא הארץ הגוף מיסודיה כאשר עשהה צצהמה וחיה כענין שכתוב ויילר הי' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וסיפח צו הקציה הנשמה העליונה

וכענין שכתוב ויפח צאפיו כסמת חיים, ופירוש צללמו חאר כענין שכתוב (דניאל י') וללם אכפוהי אשחתי, וכתיב (תהלים ל"ט) אך צללם יחללך איש ענינו חאר, כדמותנו הוא דמיון הצורה כי הקרוצים צענין אחד יקראו דומים זה לזה, והכוונה צכתוב שיהיה האדם נעשה צענין. שיהיה דומה לעליונים ולתחתונים, לעליונים מלך התואר ולתחתונים מלך הדמות שידמה גופו ממש לעפר כן כחצ הרצ רמז"ן ז"ל משם החכם ר' דוד קמחי ז"ל, ועוד פירשו צמלת נעשה צלסון רצים שהוא דרך הלסון צמלכים וככצדי ארץ שידצר היחיד מהם צלסון רצים והוא דרך מעלת וכצוד, והנה לצן היה יחיד ואמר (בראשית כ"ט ז') ונחנה לך גם את זאת, וכתיב (צמדצר כ"צ ו') חולי אוכל ככה צו ואגרסנו, וכתיב (דניאל ד') ופסריה נאמר קדם מלכא, דרך הגדולים לצצר כן, והראציע צסם י"א נעשה אדם כפעל עומד כמו (ישעיה כ"ו י"ח) ישועות צל געשה ארץ ע"כ, ואין לומר להכנס צכל הדחק הזה. וע"ד המדרס נעשה אדם כסצא משה לכחוצ את התורה וצא לכחוצ נעשה אדם אומר לפניו רצס"ע אתה כותן פ"פ למינים לרדות אומר לו הקציה משה כחוצ וכל הרולה לטעות יצא ויעשה. וע"ד השכל נעשה אדם דעת חכמי המחקר כי השפע השופע מאת הצורא יחצרך שהוא סצת הכל שופע תחלה על שכל אחד כפרד לצד ראשון שהוא עלול אלל הש"י, והשכל ההוא מניע את הגלגל המקיף, וממנו כשפעים שמונה שכלים כפרדים כל אחד מניע גלגל אחד עד גלגל הירח, ומלינו מאמר אחד לרז"ל מורה קלת על זה והוא שאמר אין הקציה עושה דצר עד שמסתכל צפמליא של מעלה, וצאור הענין שהצורא יחצרך פועל כל פעולותיו על ידי אמלעים ומלינו גם כן צפסטי התורה מסייעין אל זה הענין, וע"ז אומר צכאן נעשה אדם צלסון רצים להורות על אמלעים וכן (בראשית י"א) סצת כרדה וכצלה שס וגו', וכן כתוב (בראשית י"ט כ"ד) וה' המעיר על קדום ועל עמורה גפרית ואס, ודרשו רז"ל כ"מ שכתוב וה' הוא וצית דינו, וענין מקחכל פירשו סכותן כח צהם להכסיג כמלאים השפלים והוא הכותן צהם ממעלה צארץ כענין שכתוב (איוב ל"ח ל"ג) אם השים מטערו צארץ, וצכאן אמרו מקחכל וצמקום חחר אמרו כמלך אין הקציה עושה דצר עד שכתלך צפמליא של מעלה שכתוב (דניאל

האלצנו והיד והכף והטפה והזרחה והאמה והזרוע כנגד העולם האמלעי הוא עולם הגלגלים אשר בכללם ז' גלגלי החנוכה אשר ז' כוכבי לבת קצושים זהם, ויש בכלל החלק האמלעי הזה הלצ צאדם אשר העתקתם צאם ממנו, והנה הוא כמלך יושב צדרי חדרים וכל שאר חצרי הגוף תחת ממעלתו והוא צאמלע הגוף כנגד כוכב חמה שהוא צאמלע הגלגלים ממנו תצא האורה בעולם הספל הזה אשר צענתה יעשה כל פעולותיו, וממחכיו ולמטה הוא החלק הסליטי ויש בכלל החלק הזה פעולת החולדה והרית והפסד כנגד העוה"ז שהוא צעל הויה והפסד, ואחר שנחצאר לך זה צכ"מ שאמה מולא צחורה זכרון דברים גשמיים מיוחסים לצורא כגון יד ה' עיני ה' אזני ה' פני ה' זכולן תוכל להחזוקן שאין הדברים כפסוקן אצל הם מלות מורות ענינים בעלמים צמין אחד ממיני החכמה, וזהו מאמר רז"ל תמיד דברה חורה כלסון צני אדם, ובאור המאמר כי כיון שאנחנו צעלי חושים והרגשות אין צנו כח להסיג הענינים השכליים רק צלילי הענינים המורגשים אשר אנחנו מוטצעים זהם, מפני זה הימה כונת התורה לכחוצ המלות והענינים כפי כח הצנת השומע כדי שיחיש צ הענין על לצו צתחלה מדרך גשמותו מתוך המלות הגשמיות, ואחרי כן יחכם וידקדק להצין שכל זה אינו כי אם על לך ההקצצה והמליצה, והמשכילים מצקטי ה' יחצ' יפשיטו קליפות המלות שהם וגשמותם ויצינו הפנימי שיש צחוכם ושהם מלות כאמרות צחכמה, ועל זה אמר הכחוצ (משלי כ"ח ט') ומצקטי ה' יצנו כל, ואילו לא היה פסוק התורה צדדים גשמיים הקרוצים לסכל ההמון רק צדדים שכליים וענינים שכליים לא היו מציינים ההמון לא המלות ולא הענינים ומפני זה כחן הספר צענין שיועיל לחכם ולסכל וכל אדם יחזה צו כפי כחו וחכמתו ומדרגתו, יועיל לסכל שיחיש צ הענין צלצו ומחשצתו כי יש לו צורא כמלא שהוא חייב צעצורתו, ויועיל לחכם שיצין המלות ההם מלד החכמה, ועם זה יהיו הכל שוים צדעת מליחות הצורא יחצ' וכבר המשילו חכמי הנחקר הענין הזה לעשיר צצא לו אדם להתאכסן עמו הוא וצחמותו וכתן לו כל מיני מעדנים למאכל וכתן לצחמותו חצן ומקפוא לכל אחד כתן דצר הראוי לו, כן התורה תרמי צמדות הצורא צמלילות גשמיות כפי חולשת

(רכיאל ד') צגזרת עירין פתגמא וצמאמר וגו', והממונים שהם שהוא יחצרך כמלך צהם אינן אלא כלי לכונו מראה פעולתו צהם כנשמה שהיא מראה פעולותיה ע"י הגוף, וידוע שאין פעולות הגוף כי אם מכת הנשמה, ומלינו צחורה פיוע אחד אל הענין הזה הוא שכתוב (עמוס ג' ז') כי לא יעשה ה' אלהים דצר כי אם גלה קודו אל ענדיו הנציחים, ואם לענדיו הנציחים מגלה קודו ומודיע פעולותיו כל שכן למלאכים המשפיעי כח על הנציחים להודיעם העתיד, ואע"פ כן הוא יחצרך אינו מלטרך מאחד מן הנמלאים זולתו וכל צלעדיו מלטרך ממנו יחצרך תמיד: (כז) בצלמו. ענין ללם הסגה שכלית, והכונה צאמרו צללמנו לפי שהנפש השכלית צצאדם חלולה מרוח קדשו ויהיה הפרש גדול צין הללם והחאר לא כדעת הקמחי שחש צהכל אחד וכן דעת הרמזים כי יש ציניהם הפרש גדול, והוא שאמר צתחלת קפרו המורה, לצים הצינו מלת ללם שהוא המורה צלסון הקדש על הלורה החילוה המורגשת ועשו צזה עד שנטעו ללד הכפירה להאמין בגשמות, אך הללם והחאר שני ענינים הם, כי החאר כאמר על הלורה החילוה המורגשת כענין שכתוב (ש"א כ"ח) מה תארו, (שופ' ח') כתאר צני המלך, אמנם הללם הוא כופל על הלורה הטבעית ר"ל הענין אשר צו נחעלם הדצר וההותו ועל ההסגה הזאת השכלית כאמר צללם אלהים ולכך כאמר (תהלים ע"ג ב') ללום חצזה כי הצזיון דצק צנפס לא צחכונת האצרים, והנרלה צזה צללמנו היא הלורה המיכית שהיא ההסגה השכלית, כמו שפירש עוד צספר מרע צפרק רציעי, ויש שפירשו צללמנו צללם שלנו הנפרד ממנו הוא ללם העולם צחכונתו שהוא עולם המלאכים ועולם הגלגלים והעולם הספל הזה ושלסם חלקים אלה כלל המליחות, ועל חכונה זו חכונת צנין האדם על שלסם חלקים צדוגמת צנין המליחות, ומפני זה נקרא האדם עולם קטן לפי שהוא כנגד העולם הגדול וזה רמז איוב צאמרו (איוב י"ט כ"ו) ומצקרי אחזה אלות, ואמר כי מתוך חלקי גופו שהם ג' יראה ג' חלקי המליחות צצמעשה צראשית שהם מעשה אלות, כי הראש צאדם שסם השכל שופע הוא כנגד העולם העליון שסם השכלים הנפרדים מן הלואר עד המחנים הוא חלק אמלעי צאדם ומסם יולאים שני טריגים והם יד ימין ויד שמאל וזהם ככללים ז' שמות והם

הלצ ועליו אומר ויתעלצ אל לצו ועליו הציאו
 חכמי האמת המעל הנמרץ מן הסקסור והאדריכל,
 והוא האחרוג שאמרו רז"ל שדומה ללצ והוא
 צפני עלמו אינו כאגד עם הלולצ, אלל הוא
 מעבצ צמיכי הלולצ שאין המלוא שלמה אלל
 עמו, והמעכל יצין, וכאשר יסיג האדם הענין
 הגדול הזה יאורו עיניו ויוכל להרחיק מן התורה
 והאמונה כל דופי וכל דצה ויהיה הכל צרור
 כשמש לפניו שאין שם לא דמות ולא לורה כלל,
 וכן העידה התורה צמעמד הקדוש (דברים ד'
 ט"ו) כי לא ראיתם כל תמונה, וכתיב (דברים
 ד' י"ג) ותמונה אינכם רואים, אלל הדברים
 כאמרים כן צהברה והכל דוגמא כי הילירה
 התחמונה האחרונה דוגמת האלילות העליונה:
 (כח) ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים
 פרו ורבו. אלו היתה צרכה אחת שאמר
 ויצרך אותם הצרכה של פריה ורביה שמוזכר
 והולך היה אומר ויצרך אותם אלהים לאמר
 פרו ורבו כמו שאמר צדגים, אלל לפי שחזר
 לומר ויאמר אלהים ים לפרש כי הצרכה הזו
 היא צפני עלמה וצרכת פריה ורביה צרכה
 אחרת והזכיר הש"י עם כל אחת ואחת להורות
 כי שתי צרכות הן, צרכה ראשונה היא שצרך
 הכח הממיר אשר צגוף האדם כדי שיהיה האדם
 חי לעולם צגוף וצנפס ושיהיה מאכלו ומזונו
 מצורך ממלא החקרונ החולף על גופו צכל יום
 עד שלא הגיע אליו לא חולשה ולא זקנה, וכן
 הזכירו חכמי הרופאים צספריהם כי האדם
 צעוה"ז לריך הוא להסיצ אל גופו ולהדציק צו
 דצר שיהיה מלחלח אותו ומרטיצו וסיחזיר צו
 הלחות שאצדה ממנו צצ' סבות, האחת צסצת
 החום העצעי שיש צגופו מצפנים, והסכית צסצת
 האויר המקיק אותו מצחון המיצע רטיצותו
 ולחותו, ואותו המזון שהוא אוכל ומדציקו צו לריך
 שיהיה מענין הלחות סנחקר מכל אצר ואצר
 אלל שהחליפין הכעשין צגופו מן המאכל ומן
 המשתה אינן מעלחין לח כל החקרונ הזה
 ואינן דומין לדצר הנחקר מכל לד אלל יש
 צהם שמרים ופסולת ופוחחין מלורת האצר מעט,
 וזהו קצת החוליות וחסיסות הכח וכחיסות הצצר
 צימי הזקנה כי אילו היה המזון ממלא כל
 החקרונ והיה אדם יכול להסיצו אל גופו כענין
 הלחות והרטיצות החולפת ממנו צמדתה וצלורתה
 לא פחות ולא יותר לא היה צא לעולם לידי
 חולשה ולידי זקנה ולא היה אדם מת לעולם,
 ועל

חולשת דעת הסמון, וחרמוז הענינים הסכליים
 לצעלי החכמה והמוסר: וע"ד הקצלה נעשה
 אדם כמלך צצצצ מדותיו ומדרש צראשית צצה
 יורה כן, הוא שאמרו נעשה אדם צמי כמלך
 רצי יהושע דסכנין אומר צנפסותיהן של לדיקים
 כמלך רצי יהושע צן לוי אומר צמלחכת שמים
 וארץ כמלך מעל למלך שהיה לו סנקליטון ולא
 היה עושה דצר חוץ מדעתו, א"ר אמי צלצו
 כמלך, מעל למלך סצנה פלטרין על ידי אדריכל
 ולא ערצה לו על מי להתרעם ולא על אדריכל
 הסיד ויתעלצ אל לצו, אמר רצי אמי מעל
 למלך שעשה סחורה על ידי סקסור ולא הרויח
 צה על מי להתרעם לא על הסקסור ע"כ.
 ויש צכתוצ הזה ענין עמוק חתום צאולרות
 המקוצלים מצקסי ה' כי הוא קוד צנין
 עקר ספירות אשר האדם כלול צהם ומצניחו
 דוגמא להם, אמר צללמנו צללס העשוי לנו,
 כדמותנו דמות התפארת והוא מסיצת הגוף,
 ועתה שוע פירוש הכתוצ וכל המיחד יחוד שלם
 ראוי סיכוין לצו לזה, ראש האדם שהוא כצוד
 לכל הגוף כנגד הכתר שהוא ראש לכל הספירות,
 וכתיב (תהלים קי"ט) ראש דצרך אמת, וכתיב
 (ס"ר ה' י"ג) ראשו כחם סז, מוחו וחכו של
 אדם כנגד החכמה שהיא פנימית וכתיב (סס)
 חכו ממחקים, וכן צמלת חכמה כרמו מוח חיד,
 לסוכו כגד הצינה שהיא מוליאה כל הכחות לאור,
 הוא סכתוצ וכלו ממחדים, כן הלשון מוליא
 ומגלה כחות המחסצה, וכצר ידעת צקצלה כי
 כתר והחכמה והתסוצה הכל דצר אחד וכן
 צילירת האדם המוח והחיד והלשון צאצר הראש
 הכל דצר אחד, זרועותיו של אדם לימין ולשמאל
 כנגד החכמה וזהו וצרית הלשון מכריע צינתיס
 שהרי התסוצה כנגד הלשון, הרי לך ה' ספירות
 עליונות, התפארת כנגדו צאדם מסיצת הגוף
 וכן התפארת כח וחזוק לכל הספירות, ועל
 התפארת אמר משה ע"ה (צמדצר ט"ז) אל אלהי
 הרוחות לכל צצר, הרגלים צאדם שוק ימין
 ושוק שמאל כנגד הכלל וההוד, צרית מילה
 צאדם כנגד יקוד הנקרא לדיק הנקרא צרית
 מכון צאמלע וזהו צרית מילה מכריע צינתיס,
 ומכאן חצין כי ראוי שחמא עונתן של תלמידים
 חכמים צסצת מפני סיסוד הוא סציעי צעסותך
 ג' ראשונות אחד, וכאשר ראה אחר הסלמות
 הגוף שלם וכשאר מלכות קלון אומר שחמא ח"ו
 שתי רסויות ים ולא כחן אל לצו שהוא היה

ועל צרכה זו אחר ויצרך אותם אלהים צרכם צרכת אלהים כלומר שיהיו זה קיימים כלחיים כאלהים כענין שכתוב (תהלים פ"ב ו') אני אחרתי אלהים אחס, וכן כ' החכם צעל ס' המגלה כי זאת הצרכה היא שכתבה לאדם הראשון שיהיה מאכלו מפרי האדמה ומתנוצתה ממלא אותו חסרון החולק על גופו מכל לך צמדתו וצלורתו וזכן היה ראוי שיחיה לעולם כי כחן לו כח הנמיר בגבורתו, וזהו שכתוב הכה כתתי לכם את כל עשב זרע זרע, התצואה המצוצרת לקרקע שהיא מאכל צבי אדם יקראנה הכתוב עשב זרע זרע והעשב שהוא מאכל הצהמות יקרא חליר וירק דשא עשב.

והזכיר צבאן זרע זרע ולא מזריע זרע כמו שהזכיר צברייתו ציוס שלישי הדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, לפי שהעשב מוליד הזרע ומזריעו ואין הוא צמחו חוזר זרע ומפני זה הזכיר צבאן זרע זרע כאדם שהוא זרע זרע כדי שיקנה זרע אחר כיוולא זו, וזא לומר שהקצ"ה כחן צמזנו הכח הנמיר על שלמותו ויהיה מחליף ומחדש בגופו מה שנחסר ממנו כיוולא זו וצלורתו וצמדתו וצרכה זו היתה צמזנו של אדם הראשון קודם שחטא, והכח הזה הוא עתיד שיחגזר באדם לעתיד לבא ויחזור למנהגו הראשון ואף החיות ישתנה טבען ויאכלו העשבים בזהמות הוא שכתוב (ישעיה י"א ו') ופרה ודוב תרעיכה ואריה כזקר יאכל תבן, והכתוב הזה ירמוז הענין הזה שמוזכיר בלשון עתיד לכם יהיה לאכלה והיה ראוי לומר לכם הוא לאכלה או לכם כתתי לאכלה אצל הענין שפתח בלשון עזר להורות על העבר וקיים על העתיד לרמוז על העתיד כי הקצ"ה יאמץ צמזן שהוא את הכח הנמיר אשר באדם עד שיהיה מחליף את המאכל ומצטל אותו ולא יסאר ממנו פקולת ולא שומרים אצל יחזירנו אל לורת הדצר החולק מן הגוף וכמדתו לא פחות ע"כ, צרכה שניה היא מלות פריה ורביה והוא שאמר ויאמר להם אלהים פרו ורבו, והזכיר זו שם אלהים כי בזה ישתחף אדם לאלהים, וכענין שכתוב (בראשית ד') קניתי איש את ה' ודרשו רז"ל ג' טוחפין יש באדם הקצ"ה ואציו ואמו, וטעם המלות הוא שהיה ההולדה הכנה לקבל הנפש השכלית כדי להכיר צורתו ולעצור עצודתו. שאם לא כן מותר האדם מן הצהמה אין, וכן אחר הנצי"א וגם את צניהם אשר ילדו.

לי כלומר לשמי וצארו זו כי ישראל הם כולדים לשמו וזאת היא הכונה בהם לא ככוונת הרשעים שהוא כדי לייסצ העולם ולאכול ולשתות בזהמות אלא שהיה הכונה לשמו בלבד והוא שיכוין צמולדתו אל הכונה לקבל הנפש השכלית ולהמשכת רה"ק כענין הקרצנות הגופיים שהיתה הכונה להשראת שכינה ולהמשכת רה"ק. והנה צפני כתוצים אלה מנה הקצ"ה מוזנות לכל צריותיו מאדם ועד צהונה ועד עוף השמים, וכגזר על כל צעלי חיים שיהיו מוזנותיהם כל ירק עשב לא הפירות והזרעים וגזר על האדם שיהיו מוזנותיו הפירות והזרעים ולא צפר צעלי חיים כי לא רלה להחיר לו צפר כפס התנועה, ומה שלא החיר לו מאכל הצפר לפי שנפש התנועה יש לה קלת מעלה אשר זה מתדונה אל כפס המשכלת ויש לה צחירה צטוצתה ומזנותיה ותצרח מן הלער ומן המיתה, וכאשר חטאו צעלי כפס התנועה צדור המצול והשחיתו דרכם כענין שכתוב כי השחית כל צפר וגו', וכגזרה עליהם השחתה כענין שכתוב (בראשית ו' י"ג) קץ כל צפר בא לפני וצלצר כח הלדיק הליל מהם לקיום המיכין אז הותרו לו לשחוט ולאכול לפי שאין קיומן אלא צצצילו ואעפ"כ לא כחן להם רשות כנפש ועל כן חסר להם אצר מן החי כי לא החיר את הנפש רק את הגוף ואשר ג"כ את הדם לפי שהוא קיום הנפש שנאמר (דברים י"ב כ"ג) כי הדם הוא הנפש, ובתצ הרמז"ן ז"ל כי זהו טעם השחיטה ומה שאמרו רז"ל לער צעלי חיים דאורייתא, ומזה חנו מצרכין אשר קדשנו צמלותיו ולוכו על השחיטה: (לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. ע"ד הפסע הזכיר טוב מאד על הכל ועד עתה צפרט הנמלאים שנכל יום הזכיר כי טוב מפני שהכל יותר מעולה מן החלק, והנה הם שלש מעלות, כי טוב, והנה טוב מאד, וטוב. ורע והצין שכל מלוי ומלוי שצעולם הוא עומד צכח מלוי אחר א"א לעמוד צפני עלמו בלתי כמלא אחר כבון שחאמר הרי שיש צכל העולם מין אחד בלבד והוא חי אם אין ארץ לא יוכל לעמוד המין החי שהוא צעלמו או אם יש ארץ אם אין שם שמים אי אפשר להתקיים לפי טע"י תנועת השמים מתקיימת הארץ וא"כ כל העוה"ז וכל מה שהוא עליו אי אפשר שיחפרק מלוי אחד מאחד כי כלו נקשר זה בזה העליון עם התחתון והכל אחד כמו שקצלנו המופת צמלת

צמלח אחד שכל המליאות כלו אחד וכסם
 שהנצחא' כך הצורא' אינו חלל אחד והא'
 למדת שכל הנמלאים שצעולם הם נקשרים זה
 בזה אי אפשר להנמלא' מלוי שלם בלתי חצרו
 כמו שא"ל שחמלא' יד' או רגל מתכוועה בפני
 עלמה בלתי שאר חצרי הגוף כמו שהוא שלם,
 וכבר נקרא האדם חלל חכמי המחקר עולם
 קטן ונקרא העולם ג"כ חללם אדם גדול לומר
 שהכל נקשר ומיוחד, וזהו עמאר הנצ"ח (ישעיה
 מ"ח י"ג) קורא אני אליהם יעמדו יחדו ודרשו
 רבותינו ז"ל מאי יחדו דלל לשתלפי מהדדי
 ועל כן כל מלוי בפני עלמו הוא מלוי זכח,
 ומה הזכיר צפרעי הנמלאים שצכל יום ויום
 כי עוב חצל עם שאר הנמלאים כלם הוא מלוי
 בפעל ומה הזכיר על הכלל עוב מאד לפי
 שהכל יותר שלם מן החלק וכן חמלא' כזה
 צומסה רצונו עליו השלום לפי שהיה מלוי שלם
 זכח הזכיר צו הכחוצ כי עוב שחמאר (שמות
 ב') וחמלא' חותו כי עוב הוא וכסילא' שכלו מן
 הכח אל הפעל הזכיר צו מאד זהו שכתוב
 (צמדבר י"ב ב') והא"ש משה עכו מאד, עוב
 הוא מעלה גדולה מכלן ואין העוב האמתי חלל
 הקצ"ה שחמאר (תהלים קמ"ה ט') עוב ה' לכל
 ומה שכתוב הודו לה' כי עוב פירוש כי עוב
 עשה עמנו: וע"ד המדרש והנה עוב זה ילך
 עוב מאד זה ילח"ר ומדת פורעניות שחלמלא'
 ילך הרע לא זכה אדם צית ולא נשא אשה
 ולא הוליד זכים ונמלא' העולם חרצ, ודרשו
 עוד והנה עוב מאד זה מות לפי שהמות קצת
 שהדורות מתחדשין וצאים, ועל כן תקנו צצית
 האצל לומר העוב והמע"צ, ואין קפק כי המות
 עוב לכונח ה' יחצרך כי הוא חיים לכפס הלדיק
 וכח"צ (תהלים קט"ז ח') יקר צעיני ה' המותה
 לחסידיו ותוספת הה"א לצאר כי החסידים אין
 מיחתן על ידי המלאך העושה חית כי אם ע"י
 שכינה הכרמות צה כענין תוספת הה"א שצעינין
 ירידת יעקב חצונו למלרים והוא (בראשית מ"ו)
 חככי ארד עמך מלרימה וחככי אעלך גם עלה
 רמו לו שחיה השכינה עמו צירידתו למלרים
 גם צעליה. וע"ד השכל והנה עוב מאד דע כי
 לשון עשיה נופל על מעשה הטבע כגון צריחת
 הגלגלים וכל מה שתחתיהם שהם צכלל הטבע
 ועל כן צחתימה מעשה צראשית שהוא מעשה
 הטבע הזכיר לשון וירא שהוא ל' השגחה והזכיר
 עמו לשון עשיה לחורות כי הוא יחצרך משגיח

על הגלגלים וכי הם מעשה ידיו. והוקיף לך
 צאור צמוז כי הגלגלים הם השעה כדצרי חכמי
 המחקר והוא שחמלא' צמלח והכיה שחשצונה
 גלגל וזהו גלגל השכל, וצאר גם כן גלגל השכל
 מכיע את הגלגל החשעי הוא הגלגל המקיף הוא
 הנקרא ערצות. והגלגל המקיף מכיע הח' גלגלים
 שצתוכו והו שחמאר עו"צ וע"כ חתם העולם
 העצמי הזה צמלות והכיה עו"צ מאד שפירושם
 גלגל השכל מכיע את הגלגל הע' המקיף והגלגל
 הע' מכיע השמוכה שצתוכו, וצמלח מא"ל שהוקיף
 שחשצונה ו"ה הענין היה להודיעך סיעור קומת
 החשעה גלגלים שכל אחד מהן על דעת רבותינו
 ז"ל ענין ח"ק שנה והצן זה: יום הששי, על
 דרך הפשוט תוספת הה"א ציוס זה מה שאין
 כן צשאר הימים הכל למעלת אדם הראשון
 ולכבודו שכתוב צו, ועמו נשלמה כל המלאכה
 והוא היה תכלית הצריחה וחתימה ועיקרה
 ועל כן חמאר צפרקוס יום הששי כלומר הידוע
 המפורסם, ועוד נכללה צו כונה אחרת כי גלה
 לכו צזה שצכל עשה ימים כמלאך הענינים
 מחוועים צכל יום ויום חמסה וע"כ נחתם יום
 הששי צה"א לרמוז לנו צזה והענין הזה כילך
 שהרי ציוס ראשון מליכו ה' אורים ציוס צ'
 ה' רקיעים וה' פעמים מים ציוס שלישי ה'
 מיני למחים ציוס ד' ה' מיני אורה ציוס חמישי
 ה' מיני חנועות שצכל מיני כפס חיה ציוס
 הששי שכתוב צו אדם ה' חושים שצנפופו ה'
 חנועות שצנפסו וה' שמות שיש לכפס חיה הא'
 למדת שכל עניני ששח ימי צראשית מחוועים
 חמסה צכל יום ויום, ולכך חתם יום הששי
 צאות ה'. ויש לך להחצונן צכל הנצראים שצססה
 הימים למה נתיחד כל דצר ודצר להצראות
 ציוס שכתוב צו ולמה נקרא יום שכתוב צו
 האור יום אחד ויום שכתוב צו הרקיע יום שני
 ויום שכתוב צו היצסה יום שלישי וכן כלן,
 יום שכתוב צו האור יום אחד לפי שהאור
 הוא רמו ליחוד, וכבר ידעת כי הוא מלך הכבוד
 וזהו שכתוב (תהלים כ"ז א') ה' אורי וישעי
 וסני אורים היו האחד קדם והסני נחחדש
 והצן זה, יום שכתוב צו הרקיע נקרא יום שני
 לפי שהוא רמו לשניות וכתוב להצדיל ולחלק
 צין מים העליונים למים התחתונים והנה הם
 שני הפכים זה חלק עליון וזה חלק תחתון ואין
 לך סנוי גדול מזה ועל כן נקרא יום שני, יום
 שכתוב צו היצסה נקרא יום שלישי לפי שצו
 נראית

זה הוא שכתוב (הושע ז' כ"ג) אענה כחם ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ:
(ז) ויכל אלהים ביום השביעי. ע"ד הפסוק אין הכונה בכתוב זה שהש"י בלה מלאכתו ביום השביעי ממש שא"כ י"ט צמחמות הלשון הזה שצמחמל היום ביום השביעי עשה מלאכה חבל הכונה בפקוק כי מיד שזא יום השביעי כבר בלה כל מלאכתו, ודומה לזה (שמות ז' מ"ז) אך ביום הראשון תשציתו שאור שאין הכונה לבצר החמץ ביום ראשון של פסח חבל הכונה זו כשיגיע יום א' של פסח כבר יהיה החמץ מושבת מצתיכם. וע"ד המדרש ויכל אלהים ביום השביעי רש"י צמר ודם שאינו יודע עמיו ורגעיו לריך להוסיף מחול על הקדש חבל הקציה שהוא יודע עמיו ורגעיו אינו לריך להוסיף מחול על הקדש וככנסו כחוט השערה וכראה כאלו זו ביום בלה. וע"ד הקבלה ויכל אלהים ביום השביעי רמז לך כי כל המלאכות תכלינה צאלף שציעי והוא מה שאמרו ז"ל וחד חריצ, וישצות ביום השביעי לשון שציתה כוסל על מי שסוצת היום ועתיד לחזור למלאכתו מחר וצבאן רמז שחזור המלאכה אחר האלף השביעי, ולכן קיימה פרשה זו של יום שציעי צמלת לעשות לרמז על מעשה אחר יום השביעי, והבן זה: (ג) ויברך אלהים את יום השביעי. רש"י ז"ל פירש צרכו צמן וקדשו צמן ע"כ, וכבוד הרב צמקומו מוכח איכנו ככון סירמון לעתיד. אבל הככון לפירש שצרכו צמדות שהיה זו ביום והיא צרכת האורה כי היום והלילה של יום השביעי שוים צאורה וזאת היא הצרכה ותוספת העוזה, וע"כ לא חמלל ביום השביעי זכרון ערב וצוקר כמו צמאר הימים כי זמנו כלו צקר אין זו ערב כלל, ואמר ויקדש אותו כלומר להצדילו משאר הימים כי הכדל מעסקי העולם קדוש יאמר לו, וכן ישראל הכדלים מן העמים נקראו גוי קדוש וכתיב (ויקרא י"ט) קדושים תהיו. וע"ד הקבלה יום השביעי הוא הספירה השביעית נקראת עולם הנשמות כי שם כח הנשמה ושרשה והנה היא מעין הצרכות, והכפס צימות החול דוגמת אכסנאי צלא ציתו וציום השצת דוגמת אכסנאי צציתו, וע"כ אמר ויצרך כי האליל עליו ממקור הצרכה וכן ויקדש אותו כי ימשוך מן הקדש והבן זה: אשר ברא אלהים לעשות. מלאכה שהיתה ראויה לעשותה צצתה כפל ועשה צש"י. והרמב"ן ז"ל פירש

ספנת

בראית לורח העולם הנחלק לסלשה חלקים, שליטו יסוב שליטו מדצר שליטו ים, והנה הוא משולש צצריחתו, יום שצצראו זו המאורות נקרא רציעי לפי שהמאורות משתכים ד' פעמים ביום צד' משמרות וצחודש צד' שצועות וצצכה צד' תקופות, יום שצצראו זו צעלי הכפס החנועה נקרא חמישי לפי שחנועות כל כפס חיה הם חמשה, יום שצצראו זו אדם נקרא ששי לפי שצו עמר אדם צכל ששה קלוות לפיכך נקרא יום שצצראו זו יום ששי. וע"ד המדרש יום הששי תכאי תכנה הקציה עם מעשה צראשית אס ישראל מקבלים את התורה מועצ ואס לאו אני מחזיר אתכם לתהו וזהו הה"ד יום הששי חלו הם חמשה חומשי תורה שכתבו צששה צקיון: וע"ד הקבלה יום הששי חמס מלאכה הששי צה"א והיא ראשונה שצסס אשר שם כונת התפלות צרה, ויום ששי זה ששי לכיה צאלול היה שצו צצרא העולם ויום ר"ה היה שצו כדון אדם הראשון וכן הוא יום הדין לכל תולדותיו אחריו: ויש לפרש עוד כי מלת הששי חיה חוזרת ליום שאלו כן היה לו לומר היום הששי חבל הוא קמוך יום הששי יום של ששי כלומר יום השם הששי והוא החותם הששי מעשה חותמות שצסס כחמס העולם לששה קלוות, והבן זה:

ב (ה) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. סוף ויכלו ליום הששי לרמז השם המיוחד צרה וכדי להורות שאע"פ שצכל מעשה צראשית לא הזכירו הוא העושה הכל והוא הממחיל והגומר, ומה שלא הזכיר צפסוק ראשון וכל צבאם לפי שסם הזכיר האחין שהם ריצוי לכל הלצאות חבל צבאן שלא הזכיר את הולרך לומר וכל צבאם, ומלת צבאם כוללת המלאכים כעבין שכתוב (מלכים א' כ"ז) וכל צבא השמים וגו', ואמר הכתוב (ישעיה כ"ד ב') יפקד ה' על צבא המרוס צמרוס, שאין אומה כופלת עד שחפול שרה תחלת, וכוללת הכפשות ג"כ ולא כזכר צהן צריחה צכל מעשה צראשית לא צמלאכים ולא צנפשות, ומה שאמר וכל צבאם צלשון יחיד ולא לצאותם להורות כי השמים והארץ כלן כחות מיוחדים ונקשרים זה עם זה שהרי כל העליחות ג' חלקים עולם המלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל, עולם המלאכים הם כפס לגלגלים, והגלגלים פועלים צשפלים וא"כ הכל נקשר ומיוחד זה צזה, ופסוק מלא מעיד על

על סימני החשך וחרע, יום שני כנגדו האלף השני שבו היה המצול וע"כ לא נאמר בו כי טוב כי אין להזכיר טובה בחורבן העולם, ולפי שלא היו הכנראים הווים וקיימים עד שאל מעשה ה' הגדול והוא המצול ע"כ לא הזכיר ויהי בן אלף אחר ויעש, ועל העשם הזה אמרו רבותינו ז"ל אין מתחילין צב' כלומר ציוס שני לפי שאין ראוי להתחיל במלאכה ציוס שאבד הקצ"ה את עולמו במצול, ואם תחשוב כי תכנו התחלת המלאכות ציוס צ' מפני שמושי הרקיע שהם רעים ומזיקים זה אינו שהרי ליל שני שולט עליו לרק ויום שני שולט עליו לצכה ושניהם הם בוכבי האור והיושר וראוי להתחיל בהם כל מעשה ואיך יתכן שמתנו החכמים התחלת המלאכות ציוס שמשושין ושולטים עליו לרק ולצכה, יום שלישי כנגד האלף השלישי וכזכר בו שני פעמים כי טוב האחד על יום שני על צול גזרת המצול והשני על תורה הנקראת טוב העמידה להכתן צאלף השלישי הוא אלפים תמ"ח, ובשם שנתן הקצ"ה רשות לארץ להוליא גדוליה ולא נראו אלף עמדו על פתח הקרקע עד שאל אדם שהוא עיקר העולם, בן צאלף השלישי היו פרין ורצין כענין שכתוב (שמות א') ובני ישראל פרו וישראל וירצו וגו', ולא נראית לצני העולם קדושתן ומעלתם עד שאלה החורה שהיא עקרו וקיומו של עולם, יום רביעי כנגד אלף הרביעי שבו היתה המלכות והשלום לישראל והמעלה הגדולה וצאחותיו וזו היתה החכמה לישראל רחצה מני ים וזה שכתוב יהי מאורות, את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול למעשלת היום זו תורה שכתב ואת המאור הקטן למעשלת הלילה זו תורה שצול פה, ואת הכוכבים הם צרייתות וחוספתות ומכילות והגדות שמחזרות עם החורה שצול פה כי בן הכוכבים נמנים עם המאור הקטן, יום חמישי, כנגדו אלף החמישי שבו היינו סרויין בגלות צין העויג שהן נמשלות לכפס חיה הרומשת, וכולו מתחלסו ועד קופו הית לנו צו גלות, וע"כ לא נאמר ציוס חמישי ויהי בן לפי שאין גלותנו לעולם אצל אחריהנו לגאולה ואימתי ציוס שטי טיצא מטיח שהזכיר כנגדו כעשה אדם, יום ששי כנגדו האלף הששי שיש לנו סיוס חמשים ואחת שנה, ובשם שהזכיר צתחלת יום ששי מולא הארץ נפש חיה למיכה צתמה ורמש וחיתו ארץ, בן צאלף הששי צתחלתו

ששנה מכל מלאכתו אשר צרא יש מאין לעשות ממנו כל המעשים הנזכרים צשעה ימים, והנה אמר כי שנה מצריאה וממעשה מן הצריאה שצרא ציוס הראשון מן המעשה ששעה צשעה הימים ע"כ. ויתכן לפרש מה שחתם מעשה צראשית - צצרא אלפים כי בן התחיל צו צראשית צרא אלפים והכונה כדי לתלות כל המלאכה לעושה אחד ולהורות כי הוא יתצרך המתחיל והגומר צראש וצסוף, ומה שהוסיף לעשות כי מאחר שהוא יתצרך צרא עד עתה והוסיף והוליא כל הנמלאים יש מאין גזר על הנמלאים לעשות הם פעולותיהם יש מיש מכאן ואילך.

וע"ד הקצלה מה שהוסיף לעשות כצד רמזתיו למעלה, וכן רמז דוד המע"ה (תהלים ל"ב) מומור שיר ליום השנה, והזכיר אחרי בן (סס) לדיק כחמר יפרח כארז צלצנון יסגה, והמשכיל צין. ובפרי"א דרשו שונים וארץ עתידים לעצור ולהתחדש מה כתיב עליהם (ישעיה ל"ד ד') ונגולו בקפר השמים, כאדם שהוא קורא צקפר חורה וגולל אותו וחוזר ופותח וקורא וגולל אותו, כך הקצ"ה עתיד לגלול את השמים כקפר שנאמר ונגולו כקפר השמים, והארץ כצגד חצלה כאדם שהוא פושט עליה ומקפל אותה וחוזר ולוצש אותה כך הקצ"ה עתיד לקפל את הארץ כצגד שנאמר והארץ כצגד חצלה, רבי אליעזר אומר כל לצא השמים עתיד ליצול ולהתחדש שנאמר (סס) וכל לצאם יצול כצול עלה מנפן, מה הגפן והתאכה הזאת עליהן כוצלות ועומדות כעץ יצש וחוזרות ופורחות וכוללות ומוליות עלים חדשים דענכים כך כל לצא השמים עתידים ליצול כגפן ותאכה והן חוזרין ומתחדשים לפניו להודיע שיש אל חצלה ואינו צולה ע"כ. ורע והצן כי שצעת ימי צראשית אלה מצארים לנו מה שצצר ורומזים לנו על העתיד והנה הם כנגד שיתא אלפי שני וחד חריצ, ודרשו רז"ל יומו של הקצ"ה אלף שנה שנאמר (תהלים ל') כי אלף שנים צעייך ציוס אמתול, ודצד צדור הוא שצכל יום ויום מששת ימי צראשית אלה הוא רומז לדצרים העתידין להיות צעולם צאותו האלף שכתב היום, יום ראשון כצרא צו האור העליון כנגדו האלף הראשון שכתב צו אדם הראשון שהיה אורו של עולם, וממה שחמלא ציוס ראשון ה' פעמים אור וג' פעמים חשך תוכל להצין כי צאלף הראשון גצרו סימני האורה והעוצה והשלום

רבינו

בראשית ב

בהיי

טו

צחלתו יש לנו צו גלות ואנו מסועבדים צו תחת יד האומות. והנה הצהמות והחיות כצדקו קודם זריחת השמש שהוא זמן מתולתם כענין שכתוב (תהלים ק"ד) תזרח השמש יאסף וגו' וצורות השמש כצדק האדם שהוא זמן מתולתו כמו שכתוב (תהלים ס"ט) ילא אדם לפעלו וכסם שצא אדם לצקרו של יום ששי זהו שאמר נעשה אדם כך יצא המשיח לצקרו של אלף הששי אחר עשירית האלף כשיעור כן החונה ליום זהו משיח בן דוד שכתוב צו (תהלים פ"ט ז') וכסאו כשמש נגדי, והוא הנעשה צללם אלהים כענין שכתוב (דניאל ז' י"ג) ואנו עם עכני שמיא כצר אכש אחי הוה ויהיה זה לזמן קיי"ח שנה אחר האלף החמישי להשלים חזון דניאל שאמר (דניאל י"ב) ימים אלף מאתים ותשעים וזהו החשבון זכוון, ידוע כי קע"ב שנה אחר חורבן הצית נסלמו ד' אלפים לילירה חלרף קע"ב עם קיי"ח יהיו מאתים ותשעים וסוף כוון החשבון, ומ"ש לאחריו (ס"ט) אשרי המוכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים ותמשה הם מ"ה שנים אחר קיי"ח שאז יהיו כל המלחמות וכל הקנאות עוצרות, וע"כ חלה הדבר באשרי כי יש צין גאולה הנדמים וגאולה הנפולים מ"ה שנים, וכן מלינו צצית שני י"ח שנה צין הפקידה וצין צנין הצית וכן מגאולה מלרים עד שנכנסו לארץ ארבעים שנה ומ"ה שנה אלו אחר קיי"ח יצא לך לחשבון קס"ג והוא החשבון הארוך והרחוק יותר אי אפשר להתרחק צעום פנים מקס"ג ואילך לפי שימי הגאולה לישראל תחל"ז שנים והוא רמז (ישעיה ע' ו') לסרצה המשרה שחשבונו תחל"ז כי המ"ס קחומה וזהו שכתוב (סיר ז') כמחולת המחכים רמז כי ימי המחול והמלכות לישראל בגאולה העתידה כימי עמידת השלום והטובה לשעבר והם ח"י שנה לצית ראשון וח"כ שנים לצית שני וז' שנים שנתעסקו צצנין צית ראשון שגם הם היו ימי שמחה ומחול הרי תחל"ז והקרמון האלף הששי תחל"ז שהם ימי גאולתנו העתידה כשאנו קס"ג שנה אחר האלף החמישי שיהיו כל ישראל בגאלין ויהיו צו כל העלמות עוצרות ולשלום אין קץ, ואם חלרף קע"ב חשלום ארבעה אלפים עם קס"ג ילא זכוון לימים אלף שלש מאות שלשים ותמשה, והנה זה צאור עד עדן עדנין ופלג עדן אם תסתכל צו, וכראת שהוא צלל וא"י אע"פ שמלינו צספרים מדויקים עדן ועדנין

צוא"י לפי שעדן הוא קמוך לעדנין ואינו חשבון וכשאמר עד עדן עדנין ופלג עדן הם החשבון. ויהיו העדן האחד משילאו ישראל ממלרים עד שצנכה צית ראשון והם ח"פ שנה שכלאמר (נלכים אי ו') ויהי צסמוכים שנה וארבע מאות שנה ללאח צני ישראל מארץ מלרים ויצן הצית לה', ועדן השני ח"י שנה שעמד הצית צצנינו והם שני עדנים תח"ץ הוסף עליהם חלים שהם תמ"ה ילא לך זכוון אלף שלש מאות ושלשים ותמשה והוא החשבון הזה צעלמו (דניאל י"ב ז') כי למועד מועדים וחלי כלומר לזמן שני המועדים ובאשר תחצרים ותדע מניכס תחלקם לחלי וזהו שאמר וחלי ולא אחר וחלי המועד, וכשתוסף על שני המועדים חלי שניהם עוד תמלא הכל סוף ויהיה פירוש ופלג עדן על עדן ראשון שאינו חשבון לא על עדן משני עדנין. והנני אעירך וארמז לך צזה כי תמלא כוון החשבון הזה צעלח באדוכ"י צמלוי אומיות כי חליף דלית וא"י כוון יו"ד הסר מן הראשים השם יעלו לך שאר האומיות צחשבון עם חוספת הצית אלף שלש מאות שלשים ותמשה כי לזמן שהוא יתצור ארבות ה' יתצרך ותהי המנוחה והשלום, וכן צענין מנוח השם הזה צמלוי שכלאמר (סופטים י"ג) ויעתר מנוח אל ה' ויאמר צי אדוני, ומ"ה שצנמו צמלוי צסם מנוח לרמז כי צזמן המנוחה יתפרסם ארבותו. והנה זה קוד הענין שחתם כל הלכות שעצרו צכל הימים צעוצ מאד להולות כי חכף צוא הגאולה צאלף הששי יהיו כל הלכות כשכחות כענין שכתוב (ישעיה ס"ה י"ז) כי כשכחו הלכות הראשונות וכי כסתרו מעיני, ומפני זה אחר יום הששי צה"א הדיעה דרך שצח ומעלת היום לצאר שתהיה גאולה גלויה ומפורקמת צכל העולם, יום שציעי כנגד אלף השציעי שכלו שצח ומנוחה לחיי העולמים והוא אחר ימות המשיח ותחית המתים וצני תחית המתים יזכו אליו ויתעכנו צגוף וצנפס מענוג שאין לו סוף. ולפי דעתי לזה סיו רומזים שמאי והלל שאמרו אחר שציק לשצתיך, כי המאמר הזה הוא כולל עניני הגוף והנפש כי כסם שראוי להיות עיני הגוף לופות צכל שצח חיימים ליום השצח להלכיע מנה יפה וחלק עוצ ללורך השצח כן עיני השכל לופית אחר עצור שצח אלפים סיזכו למעלת השצח הוא האלף השציעי וח"כ החכמים האלה לא היו מתפארים צעניני הגוף לצד רק צמזון הנפש הכלחי

הנלתי והקיים, והבן זה: (ד) אלה תולדות השמים והארץ. ידוע כי השמים והארץ הם כלל כל הנצורים בעלי הגוף: וע"ד הפשט כחצו בהן לשון תולדה לעדות שהם מחודשים נצורים כמו הילוד הזה שכולד עכשיו והמלה הזאת מקטעת רגליהם של מאמיני הקדמונים. וע"ד המדרש אלה תולדות השמים והארץ כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, מכאן שהיה הקציה צורא העולמות ומחריצן עד שצרא את אלו ואמר דין הכיין לי ודין לא הכיין לי, צאור הצריאה והחורצן במחשבה לא שילאו לירי מעשה, וכבר הזכרתי מזה קלת בפסוק יהי אור. ועוד צמדרש למה תולדות השמים והארץ ותולדות האמור לגבי פרץ מלאים וכל תולדות שצמקרא חקרים, מפני שכשהקציה צרא את עולמו לא היה מלאך המות וכיון שחטא אדם הסליע הקציה המות בעולם וחסר כל תולדות שצמקרא, וכיון שצא פרץ כעשו תולדות שלו מלא שהמשיח עומד ממנו והקציה מצלע המות שנאמר (ישעיה כ"ה ח') צלע המות לנלח. וע"ד הסכל ים צמלת תולדות מלא סכי חויין מכווכין זה כנגד זה ופניהם איש אל אחיו חיי של מעלה רוס השמים, חיי של מעלה עומק הארץ, וזהו סכחוב (מסלי כ"ה ג') שמים לרום וארץ לעומק, חיי של שמים היא כתר צראש המלה, וחיי של הארץ היא מחופכת וע"כ אחר שהזכיר השמים והארץ הפך ואמר ארץ ושמים ללמדך כי המליאות כלו ענין אחד של מעלה פוכה למטה ושל מטה פוכה למעלה כי כן יתחייבו תולדות שניהם, ואפשר לומר כי לזה כחכונו ורמזו רצותינו ז"ל צאמרים (שמות ג') אהיה אשר אהיה כשם שאתה הווה עמי כן אכי הווה עמך אס אתה פותח את ירך ונותן לרקה שנאמר (דברים ע"ז ח') פתוח הפתח את ירך אף אכי אפתח את ידי שנאמר (דברים כ"ה) יפתח ה' לך את אולרו העוז: בהבראם. דרשו רצותינו ז"ל זה צראש. וע"ד הפשט צלא עמל ויגיעה שאין לנו אות צכל האותיות שלא ילוצך אדם לקפוצ צה את פיו חוצ מאות היא שאדם יכול לאמרה צרוה פיו וצלא קפילת פיו וספתיו כלל וצלא שום עמל, כך הקציה צרא את עולמו צלא עמל ויגיעה אלא צרוה פיו שנאמר (תהלים ל"ג ו') צדצר ה' שמים כעשו וצרוה פיו כל לצאם אעים שהזכיר צכל מעשה צראשית לשון עשייה למדך כאן כשאמר כעשה שאותה עשייה אינה

אלא צרוה פיו וזהו שאמר צדצר ה' שמים כעשו, והזכיר חכף וצרוה פיו כל לצאם. וע"ד המדרש צהצראש צאצרהם שצזכות אצרהם צצרא העולם. וכן אמרו אמר רבי יודן צהצראש צאצרהם הן הן האותיות ואס אחת חמה צדצר ראה מה כתיב (תהלים ק"ד י"ע) הרים הגבוהים ליעלים, ומה אס הרים הגבוהים לא נצראו אלא צצציל סיעלים עאכיו סנצצרא העולם צזכות אצרהם, וצאור המדרש הזה שהעולם צצרא צחקד שנאמר (תהלים פ"ט ג') אמרתי עולם חסד יצנת, ואצרהם זכה למדת החסד שנאמר (מיכה ז' ב') חסד לאצרהם. וע"ד הקבלה צהצראש צה"א צראש הה"א הזאת ה' אחרונה שצסס והיא זעירי כאללת עכח אלהים והיא סצצראה את העולם והיא הנקראת יד ה' שעליה נאמר צפירוש (ישעיה ס"ז צ') ואח כל אלה ידי עשתה, וכתיב (חיוצ י"ז ע') מי לא ידע צכל אלה כי יד ה' עשתה זאת, וכל אלהים שצמעשה צראשית היא הסצוצה והיא היא ראשונה שצסס והיא אחרונה שצסס שכתוספה לאצרהם סנחנה לו כח החולדה, וכמו שהזכירו ז"ל אצרים אינו מוליד אצרהם מוליד, וכמו שאפרש בפסוק (צראשית ע"ז ה') והיה שמך אצרהם, והתעורר לזה כי צאותו האות צעלמו סנצצרא צו העולם וכתיסד צו אותו העצע צעלמו סנה אותו למען הודיעך כי אשר פעל העצע הוא אשר סנה אותו כרלונו כי הכל צידו והוא הפותח והוא הכועל ואין זולתו: ביום עשות ה' אלהים, לא הזכיר הסס המיוחד עד עתה צכל ססח ימי צראשית. וע"ד הפשט שס אלהים כופל על מעשה הטבע ומעיד על סחדוש וסס המיוחד מעיד על קדמותו ומליאותו יתצרך וע"כ לא הזכיר הסס המיוחד צכל מעשה הטבע רק שס אלהים כי התורה רלחה להתחיל צספור סחדוש, וע"כ הולרך להזכיר הסס המורה על סחדוש והוא סכנוי סנחחדש לו צצריאת עולמו ואלו היתה כוכח התורה להתחיל צספור קדמותו ומליאותו יתצרך הים ראוי להזכיר הסס המיוחד המעיד על זה וע"כ הזכיר סנגלה והסחיר סנסחר. וע"ד המדרש סתחיל הקציה לצרוה עולמו צמדת הדין שנאמר צראשית

בראשית ברא אלהים ראש שאינו מחקיים שהק
עמו מדה רחמים שנאמר ציוס עשות ה' אלהים
ארץ ושמם: ועד הסכל חלקי המליחות כיו
חלקים, ואלו הן מעלות הסכלים הנפרדים
והגלגלים והיקודות והנפשות הרי כיו כמנין
הסם המיוחד, וידוע כי החלקים האלה לא
היו נשלמים ונגמרים בגמר שלמותם עד יום
השמי, ואיך איך יתכן שיזכיר ה' השלם בכל
ימי בראשית על פעולה זלתי נשלמה. ויש לך
לדעת כי החלקים האלה כלם הם ככללים זר'
ור' צנ' כי בן הסם המיוחד שהוא כיו הוא
בן ד' אותיות ועקר ארבעתם השלשה כי
הרביעית כפולה והזן זה מאד. ועד הקצלה
חלה הפעולה בשם המיוחד כי הוא הפועל והוא
האומן שהזכירו בראשית רבה שאין המלך
זוכה מדעתו אלא מדעת האומן והאומן אינו
עושה אלא כפי מה שהוא רואה צרכו ומחמתו
וזו סוד הכתוב שנקלה (קהלת ז' י"ב) חת
אשר כזר עשוהו, עשהו לא כאמר אלא עשוהו
בזיכור הוא וזית דינו: (ה) וכל שיח השדה.
היה ראוי לומר וכל עלי השדה חזל אמר שיה
מלסון לשוח צדה שדרשוהו רבותינו ז"ל לסון
תפלה וזא לרמוז כי כל האילנות והלחות
משבחין ומקלסין להקציה כענין שדרשו רבותינו
ז"ל בפסוק (תהלים ס"ה י"ד) יתרועעו אף
ישירו שסגללים אומרים שירה וסירתן זהו
קלסון כי רלה הקציה להיות קלוסו עולה מכל
המינים ואפי' מצעלי נפש הלוחמת: (ו) ואר
יעלה מן הארץ. ע"ד הפסע העטן העולה מלחות
המימיות שבארץ בהיותו חס ולא נחערצו החלקים
המימיים עם החלקים הארציים כקרא אד, ולפי
שהמטר מן האר הלא הזה והענן מקבלו ע"כ
נקרא הענן זלסון אד שכתוב (איוב ל"ו כ"ז)
יזוקו מטר לאדו. ועד המדרש אלו עכני כבוד
שהיו מתגברין ועולין, ולפי המדרש יהיה מן
הארץ הנזכרת בפסוק ראסון והתגברות עכני
כבוד רמו לקבלת שפע הכבוד שהוא מקבל
מאת הש"י והו שדרז"ל צענין דשאים באותה
שעה פתח שר העולם ואמר (תהלים ק"ד ל"א)
יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' צמחשיו, ודרך
תפלה אחר כן כמו שנא' יהי ה' אלהינו עמו
ובאורו ישמח כדי שיסמח, והזן זה: (ו) והשקה
את כל פני האדמה. אלו הגלגלים וכל מה שלמטה
מהם שהם פועלים באדמה, והשקה את כל פני
האדמה מלת כל רומזת למה שדרשו רז"ל מארבע

רוחות העולם הולצר עפרו: (ז) וייצר ה' אלהים
את האדם עפר מן האדמה. אחר שהזכיר סתורם
בראשית האדם בפרשת יום ו' בכלל חזר ופירש
בפרשה זו ענין הבריאה בפרט ובאר בכלל
הבריאה שאמר ויצר אלהים את האדם כללמו
היתה בריאת עפר מן האדמה, והוסיף לפרש
כי אחר שצרא וילך אותו גולם ולוה נפח
צו כשמה מרוח קדשו ומה שלא הזכיר למעלה
ציוס שמי ויפח באפינו כשמה חיים לפי שלא
רלה להזכיר ציוס השמי מעדות הנפש הסבלית
כלל כיא מעדות גופניות שהם מעניני העוה"ז
בלבד שהרי הבריאה וענין הנרכה צפריה
ורביה וענין הרדיה והמחלה אינן מעסקי
הנפש רק מעסקי הגוף ומעסקי הנפש המתחום
שהיא כלה בכלות הגוף, וע"כ הזכיר מדה גופו
לבד לפי שהוא מלד גופו הוה ונפסד כמו
הזהמות והמיות שנצראו עמו צו ציוס ואין
להזכיר ציוס שהוא מדות נפשו שהיא קיימת
כלחית בכלל הנפשות המתות עד אשר נשלמו
ששת ימי בראשית שהם ששת ימי המיתה ואז
הזכיר אותה אחר יום השביעי שהוא יום החיים.
ועד הקצלה וילך ה' אלהים ויטע ה' אלהים
זהו כוונת הכתוב הנמרץ (ד"ה א' ד' כ"ג)
המה היולרים ויושצי נטעים וגדרה עם העלך
צמלאכתו יטצו סם וכן דרשו ז"ל בראשית רבה
רבי לוי אמר צנפסותיהן של לדיקים נמלך
שנאמר המה היולרים יושצי נטעים, המה היולרים
על סם וילך ה' אלהים, יושצי נטעים על סם
ויטע ה' אלהים ע"כ. ויש לך לקנות לצולהצין
כי למעלה צמאמר נעשה אדם אחר ויצר
אלהים את האדם כללמו. ולא הזכיר סם עפר
כלל ולא שיאמר נעשה אדם מן האדמה כי
כל עניני מעשה בראשית הם נגלה ונקטר מצאר
צתחחוכים ורומז בעליונים ומפני זה יש לך
להצין הנקטר מן הנגלה, והצין כוונת הכתוב
זה ספר תולדות אדם ציוס צרוא אלהים, למה
הזכיר זה שני פעמים וכאן בפסוק זה הזכיר
עפר ואדמה וכן יש לך להחפור צפני כתובים
של אחר זה שהם ויעב וילמח, ויעב רומז
בעליונים וילמח מצאר צתחחוכים, וע"כ לא
הזכיר בפסוק ויעב זכרון אדמה ולא עץ ופרי
וצפסוק וילמח הזכיר אדמה ועץ ופרי, וסנה זה
צדור לפניך כשמש כי עניני כל מעשה בראשית
כפולים ותולדות השמים והארץ כקטרים יחדו
אלה עם אלה וכמו שנאמר למעלה: עפר מן

הארמח שעה ראשונה הולצר עפרו, שניה גבלו, ג' רקמו, ד' כזקה זו נשמה, ה' עמד על רגליו, ו' קרא שמות, ז' כזדוגה לו חוה, ח' עלו למטה שנים ויכדו חרצעה, ט' כלטווה, י' קרה, י"א כדון, י"ב נערד והלך לו שנאוור (תהלים מ"ט י"ג) ואדם ציקר כל ילן נמשל כנחמות כדמו, וכן דרשו צנחנדרין סוף פרק אחד דיכני ממונות וכן עוד צפרקי רבי אליעזר, והענין כי קרר השמות צצריאח האדם וגמרו ותקונו כקדר ששה ימי הצריאח, שעה ראשונה שהולצר עפרו כנגד יהי אור שהיה האלילות מעורב ולא כדל דבר מדרגה, שניה נכחן גבול לעפר הנלצר באיזה מקום יהיה הראש או רגליו ושאר האצרים כנגד יהי רקיע נכחן סימן צחוק הים לפעול הפעולות צהם כאדם הצוכה מורצה והוא מקמן זה חדר וזו עליה, שלישיית נכחן זו ליור אצרים ונחגלו האצרים כנגד יום שלישי נכחגלית הארץ וכלעייה שכל' ותראה היצעה, ד' כזקה זו נשמה כנגד המאורות וכן הנשמה אור הגוף, ה' עמד כנגד המלאכים שנבראו ציוס ה' שנקראים עומדים שנאמר (זכריה ג') צין העומדים האלה, ו' קרא שמות כנגד יום ו' שהיה, ז' כזדוגה לו חוה כנגד יום ז' שהוא שבת (סיפראל בן זוגה) כזדוגה לו חוה למטה. ואמרו במדרש רבה עפר מן האדמה, רב הוכא חמר עפר זכר ואדמה נקבה היולר הזה מציא עפר זכר ואדמה נקבה כדי שיהיה כלי צריא, וצאור המדרש כי כל הנצראים כלם צעלי חומר וצעלי חיים כלם הם זכר ונקבה ואף צלומח וצדומס, ד"א עפר מן האדמה מציית המקדש ומקום כפרתו כצרא, כתיב הכא מן האדמה וכתיב התם (דברים ל"ב) וכפר אדמתו עמו, וכן (שמות כ') מוצח אדמה תעשה לי. ויש לך לדעת כי נכאן כצרא ולכאן חזר משקרה וגורש מן ערן הוא שכתוב לעצור את האדמה אשר לוקח משם. וכאן כתיב והעמיד תולדותיו וזהו שאמר קין הן גרשם אחי היום מעל פני האדמה והוסיף עוד ואמר ומפניך אסתר כלומר ממקום שכינחך, והוא כלשון שכתוב (תהלים כ"ד) מנקשי פניך (שם כ"ז) את פניך ה' אצקש (תהלים כ"ז ק"ה ד') צקשו פניו חמיר, וזהו שהזכיר וילא קין מלפני ה' כלשון האמור ציונה הנציא (יונה א' ו') ויקס יונה לצרות הרשיעה מלפני ה', שהיתה כונחו ללאת מן המקום שהשכינה שורה שם

כדי שלא תחול עליו רוח כצוה ושלל ילוה ללכת צעלימות ההוא: ויפח באפיו נשמת חיים. דע כי החושים כלי לנשמה שלשם היא נכנסת ומשם יולאת וע"כ הלריכו זו רז"ל על מי שכלל זו מפולת לצדוק אותו עד חוטמו שכל' כל אשר נשמת רוח חיים צאפיו וגו', ומכפלאות הילירה צאדם כי תמלא אות ש"ן נשמה בכלי זה משם של שדי החקוק צלורת הגוף לכל נחול וזהו שכתוב (איוב ל' ט') ונשמת שדי תצינס, ידוע כי הוא כלי הריח כי הנשמה נהנית מן הריח, וע"כ אסרו רז"ל ריח עצודה זרה כי אין ראוי שתהנה הנשמה מזכרון ע"ז כי ריח כל דבר הוא הזכרון וכענין שכתוב צקרצנות (ויקרא ו' ח') ריח ניחוח לזכרתה לה' והצן זה.

וצריך לתת לדעת כי חכמי המחקר נחלקו צענין הנפש ויסקדו צזה ספרים אין קן והלריכו והרחיצו לשון צהם, יש מהם חומרים שהנפש אחת ויש צה שלש כחות, הכח הממלאה אשר לצעלי הנפש הצממית, והכח הלוואח אשר לצעלי הנפש הלוואחת, והכח המסביל היא נפש החכמה, ושלש כחות אלו הם נפש אחת, ויש מהם חומרים כי הם צאדם שלש נפשות שוכות חלוקות זו מזו, הנפש החכמה לעלמה והלוואחת לעלמה והצממית לעלמה, הנפש הצממית היא הנפש הממלאה המאכל והמשתה והמסגל והסיכה והכעס, צה ישחחף האדם עם הצהמות והחיות וכל צעלי נפש החכמה ומשכנה צכצד והיא הנקראת נפש ורוח כענין שכתוב (דברים י"ב כ') כי תאזה נפשך לאכול צשר, וכתיב (קהלת ז' י"א) אל תצהל צרוחך לכעוס, וכתיב (משלי כ"ט) כל רוחו יוליא כסיל, הנפש הלוואחת הוא הכח המגדל צאדם צה ישחחף עם האילנות והלמחים, וענין הנפש הזאת שחגדל גוף לוח והאילן והגציהנו ותרחיצנו וכן צאדם ואין משכנה צמקום מיוחד צגוף רק צכלו והיא מחגצרת עד זמן קלוז, הנפש החכמה נמלאה צאדם לצדו צה משחחף עם העליונים הקדושים העומדים לעד לעולם צחכמה וסכל ומשכנה צמות והיא הנקראת נשמה שכל' ויפח צאפיו נשמת חיים, וכתיב (ישעיה מ"ב ה') כוחן נשמה לעם עליה וכתיב (שם כ"ז) ונשמות אחי עשייתי, וכתיב (איוב ל"ט) ונשמת שדי תצינס, ולדעת חלה החכמים הסוצרים שיש צאדם שלש נפשות חלוקות מלינו ראיה לרצותינו ז"ל ממה שאמרו רבא צרא גצרא סדריה לקמיה דרבי זירא הוה משחמי

ונשחעי ליה ולא נשחעי אחר דמן חזריא אח
תוצ לעפרך, המאמר זה יורה ששלשום האדם
כפשות שונות חלוקות זו מזו כי רצא מחוך
חכמתו הרחבה שלפני והעמיק בחכמת ספר
יליה צרא האדם ההוא והעיל צו כפש החכמה
ולא היה לו כח לתת הדבור צו כי הדבור מלך
הנפש החכמה. אמנם הכתוב הזה מוכיח כדעת
האומרים שהנפש אחת ויש זה שלש כחות
ואינם כפשות שונות לפי שגופו של אדם הראשון
היה מוטל כאצן דומם לא היה צו חכמה כלל
הוא שאמר ויילך ה' אלהים את האדם עפר מן
האדמה ומיר שנפח באפיו נשמה זו ויהי האדם
לנפש חיה שהחכמה זה כמו החיות והדגים
שנאמר בהן שרץ נפש חיה, וזהו שאמר חיה
שעם נשמת חיים זאת חזר האדם להיות נפש
שבה חיים תחת שהיה מתחלה מוטל כאצן דומם
ואין חכמה צו, וצין לדעה זו וצין לדעה זו
צין שהיה הנפש אחת וזה שלש כחות צין
שהייתה שלש נפשות שונות הכול מודים בקיום
הנפש החכמה אחר הפרדה מן הגוף.

וכבר הביאו חכמי המחקר על זה ראיות ברורות
וגדולות ומופתים נחמדים רבים אזכיר שנים
מהם, המופת הראשון כי הנפש החכמה הזאת
חדע כל הדברים הרחוקים והקרוצים אשר למעלה
ואשר למטה צלי ראות עינים וצלי שמע אזנים
וצלי שאר החושים כי חמשת החושים אינן רק
לנפש הבהמית כי הם לה ככלי ציד האומן כי
העין הראה עין השמש צגודל גבהו, והנפש
החכמה זאת חדע שהוא גדול מן הארץ מלאה
ושנעים פעם כמו שכתב הרב הגדול רבינו
משה בן מיימון בתחלת ספר המדע פירק שלישי
והעין הראה צמים וצמרא לירות רבות והנפש
החכמה הזאת חדע שהן צמקרה ואינן צמקרה
והאצן תשמע הדברים וקולות צמקומות חלוקים
והנפש החכמה הזאת חדע שהם צמקרה ואילו
היו חמשת החושים לנפש החכמה והרגישה בהם
הדברים או צקלחם היו הקלוות הנשאות צטלים
ושקר אין בהם מועיל, ואין צנפש החכמה
מאומה שקר ואין זה קלה שלא חדע כי חדע
כל הדברים על עינים ועל חמשתם והנפש
החכמה צגוף דמיונה כמו המלח באניה אשר
בהפרדה מן הגוף תעמוד ולא תאצד כאשר
יעמוד המלח בהפרדה מן האניה, והנפש הבהמית
תתערב צגוף ע"כ בהפרדה מן הגוף תאצד
באצור הגוף כי לא תוכל חנפש הבהמית והנפש

הלומה לעשות קטנה או גדולה מצלתי הגוף
אשר חנה צו כי כל פעולותיהן צגוף ובאצור
הגוף תאצדנה הן ופעולותיהן לפי שיש לכל
אחת מהן חומר וכל דבר שיש לו חומר לא
יוכל לפעול פעולותיו כי אם צחומר, והנפש
החכמה הזאת תפעל פעולותיה מצלתי הגוף
שהרי היא יודעת דעות השמים ואשר למעלה
מהם ועיני הארץ ומה שתחתיה לפי שהיא
שכל ואין לה חומר וכל עת שתחפון לדעת
הדברים המורכבים חדע אותם צחמשת החושים
אשר לנפש הבהמית וכשתחפון לדעת הדברים
הפשוטים הקרוצים והרחוקים חדע אותם צשכלה
וחכמה, ובהפרדה מן הגוף לא חדע כי אם
הדברים הפשוטים הקרוצים והרחוקים שהרי
אין לה חמשת החושים שבהם היה עשגת
הדברים המורכבים לפי שכבר אצדו ממנה, וכל
זה ראיה ומופת כי הנפש תשאר אחרי מות
הגוף, והמופת השני מה שאנחנו רואים צעין
כי האדם בתחלתו כשהוא כער איננו יודע כלום
וכאשר יגדל ויוסיף הלך וגדל ירצו המושכלות
צנפש ותרצה הדעת ומה שיקנה לנפשו מן
החכמה ומן הדעת לא ימלט מאחד מג' חלקים
אין בזה רציעי או מפני גופו צלצד או מפני
נפשו צלצד או מפני גופו ונפשו יחד, אם היה
מפני גופו יתחייב האדם שכל מה שיהיה גופו
יותר צריא וחזק ויתרצה החומר צו שיהיה יותר
חכם ומוכן לקבל המושכלות ומי שהיה גופו
כחוש וחומר מועט שיהיה יותר שכל ויותר
רחוק לקבל המושכלות ואנו רואים צהפך כי
המתכונה ומי שיש לו חולי השדפון גופו יחסר
צכל יום ושכלו עומד על השלמות עד שתפרד
נפשו ממנה וראים זו מצעלת היות קצין החכמה
והדעת מפני גופו, ועם הראיה הזאת צעלמה
מתצטל היותה מפני גופו ונפשו יחד וא"כ כל
קצין האדם מן החכמה ומן הדעת אינו כי אם
מפני הנפש לצדה ואין לגוף חלק בזה זולתי
שהוא כלי אליה כענין הכלי לאומן ואי אפשר
מליאות החכמה והדעת צמחים ואמנם יתחייב
מליאותם מן החי, הנה הנפש אי"כ היה צצטע
כי יש צצטעה לקבל החכמות והגוף מה צצטע
ואין צצטעו לקבל דבר מזה, הנה נחצאר צמופת
כי האדם מורכב משני עלמיות, האחד מהם
חי צצטע והשני מה צצטע והוא הגוף ושהם
מפני שהתחצרו קרה לכל אחת ואחת מקרה
מפני חצרו, קרה לגוף החיות אשר היא סהרגש
מפני

מפני הנפש וקרה לנפש המות אשר הוא מעונש
מפני הגוף המטעה אותה. הנה הנפש איבדה חיה
צמצע ומתה במקרה והגוף מת צמצע ומי
צמקרה וכאשר כצדל כל אחד מעניהם מחזרו
כתייחד לגוף המות הגמור אשר הוא עצמו וכצדל
עמנו החיות המקרי שקרה לו קרייתו מן הנפש
וכתייחד לנפש החיות הגמור אשר הוא עצמה
וכצדל ממנה המות המקרי אשר קרה לה מפני
השתקעה צגוף, ואע"פ שדברנו המעט הזה
צענינו הנפש והנחנו ראיות אלו מדברי
הפילוסופים וקללת מעופתיהם הכחתיים והנכחיים
המתעבים על הלז אין העיקר אלא לתורחנו
הקדושה שהיא מקור חיים ממנה שאלו כל
המעמיקים בחכמה ואין כל חכמה אלא פירותיה
של תורה, וענין היות הנפש אחרי הפרדה מן
הגוף קיימת כלחית זה מתבאר עכתו זה
שאמר נשמת חיים כלומר נשמה חלוצה ממקור
חיים כי הנשמה חלוצה ממקור החכמה הוא
שכתוב (איוב ל"ב ז') אמרתי ימים ידברו ורוח
שנים יודיעו חכמה לבן דוח הוא זכוש, סוף
חכמה לרוח לבאר כי הרוח ממקור החכמה,
ומזה הזכיר הכתוב הזה נשמת חיים על שם
(קבלת ז') החכמה תחיה בעליה והוא שהנשמה
הקציה לכציה שהיה נפשו בחזרת המלאכים
הקדושים בקיום המלות הוא שכתוב (זכריה ג'
ז') אם צדרכי חלך ואם את מעמרת השמור
וגם אתה חדין את ציתי וגם השמור את חלרי
ונחתי לך מעלכים צין העומדים האלה, ואם
חצין הכתוב שאמר שלמה בחכמתו אז חצין
מעלת הנפש ועלוי עדרגתה ויסודה וקודה הוא
שאמר (קהלת ג' י"ט) ומוחר האדם מן הזהמה
אין, באר כי יתרון האדם על הזהמה הוא
מלך הענין שקראו אין והוא מלך הנפש השכלית
שבו נעשכת מן החכמה שהיא היוד המתיחדת
עם הרלון שהוא האליף והצן זה מאד, ומזה
הזכיר לשון ויפה זאפיו שממנו יוצן יסוד הנפש
ועולם מעלתה צהיותה אלוה מרוח הקדש וע"כ
נמשלה להקציה צחמשה דברים והיא דומה לו
צכל מדותיה וגדולה היא מהמלאכים שהנפש
כצראת ציום ראשון והמלאכים ציום שני, וידוע
כי הכנראה העליונים מעלתן ודקותן לפי קדימתן
צצריאה וכן אמרו צפירות גדולים לדיקים יותר
מעלכבי הסרת, סוף דבר כל מה שהפה יכול
לדבר צמעלה מדותיו של הקציה לפי מה שהוא
צורא הכל ככלל צמדות הנפש לפי מה שהיא

צרואה, ואמר החכם דעו נפשותיכם ותדעו
אלהיכם ודע כל זה, ויהי האדם לנפש חיה. לא
תמלא צכל מעשה צראשית סיחזור מלת ויהי
עם הדבר הכנראה כי אם צצריאת האור והאדם
שהזכיר צהם לשון ויהי הוא שכתוב ויהי אור
וכתוב ויהי אדם להורות כי נפש האדם קיימת
כלחית כמו האור העליון ומעומדת להמענג
מזיוו, וכבר ידעת מאמר רבותינו ז"ל כי הנשמות
כצראו ציום ראשון ומזה אמר הפייט תקן נשמות
עם האור הראשון תחלת דבר ה', וצאור הכתוב
ע"ד הפסע כי עיקר הויית האדם אינו אלא
צצציל הנפש החיה: (ח) וישע ה' אלהים גן
בעדן. ע"ד הפסע יחס הכתוב הנעימה לשם
יחעלה לבאר שהוא מעט ה' לא שהציה חילנות
ממקום אחר וכעצם שם אלא שהיו מעטיו מעשה
ידיו להחפאר, וכן קראם דוד המע"ה עלי ה'
הוא שכתוב (תהלים ק"ד י"ז) ישצעו עלי ה'
ארצי לצבון אשר כטע, ודרשו רז"ל ישצעו חיייהם
ישצעו מימיהם ישצעו מעעחן איכן לריכים
השקאם ולא עבודה ולא זמירה שאלו לא כן
מיום סגורש אדם מעם מי עבד אותה ומי
הסקה אותה ומי המעסק צהם אצל הם כענין
שכתוב (יחזקאל מ"ו י"ב) לא יצול עלהו ולא
יחס פריו כי מימיו מן המקדש הם יולאים.
והזכיר מקדש והודיענו הכתוב צזה מעלת רוח
מזרחית אשר גן עדן כטוע שם. וידוע כי מבאר
הפירות הם צמורת והוא שכתוב (דברים ל"ג)
וממגד תצואות שמש וכן דרשו רז"ל רוח מזרחית
מיטב הדעת ומאמץ הכח ומחזק את הלז, כי
האור שבו משווצ ציור ופי' אמר וישם שם
את האדם אשר ילר: וע"ד הקבלה ויעע ה'
אלהים גן צעדן מקדש פירשו כבר כטע. ואין
הכוונה שנטע עכסיו שאיב היה ראוי לומר יהיו
החילנות צגן עדן כמו סכנכר צכל ששת ימי
צראשית ימי דבר פלוני צלווי, או שיאמר חרשא
הארץ עדן, ועוד מי הזכיר לנו עד עתה עדן
שיאמר הכתוב שהקציה כטע גן צעדן, אצל
הנעימה הזאת מן העדן כבר נרמזה צפסקוק
צראשית וכמו שרמזתי שם, וענין מקדש קודם
סכנראה העולם, ולפי' וישם שם את האדם אשר
ילר כבר ממקור החכמה, ויש לך לדעת כי
הנשמות הזכות צאות מן המזרח, וזהו שדרשו
רז"ל צספר הצהיר ממזרחו של עולם צא הזרע
לישראל כי חוץ הסדרה מסוך מן המות של
אדם וצא לו לאמה ועסם היה הזרע דכתיב
(ישעיה

רבינו

בראשית ב

בחי

יח

(ישעיה מ"ג ה') מוזרח אביא זרעך כטישראל
 עובים מזה המקום אביא זרעך ויחחדש לך
 זרע חדש וכטישראל רעים צאים מן הזרע שכבר
 בא לעולם, דכתיב (קהלת א') דור הולך ודור
 בא מלמד שכבר בא, ומאי מוערב אקבלך
 מאותה מדה שנוטה תמיד למערב, ולמה אקרי
 מערב מפני דעם ומערב כל הזרע ע"כ, באור
 המדרש הזה לפי דעתי מדה המזרח היא התפארת
 שהוא קו האמצעי ומעם הנשמות צחות אל
 יקור עולם הנקרא צריח, ע"כ אמר וצא לאמה
 ומעם הוא הזרע, ומדה המערב היא העטרה
 והוא שאמר שכינה במערב, וכעם שהזרע נמשך
 מן העוה דרך חוט הסדרה וצא לאמה כן הנשמה
 משתלשלת מן הספוצה דרך הקו האמצעי שהוא
 מזרחו של עולם וצא דרך המערב, ולפי דעתי
 אל הענין הזה רמז ישעיה ע"ה שאמר (ישעיה
 מ"ח) שמעו זאת ביה יעקב הנקראים בשם
 ישראל וממי יהודה ילדו, כלומר מזרע יהודה
 והזכיר יהודה לפי שהיה דגלו במזרח, והבין זה:
 (ע) ויצאח ה' אלהים מן האדמה, ע"ד הפסע
 הכתובים מוכיחים שיש ג"ע בארץ, ושם עץ
 החיים ועץ הדעת, עץ החיים כותן באוכליו
 חיים ארוכים, ועץ הדעת כותן באוכליו רלון
 ונחירה אם לענינים שכליים ואם לענינים
 גופניים, וכן יוכיח הלשון שהוא כאמר על
 הרלון והנחירה והוא לשון רז"ל ל"ש אלא שדעתו
 לחזור וכן לשון הכתוב (תהלים קמ"ד ג') מה
 אדם ותדעו כלומר מה ענינו שתדלח צו,
 וא"כ באור עץ הדעת כאלו אמר ועץ הרלון
 והקציה נענו מוכנו לפי שהאדם היה מוכרח
 על מעשיו קודם שחטא והיו כל פעולותיו שכל
 גמור כמלאך ה' שהוא מוכרח לפעולה כל פעולותיו
 שכליות לפי שאין לו מונע כן האדם אצל אחר
 שחטא ואכל מעץ הדעת היה לו רלון ונחירה
 לדעת עוצ ורע ונחלצש צחאות הגופניות,
 ולזה רומזת מלת וידעו הוא אומרו והפקחנה
 עיני שניהם וידעו כלומר המטיכו רלון ונחירה
 מעץ הדעת והיתה הנחירה צידם להרע או
 להעיצ זו מדה אלהית ומדה עוזה מלך אחד
 ורעה מלך אחר כי היה לו לאדם הראשון זה
 ילד ותאות: ועץ החיים בתוך הגן, באר הכתוב
 בעץ-חיים שהיה צחוק הגן באמצעו ומש ולא
 יעשה כן בעץ הדעת כי לא מורש צחיזה מקום
 היה מן הגן, אמנם ממה שהזכיר צחוק הגן
 והוסס צין עץ החיים ועץ הדעת אנו מבינים

כי שניהם היו צודאי צחוק-הגן ואע"פ שהם
 שנים ואי אפשר לשני אילנות להיות באמצע
 מעם היו, צבאן למטה אחד ולמעלה שנים, כי
 חבורן אחד מלמטה והולכים ומתפרדים למעלה
 וכן היו שניהם באמצעות הגן מעם, והכתוב
 נוספר והולך כהרות גן עדן ומלריו והארלות
 המקיפות אותה, והודיענו שיש לו ארבע כהרות
 ואותן ארבע כהרות יולאים ונמשכים מנהר אחד
 ואותו הנהר הוא היולא מעדן והוא המשקה את
 הגן ומן הגן הוא מתחלק וכפרד לארבעה ראשים
 וכבר ידעת כי כל הענינים האלה בגן עדן
 שבארץ הם וכולן ליורין ודוגמא לענינים שכליים
 שבגן עדן העליון: וע"ד המדרש ארבע כהרות
 כנגד ארבע מלכיות שם האחד פישון זה מלך
 צבל על שם שכתוב (חזקוק א' ח') ופשו פרסיו,
 הוא הסוצ אה כל ארץ החוילה שעלה וחקיף
 את כל ארץ ישראל שכאמר (תהלים מ"ז ו')
 הוחילי לאלהים כי עוד אודנו, אשר שם הסוצ
 אלו דברי תורה שכאמר (תהלים י"ט י"א)
 הנחמדים מזהב ומפז רב, וזה הארץ הסיף
 עוצ מלמד שאין תורה כחורת ארץ ישראל ואין
 חכמה כחכמת ארץ ישראל, שם הצדלח ואבן
 השם שם מקרא משנה ותלמוד הלכות חוספחות
 והגדות, ושם הכתר הסכי גיחון הוא מדי, חדקל
 זה יין שתיחה חדה וקלה בגזרותיה, והנהר
 הרביעי הוא פרז זו מלכות אדום שהפרה
 והלרה לפניו וכו' פרז על שם קופה (ישעיה
 ס"ג ג') פורה דרכתי לצדי: וע"ד הקבלה עץ
 החיים ועץ הדעת למעלה הם תפארת ועטרת
 והאדם חטא במעשה וצומחצנה ובעץ הדעת
 וצדוגמתו, והנה אדם נחטאו לא כפז בשם
 העיוהר כי אע"פ שהיה רואה עץ החיים כנגדו
 היה קצור שעץ הדעת עיקר וכמשך אחריו
 להאמין כי הוא העיקר צחיתו עוצ ורע כולל
 כל ההפכים כלן וכל הפעולות בעליונים וצפולים
 נעשים על ידו, ומעם זה הזכיר הכתוב פרי
 בעץ הדעת ולא תמלא כן בעץ החיים, ונחטאו
 היה שקלץ נכטיעות כלומר שקלץ כח השם
 המיוחד הככס נכטיעה והיהסכס צחיצש הנטיעה
 ותשחת וראויה הנטיעה שתנקס ממנו, ולכך
 נעכס צחיתה שחפרד נפשו צחיתו מנופו כנגד
 מה שהפריד הכח העליון מן הנטיעה וזה היה
 חטא כדז ואציהוא שנעכסו נכטיעה זהו וחלא
 אש, וכן אלישע צן אצויה איתיהצא ליה
 למיקלינהו זכותא דאחר, אצל צדור הפלגה כפרו

צַםּ הַמִּיּוֹחַד לַכֶּךְ נַעֲכָסוּ צוּ שְׂנֵאֲמֵר וַיִּרְדֵּ ה' וְלֹא נַעֲכָסוּ צִנְטִיעָה לְפִי שֶׁהִנָּקְמָה לַצֶּם הַגָּדוֹל הִיטָה וּכְמוֹ שְׂאֲזִכִּיר שֶׁסְ צַעֲיָהּ, וּבִאֲשֶׁר חָזַר צִתְּסוּזָה וְרָאָה כִּי הוּא עֵקֶבֶל מְלֻנְעֵלָה מוֹדֶת שְׂמֵאל לֹא הִקְרִיב אֶת קִרְבָּנוּ טוֹר כִּנְגַד הַמֶּדָּה הֵהִיֹא שִׁנְחָן צֶה פָגֵם שֶׁהִיֹא מִקְצֵלֶת מִן הַשְּׂמֵאלִל, וְכֵהר מְלָסוֹן תִּרְגוּם אֹר כֵּהוּרָא וְהוּא הַאֹר הַהוּא מֵאִין סוֹף זֶהוּ שְׁפִירָס מַעֲדָן שְׁפִירוּסוֹ מִסְרַת עַד שְׁאִין מַסֵּס וְאֵילֶךְ גִּבּוֹל וְהַסָּגָה שִׁיֹּאֲמֵר צוּ עַד מַקּוֹם פְּלוּכִי, וּמִלִּינוּ כִּיּוֹלָא צוּ (אִיוֹצ כִּיָּה ה') הֵן עַד יֵרֵחַ וְלֹא יֵהִיל, כִּי צִיד הַשִּׁי שִׁיִּקִּיר אֹר הִירֵחַ וְלֹא יֵהֵל אֹרֵוּ וְהַאֹר הַהוּא הַצֵּא מֵאִין סוֹף אִינוּ פּוֹסֵק לֹא צִיוֹם וְלֹא צִלִּילָה וּמַפְכִּי זֶה אֲמֵר יוֹלָא וְלֹא אֲמֵר יֵלָא, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן הִיֹא הַעֲטֶרֶת וּכְבֹר יִדְעַת כִּי כֹל הַסְּפּוּרוֹת כֻּלָּן עַד הַעֲטֶרֶת הַכֹּל מִיּוֹחַד אִין שֶׁסְ קִלּוֹץ וְלֹא פִרּוֹד כֻּלָּל, אֲזַל מַסֵּס וְאֵילֶךְ הוּא כְּמַשָּׁךְ עוֹלָם הַסְּכָלִים הַנִּפְרָדִים זֶהוּ אֲמֵרֵוּ וּמַסֵּס יִפְרֹד כִּי מַסֵּס יֵחַל עוֹלָה הַסְּכָלִים הַנִּפְרָדִים, וְהִיָּה לְדִי רִאשִׁים דִּי מַחֲנוֹת שְׂכִינָה הַמְּמַשְׁכִּין כַּח לְדִי כֵהוּרָת גִּי'ע וּמַמְשִׁיכִין כַּח לְדִי מַלְכוּת שְׂצֵאֲרֶץ וְהַמַּקּוֹם יֵאִיר עֵינֵינוּ צִמְאֹר תּוֹרָתוֹ : (טו) לַעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה. עִיד הַפִּשְׁטָן לְפִי שְׂכַבֵּר מִנָּה הַשִּׁי אֶת מֵאֲכָלוּ הַזִּרְעִים וְהַפִּירוֹת הִכִּיחוּ עִתָּה צִגִּיעַ שִׁיָּהִיָּה עוֹזֵר אֲדֻמָּת הַגֵּן וַיִּזְרַע לוֹ שֶׁסְ כֹּל מִיָּדִי חֲצוּאוֹת וַיַּעַע לוֹ שֶׁסְ כֹּל מִיָּדִי פִירוֹת כִּי לַכֶּךְ סוֹנַח שֶׁסְ לִהְיוֹת מַתְעַנֵּג וּמַתְעַשֵּׂע כְּרָלוֹנוּ וְהִיטָה פִּרְכָּסָתוֹ מַעֲלִי הַגֵּן וְהִיָּה מַתְסָתָהּ מַכְחִלִי עֵדָן וּמַלְצוּסוֹ עֵנְכִי כִצּוֹר, וְהִיטָה עֲמִידָתוֹ שֶׁסְ צִתְּעוּבֹג רַב גָּדוֹל וְעָלוֹם לְרוֹצַ הַרְצָה צִתְּעוּבֹג הַנִּפְסָן וּמַעַע צִתְּעוּבֹג הַגּוֹף צִהַשְׁקָע וְהַנְּחָה קוֹרֵת רוּחַ שְׁאִין כְּמוֹת צִהִיּוֹת כֹּלוֹ שְׂכָלִי נִפְסָוּ וּגּוֹפּוֹ הֵם אֶחָת צִהַשְׁגַּת צוֹרָאוֹ צִלְצֹר וְלַכֶּךְ מַנְעַע מַמְנוּ עַץ הַדַּעַת הַגּוֹרֵם הַתְּמַשָּׁךְ אֶחָר הַתְּחֵאוֹת וְלֹא כְּמַנְעַע מַמְנוּ תַּחֲלָה עַץ הַחַיִּים הַגּוֹרֵם לִהְיוֹת חַיִּי עַד, אֲזַל לְאַחַר שְׂחַטָּא וְאֶחָל מַעַץ הַדַּעַת הַאֲכִילָה הֵהִיֹא גִרְמָה לוֹ שִׁיִּמְשָׁךְ אֶחָר הַתְּחֵאוֹת וְשִׁיִּטְהַדֵּל צִלְרִכִּי הַגּוֹף יוֹתֵר מֵלְרִכִּי הַנִּפְסָן כֹּכֵל אֲשֶׁר אֲכָחֵנוּ יוֹשִׁים פֶּה הַיּוֹם הוּא הַפֶּךְ הַמַּצּוּקָס מַמְנוּ וְלַכֶּךְ נִתְחַיֵּי צִיִּתְקַלְרוּ יִמְיוֹ וְתַשְׁלוּעַ עָלֵיו מִיָּתָהּ. וַיֵּשׁ לֶךְ לְדַעַת כִּי לְשַׁעוֹר תְּעַנּוֹג הָאָדָם צִגֵּן עֲתִיד הַעוֹלָם שִׁיִּחְזוֹר לַתְּחֵיִית הַעֲתִים כִּי צִנִּי תְּחֵיִית הַעֲתִים יִתְעַנּוֹגוּ כְּאֶחָת הַגּוֹף וְהַנִּפְסָן וַיְהִי הַרוֹצַ צִתְּעוּבֹג הַנִּפְסָן וּמַעַע צִתְּעוּבֹג הַגּוֹף כְּאֶדָם הַרְאָסוֹן קוֹדֵם שְׂחַטָּא וְלַכֶּךְ נִתְחַיֵּי צִיָּהִיָּה חַיִּים אֲרוּכִים אֹו חַיִּים

כֹּלֵהִיִּים כִּי אֹו יִחְזוֹר הַעוֹלָם לְשִׁלְמוֹתוֹ כְּסִהִיָּה, וְעַעַם לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה יִחְזוֹר אֶל אֲדֻמָּת הַגֵּן : וְעִיד הַמִּדְרָשׁ לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה מֵהַ עֲצוּדָה הִיטָה צִחוֹךְ הַגֵּן שְׂאֲמֵר לַעֲצָדָה שְׂמֵאל תְּחֵאֲמֵר לְזִמּוֹר כְּרָמִים וּלְחִירוּשׁ וּלְשָׁדֵר הַאֲדֻמָּה אֹו לְקָלוֹר אֹו לַעֲמֵר וְהֵלָא כֹּל הַאֲיִלְנוֹת כֹּלֵהִיָּים מֵאֲלִיָּהֵם, שְׂמֵאל תְּחֵאֲמֵר יֵשׁ מֵאֲלָכָה צִגִּיעַ וְהֵלָא כֵּהר מוֹשָׁךְ וַיּוֹלָא מַעֲדָן שְׂנֵאֲמֵר וְכֵהר יוֹלָא מַעֲדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְהֵה עֵצָה וְעֵצָדָה אֶלָּא לַעֲסוֹק צִדִּית וְלַשְׁמֹר כֹּל הַמְּלֻוֹה שְׂנֵאֲמֵר לַשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עַץ הַחַיִּים וְאִין עַץ הַחַיִּים אֶלָּא תּוֹרָה שְׂנֵאֲמֵר (מַסִּלִּי ג') יִיחַ) עַץ חַיִּים הִיֹא לְמַחְזִיקִים צֶה, לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה זֹו שְׂצָה, לַעֲצָדָה שְׂכָא' שְׂשַׁת יָמִים תַּעֲצוֹדָה, וְלַשְׁמֵרָה דְּכַחֵי צִמּוֹר אֶת יוֹם הַשְּׂצָה, לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה אֲלוֹ הַקִּרְצָנוֹת, לַעֲצָדָה דְּכַחֵי צִמּוֹת (שְׂמֹות ג') תַּעֲצוֹדוֹן אֶת הַאֲלֵהִים עַל הַהַר הַזֶּה, וְלַשְׁמֵרָה דְּכַחֵי צִמּוֹת (צִמּוֹדֵר כִּיָּה צ') תַּסְמֵרוּ לְהַקְרִיב לִי צִמוּעָדוֹ : וְעִיד הַקִּבְלָה לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה יֵשׁ לְהַתְצוֹנֵן צִשְׁתִּי הַהִיִּין אֲלוֹ כִּי הִיָּה רִאשִׁי לְזִמּוֹר לַעֲצָדָה וְלַשְׁמֵרָה שְׁהִרִי הַגֵּן לְסוֹן זִכֵּר הוּא כְּעִיִּין שְׂכַחֻצ (סִיר דִּי יִיִצ) גֵּן כְּעוֹל, אֲזַל הַהִיִּין אֲלוֹ רַמֵּז לַשְׁתִּי הַהִיִּין שְׂצָסָס, לַעֲצָדָה הִיֹא רִאשֻׁנָה שְׂצָסָס וְלַשְׁמֵרָה הִיֹא אֲחֵרוֹנָה שְׂצָסָס, וְעִידֵנוּ כְּאֵמֵר (שְׂמֹות כִּיָּה כִיָּה) הַשְּׂמֵר מַפְכִּיו, וְהַמַּשְׁכִּיל יִצִּין : (טו) וַיִּצּוּ ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגֵּן אֲכָל תֹּאכֵל. עִיד הַפִּשְׁטָן הוֹזָהר אֲדָם צִכָּאֵן צִשְׁתִּי מְלֹות, מְלֹות עֲשֶׂה וּמְלֹות לֹא תַעֲשֶׂה, מְלֹות עֲשֶׂה מִכֹּל עַץ הַגֵּן אֲכָל תֹּאכֵל, מְלֹות לֹא תַעֲשֶׂה וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מַמְנוּ : וְעִיד הַמִּדְרָשׁ כִּלְטוּוֹה צִכָּאֵן צִשְׂצַע מְלֹות וְהֵם שְׂצַע מְלֹות שְׂאֲמֵרוּ עָלֵיהֶם רִזָּל צִכְמָה מַקּוּמוֹת שְׂצַע מְלֹות צִנִּי כַח שְׂכַלְטוּוֹ וְאֲלוֹ הֵן, עִיד, צִרְכָּת ה', דִּיִּכִין, שְׂפִיכוֹת דְּמִים, גִּלּוּי עֲרִיוֹת, גִּזְלָ, אֲצֵר מִן הַחַי, וַיִּלֹּה, זֹו עִיד דְּכַחֵי צִמּוֹת (הוֹשַׁע ה' יֵהֵא) כִּי הוֹאִיל הַלֶּךְ אֲחֵרִי לוֹ, ה' זֹו צִרְכָּת ה' דְּכַחֵי צִמּוֹת (וַיִּקְרָא כִיד עִיד) וְכוּקֵצ שֶׁסְ ה' מוֹת יוֹמָה, אֲלֵהִים, אֲלוֹ הַדִּיִּין שְׂכָא' (שְׂמֹות כִּיָּה כִיָּה) אֲלֵהִים לֹא תִקְלָל, עַל הָאָדָם זֹו שְׂפִיכוֹת דְּמִים שְׂנֵאֲמֵר סוֹפֵךְ דָּם הָאָדָם וְגו', לְאַחַר אֲלוֹ עֲרִיוֹת שְׂכָא' צִקְסֵר (יִרְמִיָּה ג' א') לְאַחַר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִלְכָה מֵאִתּוֹ וְהִיטָה לְאִישׁ אֲחֵר, מִכֹּל עַץ הַגֵּן אֲכָל תֹּאכֵל זֶה הַגִּזְלָ כְּלוּמֵר מִדְּצֵר פְּלוּכִי וְלֹא מֵאֲחֵר, וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מַמְנוּ. זֶה אֲצֵר מִן הַחַי כְּלוּמֵר מִדְּצֵר פְּלוּכִי לֹא תֹאכֵל מִקְלָתוֹ הִרִי

לך שבע מלות של צני כח רמזות זכאן :
 (יז) מות חסות. אין הכוונה שימות ציוס אכלו
 אלא שיהיה צן מות, כי על דעת רז"ל
 לולא שחטא לא ימות לעולם אצל יהיה קיים
 כלחי במלחכי השרת. ועל דעת חכמי המחקר
 אלו לא חטא האדם היה מת מיתה טבעית
 לפי שכל מורכב קומו סיפרד וימות מיתה
 טבעית כי ענין מורכב הוא בדרך הטבע לשון
 כל מורכב לפרשו ולעקרו ולפי זה כוונת הכתוב
 מות חסות מיתה מקרית שרוצ צני אדם מתים
 זה, ודעתם לומר שאפי' לא חטא אדם היה
 מת מיתה טבעית ובאשר חטא השליט עליו
 חטאו מיתה מקרית שימות קודם זמנו כדין
 מחויב מיתה צדי' שמים, וענין כפל המיתה
 לפי שהמיתות המקריות הם שמים כענין שכתוב
 (שמואל א' כ"ו) כי אם הי' יגפנו או יומו יצא
 ונת או במלחמה ירד וכפפה, ומה שאמר או
 יומו יצא זו מיתה טבעית, וכיון ששלטה עליו
 בחטאו מיתה מקרית הולך למנוע ממנו עץ
 החיים הכלחיים הטבעיים ע"כ נקרא עץ החיים
 עץ שמגיע אל החיים הטבעיים עד בוא זמן
 פרוד הרכבתו ומלילו מן המיתה המקרית,
 ולשון וחי לעולם אינו אל לא תכלית אלא זמן
 קלוב כלשון (שמות כ"א ו') ועמדו לעולם
 (שמואל א' א') וישב שם עד עולם, ולפי
 דעתם זאת אלו מנעו החלה מעץ החיים וחטא
 זו לאכול ממנו הוא הדין שיהיה מוכע ממנו
 ג"כ עץ הדעת כדי שלא חסלוט עליו מיתה
 מקרית שכבר כילל ממנה זאכלו מעץ החיים,
 ויש להם ראיות על מה שיקמכו לפי דעתם
 והייתי כותב שנים או שלשה מהם לולא שדעתם
 כנגד העיקר והוא דעת רז"ל ואנו אין ראוי
 לנו להאמין ולקבוע מסמרות אלא מדברי רז"ל
 המקובלים מפי הנביאים שאלמלא שחטא היה
 חי לעולם, וכן אמר הכתוב (תהלים פ"ב ו')
 אני אמרתי אלהים אחס וצני עליון כלכם, ולא
 אמר באלהים וכצני עליון אלא אלהים ממש
 וצני עליון ממש ורצו הכתובים ע"ז : וע"ד
 הפסע כפל לשון מות חסות הוא דרך הכתובים
 והרצה בפולות שיש בכתוב כיוולא זאלו אמרו
 רז"ל דצרה תורה כלשון צני אדם. וע"ד המדרש
 כי ציוס אכלך ממנו מות חסות יומו של הקצ"ה
 חלף שנים וכדי שלא ילא דצר הש"י לבטלה
 כחן לו יום אחד משלו ומת זאלו היום שהרי
 שבעים שנה חקרו לו ממנו. וע"ד הקצלה כפל

הלשון כנכפל מיתת צני אהרן שכתוב זהם
 (ויקרא ט"ז) אחרי מות צני צני אהרן וימותו,
 או כחפלת משה (דברים ל"ג) יחי ראובן ואל
 ימות בדעת המרגום, וזהו שחמלא זאצרהם
 שיהיה אצ לכל העולם וכתיב ציה (בראשית י"ז)
 כי אצ המון גוים נחתיך וקראו הכתוב ג"כ
 האדם הגדול כי צראסונה קלץ ולצקוף יחד,
 ויש. ציה דעת אחרת ממה שאמר במדרש אני
 כותן לו משכנתי שבעים שנה, והמשכיל יצין :
 (יח) לא טוב היות האדם לבדו. הזכיר עד עתה
 בכל אחד מהם כי עוצ לפי שהעוצ הוא
 הקיום בכל המינין. אצל צצריאח אדם שאין
 המין יכול להתקיים צו לצדו אמר לא עוצ,
 ובאור הכתוב לא עוצ היות האדם צחצור אחד
 דו פרלופין וזהו שאמרו דו פרלופין צצריאח,
 וזהו שכתוב זכר ונקבה צראס והיו נעשין
 צאוחו הצצור האחד צענין שיהיה זהם טצע
 מציא צאצרי החולדה כח מוליד מן הזכר לנקבה
 והיה הפרלוף שסני עזר לראשון צחולדתו, וע"כ
 אמר לעשה לו עזר כנגדו עוצ סיפרד ממנו
 ויתחצר אליו כפי רלונו ויהיה. כל אחד ואחד
 עומד צעלמו ויהיה לו עזר עומד לנגדו, ולפי
 זה יהיה צדצר המלכה וסנוי רלון וחלילה לאל
 מזה. אבל עיקר הכתוב לא עוצ היות האדם
 לצדו לא כאמר אחר צצריאח האדם אלא צחחלה
 קודם הצצריאח כשעלה צמחשצה להצצריאח אמר
 הקצ"ה לא עוצ היות האדם לצדו שיהיה יחיד
 בעולם השפל מכיר ועומד וקיים לכלח במלחכי
 השרת לעשה לו עזר כנגדו שיהיה האדם מין
 ואישי מתרצין זה מזה הווים וכפסדים כשארי
 צעלי חיים. ומעשה מצאח והולך צצריאח האשה
 כי לוקחה מללעותיו, ואין המלכה צדצר וסנוי
 רלון ח"ו לפי שקודם צצריאח האדם כאמר
 הכתוב, ומה שדרשו ז"ל אמר רצי אצו כתיב
 זכר ונקבה צראס וכתיב צרא אוחו, אלא
 צחחלה עלה צמחשצה לצצריאח סנים ולצקוף
 לא צצרא אלא אחד והרי אנו רואים שלצקוף
 צצראו סנים כשנלקחה חוה מאדם ונראה מזה
 ענין המלכה וסנוי רלון. וכתב החכם מורי ר'
 שלמה כ"ע יש לפרש זכאן סני עניינים וסכניהם
 אמחים לפי דעתו מה שאמר ר' אצו צחחלה
 עלה צמחשצה לצצריאח סנים ידוע כי דצרי
 הכתובים וההגדות רמיזות וליורים גשמיים
 לליור העניינים צנפסות וכדי להעיר סנצרא חכל
 צהשגחה מוחו יח' על תכלית השלמות כנה
 הדצרים

הדברים לדבר מכוון במחשבה, ואמר צריאת האדם היחה במחשבה והתזונות ועלה במחשבה לצריות שנים כלומר זה לעלמו וזה לעלמו ולהיותן עומדים לעלמם כדי שיקבל זה מזה כי לורה הזכר והנקבה כענין השמש והירח, כך חייבה החכמה שאינו עוז להיות האדם שהוא עיקר צלילה לצדו אלא להיות הוא פועל והנקבה ככלי כענין השמש והירח שאין הירח אלא ככלי והשמש פועל זה והיא מקבלת ממנו, וזהו מאמר ר' אבהו בתחלה עלה במחשבה לצריות שנים זה לעלמו וזה לעלמו ולצקוף צמעה לא נברא אלא אחד שהוא הזכר והע"פ שהנקבה כלקחה ממנו והיו שנים אין הנקבה נחשבה צריאה שאינה אלא כדבר נטפל אל העיקר לקוח ממנו ללורך השמישו ולפיכך קראה ז"ל זכר. עוד יש לפרש בתחלה עלה במחשבה לצריות שנים כענין ילירה שאר בעלי חיים הזכר צפני עלמו והנקבה צפני עלמה ולצקוף לא נברא אלא א' הזכר לצדו כדי שיהא הנקבה לקוחה מללעותיו להיות מיוחדת לתשמישו כאחד מאזריו המיוחדים לתשמישו והוא ג"כ ישתדל צמועלתה כאשר ישתדל צמועלת גופו עכ"ל מורכו ז"ל: (יע) וכך אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. אמרו צמדרש העביר הקציה לפכיו כל הצממות והחיות וקרא להן שמות ואמר לזה כאה לקרותו אריה ולזה כאה לקרותו חמור ולזה קום וכן כל דבר ודבר, והנה צה כהפרסמה חכמתו הגדולה כמו שהיה צללם אלהים ומעשה ידי הס"י: ונראה לי צמור המדרש הזה כי האדם הצין בחכמתו וסכלו טבע כל צהמה וחיה וקרא לכל אחת ואחת שם מעין הטבע והמדה שהכיר צה, והאותיות שלרף צממותיהן סכל לפי טבעיהן ומדותיהן, והנה היו שמות מוסכלות כאמרך הכיר בחכמתו טבע האריה שהוא גבור גדול ומלך צמחיות עד שהנציאים המעילו צו את ה' יתצרך כאמרו (הושע י"א) אחרי ה' ילכו כאריה יסאג, והעלה שמו אריה מפני שאותיות אריה רוחניות כי האל"ף והה"א והיו"ד הן אותיות הס"י והרי"ש פירושו רוח, וא"כ עלם השם של אריה מצמר ענינו, וכן נשר הכיר בחכמתו שהנשר מלך טבעופות ועפיפתו גבוה מכל עוף וכמו שידוע מעניניו כי כשיסליו לו עשר שנים יגציה עפיפתו עד מאד עד שהוא מתקרב לגלגל האש ולרוב החמיות מחצט ומפיל עלמו לים והנה הוא

כמרע ואחרי כן יתחדש ויעלה אצור כבתחלה, וכן מנהגו כל עשר ועשר שנים עד מאה שנה וצמנת המאה מתקרב ציותר לגלגל האש ומגציה העפיפה כמנהגו וכוכל צים ומה, וכ"כ רב סעדיה גאון ז"ל, וע"כ ידע האדם הענין הזה בחכמתו וקרא שמו נשר, כי השיין אש, והרי"ש רוח, והכו"ן לשון כפילה, והנה שמו מצמר על מנהגו וטבעו ומה אחריתו, וזהו שאמר לזה כאה לקרותו נשר, ומה שהזכיר לכל אחד ואחד כאה כאלו אמר כאות וראוי, וכן צמם החמור הכיר בחכמתו שהוא פתי וסכל וכבר מכל הצממות וכמסך אחר התלות וע"כ קרא שמו חמור מלשון חומר ועור סדרך החמור לטעון משא התזונות כמו מדות מלשון חומר טעורים, וכן צמם הקום הכיר בחכמתו שהקום קל החכמה ושמה לקראת המלחמה והעלה שמו קום מלשון שיסה כי הסומכין מתחלפין צשיכין וכתיב (חיוצ ל"ט כ"ה) צדי שופר יאמר האם ומרחוק יריח מלחמה, וכן קרא שמות לכל דבר ודבר, ומסיים המדרש לאחר שקרא לכולן שמות אמר לו ואני מה שמי אמר לו ה', אמר לו למה, שאחת ארון לכל הצריות הוא סכתוב (ישעיה מ"צ ח') אני ה' הוא שמי, הוא שמי שקרא לי אדם הראשון ע"כ, ואם תשאל היכן קרא שמו יו"ד ה"א אם תסלק חמ"ת חמלא: (כא) ויפגר בשר תחתנה. דרשו ז"ל כיון שכבראח אשה נברא טעון עמה מתחלת הספר וע"כ לא חמלא אות סמ"ך ללמדך שכיון שכבראח אשה נברא טעון עמה, וא"ת הסובב שהוא צמירות כתיב, ויצן ה' אלהים שם מלא על עולם מלא, וכמם שנאמר צאדם ויילר ה' אלהים שם מלא על עולם מלא והוא כלול מן הנקבה וכח הנקבה גבוה צו כי הנקבה כלולה מן הזכר וכח הזכר גבוה צה, וזהו סכתוב (צמאטית מ"ו ט') אלה צני לאה אשר ילדה ליעקב, יחס הצנים לנקבה להורות כי כח הזכר נגבו צנקצה, וזהו (ויקרא י"צ צ') אשה כי תזריע וילדה זכר, ויחס הנקבה לזכר הוא סכתוב (צמאטית מ"ו ט') ואח דינה צתו, להורות כי כח הנקבה גבוה צזכר, ומזה חמלא שני מאמרות צצריאה אדם ומה והם מכלל עשרה מאמרות פרטיים סחמלא צמעשה צמאטית חון מצמאטית שהוא מאמר כללי ושני מאמרות אלו הן ויאמר אלהים נעשה אדם, ויאמר ה' אלהים לא עוז היות האדם לצדו מעשה לו עזר כנגדו, והצן זה

כי המאמר צבריאל חוה מאמר עשירי הוא, ויש שמוכין עשרה מאמרות חמשה בשלשה ימים ראשונים וחמשה בשלשה אחרונים ולפי זה לא יהיה בכללן מאמר הנה נחתי לבם, אבל העיקר אללכו כי צריאית מאמר הוא וכעשה אדם חסידי ומאמר לא עוב עשירי ואין בכללן מאמר פרו ורצו ולא הנה נחתי לבם: (כג) ואח הפעם. ע"ד הפסע זה הפעם נלמד היא שכלקחה עלם מעלמי אלל מכאן ואילך לא ילמד לקחת חשם מללע אלל הצריות יתעסקו צפריה ורציה, כן פירש"י ז"ל. וע"ד המדרש עלם מעלמי האשה קשה בטבעה לפי שנצרה מן העלם אלל טבע האדם הוא כוח שנצרה מן העפר שהוא כוח, ומפני זה ממלא אדם ויילך כי היא כמו העיט שהוא כוח ציד היולר, ונאשה כאמר זה ויצן באדם טבעה ציין צאנכים שהם קשים ומזה אמר הכתוב (תהלים ק"ג י"ג) כרחם אל על צנים יחס הרחמים לאה ויחס מרת הדין אל האם הוא טכחוב (משלי ל' ל"ד) משא אשר יקרנו אמו, ומתוך הפרשה הזאת מתבאר כי האשה נצרה צגן עדן כי שם נלקחה מללעות האדם ועלם מעלמי, והאדם שהוכח צגן עדן נצרה חוץ לגן:

ג (ה) והנחש היה ערום, סוף הכחש אל האשה לפי שהטען נצרה עמה והיא גוף של ילדית והיא קלה להחפתות וכן הטען הכחש כהטען הטען עם המלה, ובמדרש א"ר שמואל בר כחמי אמרו לו לכחש מפני מה אהה מלוי צין הגדרות אמר להם הוא פרץ גדרו של עולם, ומפני מה אהה מהלך ולסוכך שותת אמר להן הוא גרם לי, ומפני מה כל היא כושכת ואיכה מתיחה ואהה כושך ומתיחה כמו שאמר (קהלת י"א) אם ישך הכחש כלוא לחם ואין יתרון לצעל הלסון, אמר להם אפשר אכל עזר כלום ולא מתאמר מן עליה, ומפני מה אהה כושך צאצר אחר וכל האצרים מרגישים אמר להם ולי אחם אומרים אמרו לצעל הלסון שהוא כאן וסורג צרועי: אף כי אמר אלהים. תחלת דבורו של נחש היה אף, ודרשו רז"ל ארבעה פתחו צאף ואצרו מן העולם ואלו הם: נחש, שר האופים, עדת קרח, וסמון, נחש אף כי אמר אלהים, שר האופים (צריאית מ') אף אחי צחלומי, עדת קרח (צמד צ"ז) אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש, סמון (אסתר ה') אף לא הציאה אסתר: (ה) והייתם באלהים יודעי טוב

ורע. נראה כי קודם חטאו של אדם לא היתה לו מעלה לדעת ולהצחין צין עוב לרע, וא"כ מלאכו חוטא כסכר סיקנה הוא צחטאו מעלה שלא היתה לו מתחלה, והמוצן לי מזה כי לא היתה הכונה באדם סיהיה צלתי שכל כבהמות וסחיות שאינן יודעים עוב ורע, אלל זה אינו כי פירוש והייתם באלהים ענינו כהרגומו ותהון כרצריא חכמין צין עוב לצים, וצודאי כוונת הצריאה באדם סיהיה צעל שכל וזהו ויצרה אלהים את האדם צללמו צללם אלהים צרה אותו וחללם הוא הסכל וצקצת הסכל לוח אותו סכא, ו"ו ה' אלהים ואין דבור ה' ית' ומלותיו לבהמות ולא למי שאין לו הסכל ועם הסכל יצחין האדם צין האמת והסקר, אלל חידיעם צין עוב לרע אין זה צמוטכלות כי לא יאמר אדם הסמים כדוריים כאים והארץ פשוטה מכושרת אלל יאמר צהם אמת וסקר. ונה קודם חטאו היה כלו סכלי אלהי לא היה מתעסק בדברים גופניים ולא היה יודע אותם וגלוי ערות אלל לא היה צעיניו דצר מנוסה כי אם כסאך האצרים, וכאשר חטא והסיג כח החלום וכמשך אחר תענוגי הגוף וראה כי עוב העץ למאכל וכי תאום הוא לעינים וגוי נענש מיד כי הופשט מן הסגת הסכלית ונחלצט צחלום הגופנית ועצט המדות סיופי וסכעור, ועיכ אמר והייתם באלהים יודעי טוב ורע ולא אמר יודעי אמת וסקר או מסיגי אמת וסקר, וסככל אמרו וספקחה עיני סכיהם וידעו ולא אמר ויראו כי מה צראו עמה ראו תחלה, אלל הכונה שהסיג ענין מחודש היה מנכסו עכסיו ולא היה מנכסו צחלה והיה עוכסו מרת כ"מ לפי שצער על המדה וכטה לצו לתענוגי העולם לאכול מה טכמכע ממנו ולצקס חלות הגוף כבהמות עיכ סעניסו צמאכל הצהמות וססות אותו לסן הוא סכחוב ואכלת את עשב הסדה זה לסון סרמציין: (ו) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגוי, נחלקו צבותינו ז"ל צדצר זה אי זה אילן היה יס אומרים תאכה היתה סכאמר ויתפרו עלה תאכה צדצר סקלקלו צו נחקנו ויס אומרים גפן היה, וזהו סדרשו רז"ל סחטה עכצים והציאה לו ולפי סמרואו ארום כדס לכך כשסך דמס ודס כל העולם מדה כנגד מדה ולכך כשסך דמה סכחנה לה דס כדות שהוא חולי בטבעה סל אשה מומן לזמן וסוא סוד סכחוב (דברים ל"צ י"ד) ודס טכצ סחטה חמר סקרא המסקה סיולא

היולא מן העכצים דם לפי שהוא הציא דם לעולם, וי"א אחרוב היה וכן אמרו במדרש מה היה אותו אילן שאכלו אדם וחיה רבי יהודה אומר עכצים היו, רבי אבהו דמין עכו אומר אחרוב היה רבי עזריה ורבי יהושע זון לוי אומרים חיו לא גלם הקציה אותו אילן לשום אדם ולא עתיד לגלותו ראה מה כתיב (ויקרא כ' י"ו) ואשה אשר חקרב אל כל בהמה לרצעה אותה וסרגת אה האשה ואת הבהמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה חלל שלא תהא בהמה עוצרת צדוק ואומרים זאת הבהמה שנסקל פלוני על ידיה ואם על תולדותיו חס הקציה על כבודו עכ"ל, סנה זו מחלוקת הסכמים צעקין זה, וע"ד הקצלה אחרוב היה והוא נרמז בכחוצ שכתב ונחמד העץ להשכיל ותרגום חונקלוס ומרגב כי הוא פרי נחמד ומחורר ומצטו חס ומוסל על השכל וכן תרגום הדר אחרובין, ומזה הזכיר בקללתו וקוץ ודרדר חלמית לך. וכי תאוו הוא לעינים. יתכן לפרש כי הטובה והמאוו והחמדה הנזכרים צפוק שהם מעדות החושים הכל נמשך למלת להשכיל, וצעצור שהאדם היה מתחלה כלו שכלי זה לבאר הכחוצ כי כל כונתם וכל פעולותיהם ותאוותיהם צחוטתיהם אינה אלא להשכיל כענין שכתוב (תהלים ל"א י') ה' נגדך כל תאוותי והשכל הכריחו לבא לאכול מה שהקציה מנע ממנו וכוונתו הייתה כדי להשכיל מ"מ עזר על רלון צוראו ומלותו כי כשם שהשכל היה כוחו לו שסעץ נחמד להשכיל היה לו להשכיל שאין ראוי לעצור על מלות ארון הכל, והכוונה שעדיין לא כולד ילח"מ שהיה זו סמרי כלו שכלי זה לא ילח"מ אלא שילח"מ פתחו והפעלו צאמלעות חוה אצל אחרי אכלו מן הפרי נחמד צחאווה אחרת ונחלצם זה והוא תאוות העשגל סגרתה לו אכילתו והוא ילח"מ דעצירה שכתבם זו שלא היה לו מתחלה, ואל יקשה עליך לומר והלא הנכסלים צחוטתים והעוצרים על צריח מלך ילח"מ הוא וא"כ מ"י הציאו לעצור והוא כלו שכלי זה לא ילח"מ, סמרי מדה זו גם צשכלים תמלאתה שאע"פ שאין זהם ילח"מ הרי הם כושים לפעמים מן הדרך הראוי וכידוע צמלאכי קדום. וכן במדרש רז"ל כי לא יסא לפסעכם לפי שהוא מן הכח שאינם חוטאים, והמוצן מזה כי יס בקלת שאר המלאכים שחוטאים וכן כתיב (איוב ד' י"ח) וצמלאכיו ימים תהלה:

ותחן גם לאישה עמה. מלת עמה תורה מחשבה רעה באשה שרלחת שיאכל גם הוא מפני שאם אולי יגיע לה נזק באכילה הזאת, סיכוק גם הוא עמה. ובמדרש אף לכל בהמה היה ועוף כסנה וזהו רבוי גם, חוץ מעוף אחד ששמו חול שלא אכל הע"ד (איוב כ"ט) ואומר עם קני אגוע וכחול ארצה ימים, ר' יודן צסם ר"ס אחר חול זה חי אלק פנים לסקוף אלק פנים גופו כלה וכפיו מתמרעין ומשתת"ר זו כבילה וחורר ומגדל אצרו ע"כ: ויאכל. צכאן חטא אדם שכתב הזהירו ומעץ הדעת טוב ורע וגו', וכלל זו שתי אזהרות אחת למטה ואחת למעלה שלא יאכל מפרי עץ הדעת שלא יתלצם צחאווה ולמעלה שלא יתרחק אחר דוגמתו ולא יתפתה לומר שהוא העיקר וש"אין למעלה ממנו סנה עליונה בדעת דור הפלגה זהו לשון ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו לכך חוסיף לומר ממנו כלומר לא תפרידנו ולא תעשה מן הפרי אילן צפני עלמו ולא מן הענף שרש צפני עלמו וכן לשון ויאכל כלומר שצער על שתיים וזהו לשון אכילה שהוא כליון הדבר והשחתתו, ולמדך הכחוצ שהסמית מטי לדין שאכל מן הפרי למטה וקלץ צדוגמתו למעלה, ומפני צדוגמתו מקבלת ממדת הדין של מעלה שהוא השמאל ע"כ כשצא אדם מחטאו הולך להקריב צור שיצוב אל לבו כי הכל מיוחד ודבק למעלה, ולכך זימן לו הקציה צור צקן אחת צמלחו לסורות לו על האחרות כדי לבאר מעילתו שהטא צקלון ופרוד המיוחד, ואמר צמלחו כי הוא אמצעות הגוף וירמוז הקו האמצעי שמתחבר מעלה ומטה, וקראן לשון כח כי כח השור צקרינו, וע"ז אמר צור שהקריב אדם הראשון קראן אחת הייתה לו צמלחו שכתב (תהלים ק"ט ל"ב) והיטב לה' משור פר מקרין מפריס, מקרין חרתי משמע, מקרין כתיב, וזה היה חטא הצנים צמדצר שצטו את העגל והולכנו להציא לכפרה צור הוא שכתוב (ויקרא ט"ג) קחו שפיר עזים לחטאת ועגל וכצם וגו', וכתיב (שם) ושור ואיל לסלמים, (ומעם ואילך כלטוינו צחורה להציא צחטרי שכתבם זו אדם אחרוב עם לולצ ומיכיו כדי לחצר וליחד את הכל), וכן לוחה חורה צרוב חוטאים להציא קרצנס פר וצכל סמועדים תמלא שהיו מקריצין פרים וכן צראסי חדשים וקרצן לצור ג"כ פר הים. וכל זה להורות שראוי לנו לצוב עם הדבר שחטא בו אדם,

אדם, וע"כ יתמידו הכתובים בקרצן הפר (ויקרא ד' ד') והציא את הפר אל פתח אהל מועד, (סס) וסחט את הפר לפני ה', ודרשו ז"ל למה כאמר אהל מועד צפר יותר מכל הקרבות כלן משל למה הדבר דומה לאוהבו של מלך שהציא דורון כזה למלך, אמר המלך הלו אותו צפתח פלטרין שלי כדי שידעו הכל מה דורון כזה הציא לי אהובי, והדורון הוא התשובה עם אהבת הדבר שחטא בו: (יד) מכל הבחמה ומכל הית השרה. ע"ד הפשט יאמר כשם שאתה ערום מכל חית השרה כך תהיה ארום מכל הבהמה, וכן אמרו רז"ל ערום מכל ארום מכל. וע"ד המדרש הוכיחו רז"ל מכאן זמן עצורו של נחש שצנע שנים, והוא שדרשו רז"ל צמקת צבורות מכל הבהמה ומכל חית השרה הם מצהמת כחלקלל מחיה לא כ"ש מכאן שעצורו של נחש שצנע שנים, וצאור הענין כי היה הכתוב ראוי להקדים המועד ואחר כן המרובה והנה זמן עצורה של חיה כ"צ יום והוא אחד משצעה לבהמה שזמן עצורה י"צ חדש ולפיכך הקדים הכתוב בהמה לחיה לצאר כי כשם שכתקללה הבהמה שצצעה חלקים על החיה כך כתקלל הנחש שצצעה חלקים על הבהמה, והנה ר' יהושע הוכיח כן צחלמוד לאורו המין מן הכתוב הזה והמין לא האמין עד שנסה הדבר ומלא כדצוריו וחצט המין את ראשו צקרקע: על גחונך תלך ועפר תאכל. מדה כנגד מדה הוא השפילם ממעלתם והורידם לעפר לפיכך השפיל קומתו וכתן מזוכו עפר, ולא הזכיר צקללתו שיאלס כי קללת האלמות היה קשה מן הכל וע"כ היה מן הראוי להענישו זה, אצל הנחש היה גוף מוכן לפורעניות כמו שהעיד הכתוב ערום מכל חית השרה והיה כלי לקבל הכח הנקשר בו כי הנגלה והנקשר צו אחת והי' שהשפיל קומתו כן השפיל הכח הנקשר צו שהורידו למטה מן הספירות שהן שלש על שלש שלש כי לא אל חפץ רשע הוא לא יגור עמו רע ולכך הוא משולח מכלן משלש מחנות של מעלה כענין המלורע שהוא משולח משלש מחנות של מטה. וכבר ידעת כי הכח ההוא התחיל לספר לשון הרע מצוראו לכך נלטרע וכטרר ממעלתו והצנן זה, מכאן אמרו רז"ל תמיד על כל האומר דבר שאינו ראוי לו היועץ עלה שאינה הוגנת עפרא צפומים כמו שאמר עפרא צפומים דאיוצ והוא הצונק הראוי

לכל מי שהוא מקים: כל ימי חייו. יגיד שהעונש הזה לא יזוז ממנו לעולם ואפי' צומן המשיח אשר תסתלק האיצה שצין האשה וצין הנחש כענין שכתוב (ישעיה י"א ח') ושעשע יונק על חור פתן העונש הזה צמאכל העפר לא יזח ממנו עולמית הוא שכתוב (ישעיה ס"ה כ"ה) זאצ ועלה ירעו כאחד ואריה כצקר יאכל חצן ונחש עפר לחמו וע"כ אמר כל ימי חייו לרמוז על ימות המשיח וכענין שדרשוהו ז"ל ציליאת מלרים (דברים ע"ז) למען תזכור את יום לאחך מארץ מלרים כל ימי חייו ימי חייו העוה"ז כל ימי חייו להציא לימות המשיח וכן אנו יכולין להציא צכאן: (טו) ואיבה אשית. אין לנו איצה עם הנחש יותר מצאור סרלים אצל הכתוב ירמוז צנקתו כי גוף הנחש הערום היה כלי מוכן לפורענות לקבל כח הנקשר בו והוא שהחטיא את חוה, וע"י כן נקנסה מיחה על כל זרעה וזהו האיצה צין הנחש וצין זרעם של חוה וזהו סוד הלשון שנקרא הנחש סרף כשם שנקרא המלאך סרף ואמר הכתוב (צמדצ כ"א ז') את הנחשים הטרפים כי היו חולדות הנחש הקדמוני והצנן זה, ומזה אמר הוא ישופך ראש וגו' כי האדם רשאי שיחגצר על ילדו ויכתח אותו צתחלה ואס לא ואתה תסופנו עקצ רמו לך שאס לא ישוף האדם את הילד הזה הוא ישופנו צקוף וימיתנו, ומלת עקצ רמו ליום המיתה, וכבר ידעת מאמר ז"ל הוא שטן הוא ילה"ר הוא מלאך המות: (טז) הרבה ארבה עצבונך. היה ראוי לומר עלצון סרונך, אבל יתכן לפרש כי עלצונך וסרונך שכי דברים הם, כי ענין העלצון הוא לער האורח שהוא חולי עצמי צאשה כענין שאז"ל ראשה ואצריה כצדין עליה, ולפי שהחולי הזה יתמיד לצא עליה מחדש לחדש ע"כ כפל הלשון הרבה ארבה, והריון הוא לער ההריון, צעלצ חלדי צנים הוא לער הלידה, ואל אישך תשוקתך. שאע"פ שהאשה משועצדת צרשות הצעל ומכהג העצד לצרות מן האדון כדי שלא ישתעצד, גזר צזאת שהיה משתוקקת לצעל ושתרלה להשתעצד לו צהפך מן המכהג: והוא ימשל בך. העונש הזה שיהיה הצעל כגיד ומלוה עליה תחת אשר לוהה עליו לאכול מן הפרי ועונש זה מדה כנגד מדה. והנה סס חמשה קללות צאשה, לער האורח, לער הסריון, לער הלידה, ושתחיה משתוקקת אליו, וסילוס עליה, וכן אמרו עוד חמשה

חמשה דמים עמלים יש באשה והיה זה כנגד חמשה חלקי האות שחמשה בהן באכילת הפרי ואלו הן, ראית הלל, האות העין, חודת הסבל, ואכילת הפרי, הכתיבה לצעלה, זהו סכתוב וחרא האשה כי עוז העץ למאכל וכי האות הוא לעינים וכחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותהן גם לאישה עמה. ובמדרש הרבה הרבה כל שיטתו בהרבה יטו בהרבה, וביאורי בהרבה ימים ואז יחיה, ויש בו יותר ג' ימים שהרי שבעה חדשים הם מאתים ועשר אצל הם שלשה ימים של קליטה שכל שבעה זרע שאינו קולט בג' ימים אינו קולט ויום קליטה מן המין: (יז) אשר צויתך לאמר. הולך להוסיף לאמר כלומר שהיה לך להזהיר אפילו על הצהמה ועל החיה שלא יאכלו ממנו ואחרי צעמך אכלת: (יט) ואל עפר חשוב. הכונה הוא צקוד הכחוש שהזכיר אליהוא על חסודו באכילת און והמשכיל יצין. והוא שאמר במדרש ואל עפר חשוב תצא חין כתיב כאן אלא חשוב מכאן רמז לחיית המהים שכבר הזכיר עד שובך, ואמשר לומר ואל עפר חשוב שירמזו לאותו שעתיד לומר ואכיל עפר ואפר: (כ) ויקרא האדם שם אשהו חוה. ע"ד הפסע מלת חוה פירושה מדרגת מלשון (איוז טיו) אחוך שמוע לי והיה זה מחמתו הגדולה בקריאת השמות, וקראה כן כי כן הצין בטבעה שהיא דרכית ומכאן ראוי להיות כל הנשים דרכיות, ואמר כי היא הייתה אם כל חי כלומר חי המדרג להוליא שאר צעלי חיים שאין להם שכל וסדר חין בהם. וע"ד המדרש שם אשהו חוה מלשון חויה ומפני שקראה כן לכך כזדווג לה נחש ומכאן למדו רז"ל שהשם גורם: (כא) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור. ע"ד הפסע עשה להם מלבושים מעולים וכבדים מעור יחנעפו בהם כל גופם דרך כבוד כי היה כבודם לכלמה אם יעמדו באותן חגורות שעשו להם לכסות צער ערוה בצד, ואולי היה העור הזה עור תחש שהיה צימי משה נצח לשעתו לכבודם שיחבסו בו והיה כעין אותו עור תחש שהיה צימי משה שכבדו לשעתו לכסות צו הארון וכליו ונגזו אחיכ והיו בו לבעים ומיני גוונים הרבה וכמו שהרגס אונקלוס קסגוכא ששם בגוויין הרבה, ודעה רז"ל שהיו לבושים הללו מלויירין שם כל מיני עופות שבעולם ואדם הורישם לקין וכסנהרג

קין באו לידו של נמרוד הוא סכתוב הוא היה גבור ליד וגו', וכסנהרג עשו לנמרוד כעלן עשו ממנו והוא סכתוב (בראשית כ"ז ע"ז) אה צגדי עשו צנה הגדול החמודות מאי החמודות סחמדן נמרוד. וע"ד המדרש כתנות עור כתנות של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור והכוונה שהלבישם הקציה מיני מעלות ומאורות מן האור העליון שהיו צגן עדן כעין משה שזכה להן בהר, וממעלת המלבוש הוכל ללמוד מעלת הלבוש כי הכוונה בהם לחיות לעולמים ולהיותם כמלאכי השרת: וילבישם. ראוי היה שיאמר כתנות עור ללבוש כענין סכתוב (בראשית כ"ח כ"י) וצגד ללבוש, אצל ע"ד הפסע ראה ליחס פעולת ההלבוש אליו יתצרך להורות על אהבתו וחמלתו על יאוריו שאע"פ שחמלו לא זו מחצצן והוא בעלמו הסתדל בתקונם ובגמילות חסדים, וכן מליכו שהתנהג כן עם הצנים במדרג יחס פעולת הורדת המן אליו יתצרך כענין סכתוב הכני מעייר לכס לחם מן השמים ואע"פ שחמלו מעין חמלו של אדם לא זו מחצצן ולא ימים חסדו מהם ולא פסק המן מליד כנתחלת, והוא שאמר עזרא (נחמיה ט' כ"י) ומכך לא מנעת מפיהם, מכאן שהיו ראויים למנוע מהם, וכן מליכו בקריעת ים סוף אע"פ שהיה עמם ע"ז לא נמנע מלקרוע הים שנא' (זכריה ו') ועבר צים לרה זה פסל מיכה, לרה זו ע"ז שנא' (ישעיה כ"י) והמסכה לרה כהתכנס, והנה כל זה חסדי הש"י וע"ז אמר סכתוב (דניאל ט' ז') לך ה' סלרקה ולנו צושת הפנים.

וע"ד המדרש וילבישם צגדי כהונם גדולה הלבישם כתיב סכא וילבישם וכתיב סחם וילבישם כתנות, וידוע כי צגדי כהונם גדולה היו שמוכה וכן סכתוב של ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם שמוכה תיבות הן והצן זה: וע"ד הסכל יש צפרשה הזאת רמז גדול על התורה ועל המלות אשר עיקר צריאת האדם בצבילם ויש זה רמז לגוף ולכפס ולילה"ה, ויש זה רמז לחיית המהים ליום הדין, והאריך האדם נשאל על התורה ועל המלות, ויש זה רמז על השכר ועל העונש אשר לגוף ולכפס, גם יש זה עוד רמז לעקירת יל"ה"ר מן העולם, ועתה אצאר לך ענין הפרשה דרך כלל ותצין הפרע מחוך הכלל: ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. גן עדן רמז לתורה וכשם שהגן נמשך מעדן כך

רבינו

בראשית ג

בחיי

כב

כך החורה נמשכת מן החכמה העליונה שהיא
עדן ועיקר צריחתו של אדם להיותו מוכח בעסק
החורה לעצדה ולשמרה: ויצו ה' אלהים על
האדם. ידוע כי עיקר החורה הם המלות עשה
ומלות לא תעשה, וא"כ עץ החיים ועץ הדעת
הקצוצים בתוך הגן רמז למלות עשה ומלות
לא תעשה הקצוצים בתוך החורה, והאדם הוא
רמז לשכל והשכל לא טוב היותו לבדו כי הוא
לריך לכלי שיראה בו פעולותיו וסיהיה לו עזר
בקיום החורה והמלות, והכלי הזה הוא החומר
וכיון שנכבד אדם בגוף ובנפש היה לריך עזר
בקיום המין כמו שהגוף עזר לשכל בעיניים
השכליים והעזר הזה הוא האשה ויש זה רמז
לגוף וכן שלמה המלך החומר לאשה הוא שאמר
(משלי כ' ע"ו) להלילך מאשה זרה וגו' לפי
שהאשה מקבלת הפעולה וכן החומר מקבל
הלכות ונושא התמונות, והנחש יש בו רמז
לילה"ר הוא מלשון נחש כי הוא ענקה את
האדם ומפתה אותו והוא העתה"ל לדבר עם
האשה כלומר עם החומר ותחלת דברי פיהו
אף, כי האף והחמה נמשכים מכוון, וצאור
דבריו אף כי אחר אלהים לא תאכלו מכל עץ
הגן אם שהקציה מנע מכם שלא תאכלו מכל
תאוות הגוף הלא מנע מכם כל תאוות וכל
טובות שבעולם וא"ך אפשר שילוח עליכם כזאת,
זהו פיתויו של ילה"ר, ומה שמלאכוהו מדבר
עם האשה ולא עם האדם לפי שכל השתדלותו
של ילה"ר אינו אלא עם החומר לא עם הכח
המשכיל: ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן
נאכל. תשובת החומר, לא מנע ממנו כל תאוות
הגוף, כי הוא לאכול ולשתות צראו ולשמור
חיי הגוף, אבל הזתירו ממקלחם שלא נשתמש
בהן ושלא נהנה מהן רק לקיום המין ואם
צאולי נעצור על מלותיו תמות הנפש עם הגוף.
ויאמר הנחש אל האשה. דברי ילה"ר אל החומר,
לא מות תמותון. הוסיף צבאן צפתויו ואמר
אי אפשר שיהיה זה, כי בעצור הנאות הגוף
לא תמותון כי אין אדם יכול לחיות זולתם,
כי יודע אלהים כי ציוס אכלכם ממנו ונפקחו
עיניכם, כלומר כל זמן שיהיו משתמשים בהנאות
ונמשכים אחר תאוות הגוף משכילו יותר ותהיה
לכם הצחירה והרלון צין טוב לרע, והוסיף עתה
ופתה יותר ויותר אחר חכמו אף הפעם והתחילו
להשתמש בהנאות ואז חכמו החושלת כי יפקחו
עיניכם ותדעו ותצדילו צין טוב וצין רע ותכחו

הרע והצחור הטוב, וכונת הנחש היה כי כיון
סידעו שזה טוב וזה רע יתפשטו אף צרע:
ותרא האשה, זו ראיית הלצ היא כלומר הסתכל
החומר בעיניים הגופניים ונטה אחרי לבו. כי
טוב העץ למאכל כי טוב להחשק בתאוות
הגופניות, ומלת מאכל כוללת גם חשמיש מלשון
(משלי ל' כ') אכלה ומחטה פיה, וכי תאוה
הוא לעינים כי הלצ והעינים סרקורי התאוה
וכתיב (צמדבר ע"ו ל"ט) ולא תחורו אחרי
לצכם ואחרי עיניכם, ותקח מפריו ותאכל
נתעסק החומר בתאוות הגופניות עד שהמשיך
אליו הכח המשכיל זהו ותתן גם לאישה עמם
כי כשם שהנחש הקדמוני הטעה את חוה וחוה
הענייה לאדם כפשוטן של דברים שאין מקרא
יולא מירי פשוטו כן ילה"ר מטעה את החומר
ומפתהו צמטווגי העולם, והחומר יעה אליו
הכח המשכיל וימשיכו ללדו: ותפקחנה עיני
שניהם. מנהג החומר והכח המשכיל כלומר הגוף
והנפש שאלה שחטאו ירגישו חטאם ויכירו
חטונם איך חטאו וא"ך כחלצוהו בתאוות והוא
שאמר ותפקחנה עיני שניהם וידעו, ואין ענין
התפקחות זה צמטווגי ולא צראיית העין ולא
צמטווגי שום קנין רק צמטווגי קנין כי נפקחו
עיניהם והכירו העדר השגתם כי תחלת היו
שכליים לא ידעו בתאוות כלל ועתה החלצו
בהם, וזהו שאמר וידעו ופי' המלה הזאת
המשיכו כח התאוות מעץ הדעת וזהו ותפקחנה
עיני שניהם שהשינו עתה העדר קנינים שבעולם
סקנו תחלה והוא השכל ועתה חלץ מהם כעסיר
זה שאצד ממנו עשרו ועתה נפקחו עיניו
צמטווגי עשרו והכיר עתה גודל מעלתו שהיה
לו בתחלה כי אין האדם מכיר ערך הדבר
והוא צידו עד שנאצד ממנו, כי ערומים הם
ובכח התאוות שחלצוהו בהם גבו הענין מה
שלא היו מגלים אותו מתחלה, כן הגוף והנפש
ימלאו עלמם ערומים מן השכל ומן הזכות אחרי
חטאם ואז ישיבו אל לבם ויחזונו צמטווגי
הכתובות צמטווגי מפי הגבורה והם מתצושים
וככלמים בצמט גבב כי ימלא על שלא קיימו
אותן כמו שכלטו צמטווגי הכמטלת לגן זהו
שאמר, וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן
לרוח היום ויתחצא האדם ואשתו מפני ה'
אלהים, והנה האדם כלומר הכח המשכיל הוא
נשאל צמטווגי ליום הדין שכל צמטווגי העולם יהיו
נקראים לפני המלך זהו שאמר ויקרא ה'
אלהים

אלהים אל האדם ויאמר לו איכה, צאיזה מקום אתה כלומר צאיזה מדרגה עליה צקיום התורה והמלות ותוספת הה"א רמז לה"א חומשי תורה פעליה כשאל ליום הדין כי היה אפשר לכתוב איך זלא ה"א כמו (תהלים קלי"ט ח') ואליעה שאל הכך: ויאמר את קולך שמעתי בנן. הסיצ הכח המסביל הנכתי כונתך ושמעתי אזהרותיך הכתובות בתורה, ואירא מיום הדין, כי ערום אכבי מן התורה ומן הזכות וזהו שאמר אכבי ולא אמר אכי, ואחצא, ואכי מחצייך כי דרך המחצייך מאיזה דבר שהוא מחצא: מי הגיד לך מי היה הסצה שאתה ערום מן הזכות, המן העץ אשר לויחיתך אם עצרת על מלותי ועשית מה שמעתי ומך: ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמרי. הסיצ הכח המסביל עצרתי על מלותיך והסצה הוא החומר כלומר החומר אשר נתת עמדי להיות לי לעזר הוא צעל כונתך וסוף גרם לי סלער הגדול הזה וזה טעם ה"א, ותוספת הה"א שצמלת נתתה כנגד ה' חושים שכתשכים אחר החומר שצנן ומלחים תאותם זא להאשים את החומר והסיצ הנחש הסייאי כלומר ילה"ר הטעני שעצרתי על מלותיך כי החומר לולא ילה"ר לא ידע דבר רע, זא להאשים לילה"ר וקלל אותו על גחוכך חלך ומפני שער עתה חלך זכל הצריות והוא טקראו שלמה 'המעיה חלך גדול ודרך החלך ללכת צקומה זקופה ע"כ קלל אותו טישפיל גאותו ויתצטל כחו: ועפר תאכל כל ימי חיך. כל ימי תחית המתיס עפר תאכל לא צטר הצריות, והכונה אם תוכל להחטיא את העפר כי צצריות אין לך רשות, ואיזה חשיית, ענין האיזה הזאת הוא רחוק ילה"ר צאותו הזמן כי מי שיש לו איזה עם חצרו מתרחק ממנו והכונה טקצ"ה ירחיק צימס הסם צין ילה"ר וצין החומר כי צני תחית המתיס יהיה החומר שלהם זך ונקי סר אל משמעת הנפש אין טען ואין פגע רע, וזהו ואיזה חשיית ציכך וצין האשה רמז לה צרחוק הזה עקור ילה"ר מן העולם וצטול כחו כענין שכתוב (ישעיה כ"ה ח') זלע המות לללח, זא להעניס את החומר, זס אל האשה אמר הרצה ארצה, כלומר כיון שעצרת על מלותי ולא כזהרת צפהוי ילה"ר העניס אותך כי כמו שהרגלת צחאות הגופניות והרצית השמחה צהצלי העולם כך ארצה לך עונשים ויסורין חרפות ודראון עולם, וזהו כפל הרצה

ארצה כפי מה שהרצית השמחה והמענוג ארצה לך העונם, זא להעניס את הכח המסביל זהו וללחם אמר כי שמעת לקול אשתך, כלומר נעשכת אל החומר ועצרת על מלותי, ארורה האדמה צעצורך הוסיף לקלל את החומר אשר הכח המסביל מראה צו פעולותיו, וכנה החומר צלסון אדמה ואמר צעלצון תאכלנה העניסו סלא ימשך החומר לרלוכו כל ימי תחית המתיס, והנה זאת קללה נמרלת אל הכח המסביל, וכצר למדנו דכילאל ע"ה הענין הזה כי צני תחית המתיס לא יהיה ענינם טוס כי אלו יקומו לסכר ולגמול שאין כמוהו זכל הזמנים ואלו יקומו לעונם גדול שאין לו סוף. הוא שאמר (דכילאל י"צ) ורבים מישני אדמת עפר יקילו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם, ואמר כי עפר אתה ואל עפר תשוב כי מאחר שהכח המסביל כמשך אל החומר הרי סופו לכלות זכלות החומר, ומה שכתבתה פרטה זו צפסוק כתכות עור וילציסם לפי שהוא מדצר על אותו הכח שהוא לחיי עולם.

ויש לך להסתכל איך העניס את הראשונים שהיו מאותו הכח שהם לחרפות לדראון עולם, ולפי סלא זכו לחיי עולם ושמעו לקול החומר העניס את גופם ואת נפסם וצאותו העונם לא הזכיר צהם שמו יחצרך, אצל צכתו הזה צכת שהם לחיי עולם מזכיר צהם שמו יחצרך ואמר ויעס ה' אלהים, והכתוב הזה עצר צמקום עתיד כדרך הנצחיות, וכרלס לי לפרש מלת ויעס צמקום הזה צריה חדשה, ואדם ואשהו שצכתו הזה ירלה צו הסכל והנפש כי אפשר להוסייל הנפש לנקה והסכל לזכר מפני שהנפש מתלוה אל הסכל כמו שהנקצה מתלוה אל הזכר וכן פי' מורי כ"ר צענין לויתן וצת זוגו שיש צו רמז אל הסכל ואל הנפש, והכתוב הזה ירמוז לזמן תחיית המתיס ויאמר כי צאותו זמן עתיד הקציה טיעשה לסכל ולנפש צריה חדשה טיתזיר אליה כתכות עור כלומר הגופות, וזהו שאמר וילציסם, וכן הזכיר הכתוב צענין ילירת האדם (איוצ י') עור וצטר תלציסני, אף כאן עתיד הקציה להלציס הגופות לסכל ולנפש ואז יהיה צריה חדשה טיחדש הקציה את עולמו צאותו זמן כענין שאמר הנצי"א (ישעיה ס"ו) והארץ תחדשה אשר אני עושה. ומלחמי לי עזר ממה שאמרו צמדרס (צרחסית י"צ) ואעשך לגוי גדול, אמר

לו הקציה הכני צורח לך צריה חדשה כדיא ויעש ה' אלהים את הרקיע, ועוד יכלול כתכות עוד כמו שדרשוהו ז"ל כתכות אור כי אלפיין ועייניין מתחלפים, והכונה שילביש הקציה הכפס והגוף יחד צמיכי מעלות האור העליון כמו שזכה משה ע"ה זהר מפקוק (שמות ל"ג) ומשה יקח את האהל שדרשוהו רז"ל מלשון (איוב כ"ט) צהלו כרו, וזה לפירוש הראשון שפירשנו האדם ואשתו שיש בו רמז לכפס ולגוף בכל ענין הפרשה ועל זה אמר וילבישם ולא אמר כתכות עוד ללבוש, כי הוא יתברך המלביש אותם, וממעלת המלבוש תוכל להצין מעלת המלבוש, והצין: (כח) הן האדם היה באחד סמנו. ע"ד הפסוק יאמר הקציה ממנו כנגד המלאכים, והיה ראוי לומר כאחד מכם ומחוך עכותותי כלל עלמו עמהם, וכונת הכתוב לומר כי כן מתחלה קודם שחטא אדם היה כלו שכלי אין לו מונע כלל ועתה ירד ממעלתו וכתלצט צחלות ורלה לדעת טוב ורע, ועתה מן ישלח ידו. כלומר כיון שחטא וגזרתי עליו מיתה לריך אחי למנוע ממנו עץ החיים כדי שלא תחטט גזרתי. ועל דרך המדרש הן האדם היה אדם הראשון כבן עשרים שנה וזהו הן האדם היה, מכאן שאין צ"ד של מעלה מענישין עד עשרים שנה, ועל זה נגזר על דור המדבר מצן עשרים שנה ומעלה, וזהו שדרשו רז"ל בן עשרים לרדוף שרודפים אותו מן השמים להענישו על חטאו. ומעם כאחד ממנו דרשו זו רבותינו ז"ל ר' יהודה ור' שמועון אומרים כיחידו של עולם שנא' (דברים י') שמע ישראל וגו', רצון אמרי בגבריאל שנאמר (יחזקאל ע') ואיש אחד בתוכם לבוש הצדים, כהד"ן קנאל דלבושיה מניה, ידוע כי יש הפרש בין אחד צקגו"ל לאחד צפת"ח כי אחד צקגו"ל הוא עומד בעלמו אינו מתאחד עם זולתו שיהיה דומה לו, אבל אחד צפת"ח הוא המהאחד עם זולתו ואינו דומה לו, והיא מלה קמוכה לכיוולא זו כמו (דניאל י') אחד הסרים הראשונים, שהוא מתאחד עם שאר ענפי החסד, וכן (בראשית ל"ג) אחד עשר ילדיו, (שם ל"ז) אחד עשר כוכבים, והפרש זה ידוע היה אלל החכמים האלה, ומה שהצין מזה רבי יהודה כיחידו של עולם נראה לי שדעתו היה לומר כי צקפר חורה שאינו נקוד יוכל אדם לקרות כאחד ממנו צקגו"ל, אבל רצון שאמרו בגבריאל,

אמרו בן מפני שלא אמר הכתוב כאחד צקגו"ל ולכך הצינו כאחד כאותו המתאחד עם שאר ענפי הדין כיוולא זו והוא בגריאל, ומה שכתוב זו ואיש אחד בתוכם אין זה כאמר אלל על דרך העצרה וצאור כהד"ן קנאל צא לרעו על כח הרחמים שבו שהמשינו לצדים שהוא צד לצן, וזהו לשון לבוש הצדים מעוטף צמלית הרחמים ולומר לך כי אע"פ שהוא ער הגבורה כח הרחמים יש בו לזכות הזכאי ואין כח הרחמים נפרד ממנו כלבוש החגב הזה שהוא מעלמו ואינו זו ממנו לעולם: ועל דרך הקצלה הן האדם היה, כמו איש היה, ומשה היה, ומכאן רמז שאין אכחנו צראסוכה, ומטעם זה הזכירה החורה לידת הבנים צלשון ידיעה ודע זה, ודעת רבי יהודה שאמר כיחידו של עולם אפשר שירמוז לקו האמלעי שהוא כלול מזה ומזה, וזהו סוד הכתוב (שיר ג') עמודי עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן, כלומר שהוא צלול צמיכי גווי אור, ומכאן יתבאר סוד ילדת אדם המורכב מענפי ילדים וכלול מהם ילד העוז וילד הרע, והם הם שאמרו חכמי האמת ע"ה שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם אחד לימינו ואחד לשמאלו: (כד) את הכרובים ואת להם החרב המתהפכת. אחר שגרש אותו מעם השכין צאוחו רוח שבו עץ החיים את הכרובים שהם מלאכי חבלה ופחד אלהים אשר כנס צלהו החרב כדי שיהיו מחילה מצדלה צין עץ החיים והאדם, והסתכל איך אמר ואת להט החרב ולא אמר את חרב המתהפכת, וידוע כי הלהט אין בו ממש אבל הוא מקרה כסוף צהרוב והוא מפחיד כל המסתכל בו וכל רואיו יפחדו מן המיתה צראותם אותו, והכונה כי הקציה שם סבות מוכעות לאדם שלא יסיג עץ החיים כדי שלא תחטט גזרתו, ויתכן לפרש כי הכרובים הם מלאכים הממונים על ז' מדורי גיהנם, וכן מיעוט כרובים שנים ועם שה"א הרי ז', ויהיה צאור הכתוב את הכרובים הממונים על להט החרב המתהפכת כי להט הוא גיהנם שהרשעים מתהפכים זה כצפר בחוך קלחתו, וכן דרשו רז"ל להט זו גיהנם ומקום המשפט, וכס"א (מלאכי ג') ולהט אותם וגו', וידוע כי המלאכים וגיהנם נצראו קודם לבן עדן שצארו, שהרי המלאכים וגיהנם נצראו ציום שני וגן עדן שצארו ציום שלישי, ויש כח ציד האדם לכלל אותם צקיום המלות ולא יתיו

יחיו מחילה זיכו וזין עץ חיים כלל חבל יהקרב וחי לעולם. עוד חרע וחטכיל מוולא פקוק זה את הכרובים הם חיות הקדש כמו שכתוב (יחזקאל י') היא החיה אשר ראיתי וגו' וחרע כי כרובים המה, וידוע כי יש לכל חיה וחיה ייו פנים ד' לכל רוח מארבע רוחות העולם מעה שכתוב וד' פנים לאחת, יכול לכל חיה וכן לכל פן ופן. והרי הם ייו פנים לכל חיה, והכרובים הללו הם דבר הממלטה מן החרצ המהסכת זהו שאמר ואת להע החרצ המהפכת היא חיה של הקציה שיש לה ייו פנים והיא מדה דיכו, ומן כל לבך איך קראן להע והוא דבר נסוא צחרצ וסחרצ נוסא אותו כי כן חיות הקדש אע"פ שבראות נוסאות הכבוד, הכבוד נוסא אותן, וכבר ידעת כי רמזות הן צחרצ אותיות ששם שהן ראשית הסכלים, והמעלה העשירית נרמז ציור שצראשית השם והנשאר בשם במנין הפנים שיש לכל החיה המגינים עליו מפני החרצ המהפכת לייו פנים, וכברתו לנו צחורה שכתוב זה עץ חיים היא ייו צריות כנגדם יג צצרת מילה ושלש צקנלה החורה ועמהם אלו כלולים מחרצו של הקציה מדה דיכו של מעלה שעליה נאמר היא מחסלכת צין החיות:

ד (ה) והאדם ידע את חוה אשתו. אחר שראה שנטרדה מן ערן צחטאו ונקנסה עליו עיתה ולא יחיה לעולם הולך להזדווג עם חוה לקיום המין להשאיר אדם אחריו, ודע כי החטאים צלסון החורה נקרא ידיעה והעצם לפי שהזרע צא מן המוח שהוא מקום החכמה והדעתו ופיר תאות החטאים הייתה סבתה עץ הדעת ולכן נקרא בשם ידיעה: (ז) וקין היה ראוי שיאמה ויהי קין עוזר אדמה בשם שאמר רחי הצל, ומה שחלק ציניהם לפי שלא היה ענינם שיהא חבל היו שני הפכים זה לדיק וזה רשע, ומכאן יש ללמוד שהטוב והרע שרש אחד להם שכלו טוב, שכן אדה"ר היה כלו טוב וילאו ממנו אחד טוב ואחד רע, ומעט זה נובל להסיג סימני היחוד בצריחת אדם וחולדותיו, ומזה אמר הכתוב (ישעיה מ"ה) עושה שלום וצורא רע אחי ה' עושה כל אלה, הולך להוסיף כל אלה כדי שלא יסתפק אדם צחתי רשויות צראותו בעולם מדות משתנות כי כלן מעט אחד ומפי עליון חלא הרעות והטוב, וזהו שאמר (ישעיה מ"ב) אחי ה' אחי

הוא האחד אשר הכל נאחסי, ועוד הולך לומר וקין היה לרמוז כבר היה וחכמה על כמו וסנתו שהיה כבר קודם שצברא אדם והפן זה: (ג) מפרי האדמה. היה לו להציא זכורים מפרי האילן משבעת המינים, חבל יגיד שכתוב פחיתותו ולרות עינו כי היה חיש רע עין, וזה שלא אמר מראשית פרי האדמה חבל מפרי האדמה כלומר מן הפחות שכלל, וזרע פסחן היה כמו שדרשו רז"ל, והכתובים יורו כן כי על כן קלר צמנחתו שלא הייתה רלויה והאריך צמנחתו של הצל הרלויה, וזהו שאמר מצבורות לאנו ומחלצתן, כי הצל הציא זכורים מדבר הראוי לקרבן, וקין הציא פירות שאינם ראויים לקרבן ולא זכורי פירות חלא פחות מצפירות, וכן דרשו צמדרש משל לעבר שאוכל את הזכורות ומשגר למלך את הקייפות כלומר האחרונות, תרגום ירושלמי וצקען כלם קייף: מנחה לה'. המנחה הזאת הייתה ציוס חמשים לצריחת עולם, צין לדברי רבי אליעזר צין לדברי רבי יהושע, וכן דרשו רז"ל צצראשית רבה מפרי האדמה מנחה, רבי אליעזר ורבי יהושע, רבי אליעזר אומר צחטרי כצרא העולם רבי יהושע אומר צניסן כצרא העולם, ואומר שם הכל מודים צין לדברי זה צין לדברי זה לא עשה הצל קיימא בעולם חלא חמשים יום: וממה שהקפידו שני חכמים האלה על חמשים יום ילא לנו טעם למה שגלעונו צחורה להקריצ מנחה ציוס העלרת כנגד קין וחבל שהקריצו מנחה ציוס חמשים, כי מחוך אותה המנחה צחצור אעתי הכנולא והוא שכתוב ויאמר ה' אל קין, וצחצור ההסגחה גם העונש ופסכר הכל ככלל שם: ויש לך להצטונן מכאן על נפלאות הסיי איך הוא מדקדק צנחית העונש והסכר כי לא ישא פני חיש שלא יענישו ולא יקפח את שכרו שלא יגמלנו, שהרי הצל שנהרג ציוס חמשים קצל שכרו, ונחעלה משה לקצל חחורה ציוס חמשים, וקין שהרג ציוס חמשים נחקלל צו ציוס, וכמו שהוא ילה"ר עחיד ליענש ולהצטל מן העולם ציוס חמשים דהקציה שכתוב צו (תהלים ל') כי חלק שנים צעיכך ציוס אחרמו וגו', והכל מדה כנגד מדה ממנו יצרך שמו אשר צידו נפש כל חי ומענישם וגומלם כרלונם והכל מעטע כי לו הפלג ומאזני מעטע, ומזה מנחה חחורה המן צקרבן מנחה שיש צו רמז לילה"ר ואמר

הכתוב

העיר צחכמתו, הוא סילר הטוב, והוא הסכל
שעם חיות ילדיו מלך גדול ויש לו עוזרים
הרבה כיון שאין עקר פעולותיו כי אם לאמת
השקר ולשקר האמת הנה כפילותו קרובה ציד
הנשכן החכם, לפי שמעט מן האמת יכלה
הרבה מן השקר כשם שמעט מן האור יכלה
הרבה מן החשך, זהו ומלע הוא את העיר
צחכמתו: ויראה לי שחטא קין בג' ענינים,
האחד כי לא האמין בה' כאשר צוה לו צמחא
הכנולא אמתה עונש ושכר, וזהו שאמר:

(ח) ויאמר קין אל הבל אחיו. כדעת חזקוני
הירושלמי צו שאמר לו לית דין ולית דיין
ולית עולם אחרון, והג' שהרג את הבל אחיו,
והוא שאמר ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. הג'
כששאל לו הקציה: (ט) אי הבל אחיך העיז
פניו כנגדו והשיב לא ידעתי השומר אחי אנכי.
דבר עמו כגונב דעת עליון, ועיכ כחלל בג'
קללות הוא שאמר לו: (יח) ארור אתה מן
הארמה אשר פצתה את פיה. ארור מן הארמה
שלא תתן סוף מעלמה כחה אליו, והשני שאף
כשיערה הוא צאדמה לחרוש ולזרוע לא תתן
כחה אליו כצמחלה, וזה אמרו: (יז) כי תעבר
את הארמה וגו'. והג' שאמר לו נע ונר תהיה
בארץ. שיהיה מעלעל וגולה בכל הנקומות לא
יכוח ולא ישקוט במקום אחד לעולם וסעניסו
צגלות כדין רולח: ועל דרך הסכל קין והצל
יש צמחם החעוררות ורמו לענין סויה והפסד
כי הם אחים סעוכים זה לזה, וקין רמו לקנין
העוה"ז, והצל רמו למי שדעתו ספלה ומחביל
אורו הקנין, וכן היתה מנחתו הלחן שהיה
ספלה מכל צעלי חיים ועיכ דצק צו רלון ה'
ית' הוא שכתוב וישע ה' אל הבל ואל מנחתו,
והיתה מנחתו של קין מפרי האדמה כי סיה
אורח קניני העוה"ז ועבודת הגוף שאין צו
קיימא וכמסך אחר החלואת הגופניות ועיכ לא
חל עליו רלון הש"י, הוא שכתוב ואל קין ואל
מנחתו לא שעה, המהביל הזה כהרג כי איכנו
חושם לעסקי העולם ואינו עושה מן סעוה"ז
עקר, והאורח קניני העוה"ז כחלל ואמר לו
נע ונר תהיה בארץ, כי כן אורח כסף לא
ישבע כסף והולך ומעלעל ממקום למקום צימים
וצמדצרות צמקוס גדודי חיות ולסטים ואין לו
מנוחה חפ"י שעה אחת אצל כל ימיו מכלאוצים,
והענין הזה רמו סלמה עי"ס צס' קהלח הוא
שאמר (קסלח ו') תרתי צלצי למסוך ציין את

צסרי

הכתוב צכ"ח לא תאפה חמץ, אצל ציום חמשים
לוח צפירוש (ויקרא ט"ו) חמץ האפיכה, מפני
ציום חמשים של עלרת הוא כנגד היוצל
סגדול אשר לעולם שיעקר ילדיו ויאחד זכרו
והצן זה: (ד) וישע ה' פנה והשגיח צו סירדה
אש ולחכה מנחתו כענין צקצכות המתקצלים
וכענין שכתוב (תהלים כ') יזכור כל מנחותיך
ועולתך ידשנה סלה, ולא עשה כן צסל קין:
(ה) ויחר לקין מאד ויפלו פניו קין והצל ידעו
סוד הקצכות והקריצו קרצן לסס המיוחד
יתצרך ועד עתה הזכיר הכתוב חלטים חו ה'
חלטים, אצל עתה צענין. הקרצן הזכיר ססס
המיוחד ואמר מנחה לה' וכאשר הקריצו שניהם
למנחתו, של הבל כחקצלה ושל קין לא כחקצלה
אז כסתפק קין צענין העונש והשכר, והקציה
צוה לו סענין כי כל העולם כלו מנחה
עי"ס העונש והשכר, זהו שאמר לו:

(ו) חלוא אם תיטיב מעשיך שאת כלומר אש
פניך מלסון (צמדצו ו') ישא ה' פניו
אליו, ואמר לו כן כנגד ויפלו פניו, ואם לא
תיטיב מעשיך, לפתח הקצורה שלך תעלה סחטא
רובן כלומר חכף ספרדך מן העוה"ז תהיה
כעכס צעולם סכסמות, חו יהיה לפתח סטלח
רובן רמו לדין חצוה סקנה, וחליך ססוקחו
של ילדיו, ואחת תמשל צו, אם תרלה צילר
סעוה, והוא שאמר שהמעיה (קסלח ט') ומלע
הוא את העיר צחכמתו והוא שאמר (סס)
עיר קטנה ואכסים בה מעט וצא חליה עלך
גדול וקצצ אורח וצנה עלית מלודים גדולים
ומלא בה איש מסכן חבס ומלע הוא את העיר
צחכמתו, קרא גוף האדם עיר קטנה כי כן
קרא עולם קטן, ואכסים בה מעט הם חמדת
הגוף וכסס סמחלוה, וקראן מעט לפי סמחלוות
רבות והסגתו אורח מעט, ומלך גדול, הוא
ילדיו ציס לו עוזרים הרבה והם כחות סמחלוות
כמלך סרצו סיילותיו, וקצצ אורח, על סס
שהוא מקיף את הגוף עניה ומחון צמחסצות
רעות וצמפסים רעים והם המלודים הגדולים
שצחם ככסל האדם, איש מסכן חבס, הוא
סילר עוב והוא הסכל וקראו מסוכן לפי סעוזריו
מופסים והכל כנגדו והכל סוכאים אורח כענין
שכתוב (משלי י"ט) כל אחי רש סכאורח, זהו
שאמר (קסלח ט') ואדם לא זכר את האיש
המסכן סהוא, ואמר ג"כ (סס) ומנחה מסכן
צצויה ודצדיו איכס כסמעיס, ומלע הוא את

צטרי, ואמר (שם) הגדלתי מעשי צניתי לי צמים וגוי קניתי עצדים וספחות וגוי ככסתי לי גם כסף וזהב, וזה כולל כל קניי העולם והסגתו וזהו כנגד קין, כי הכל דבר צטל והכל שצ אל העפר, זהו שאמר וקין היה עוצר ארמה, ואחר שהזכיר שלמה ע"ה ענין פשרו בכל קניי העולם הזכיר אחריו ופניתי אני בכל מעשי שעשו ידי ובעמל שעמלתי לעשות והנה הכל הצל ורעות רוח, הרי שהתעורר על ענין קין והצל הכרמו צו הויה והפקד, ואח"כ חתם ספרו צירח השם שהוא עקר התורה והמלות כנגד שם שהיה עקר הצנים שמונו הושחת העולם, וראוי היה ענין זה שיהיה כרמו צטמות צני אדם הכולדים בעולם ראשונה: קול דמי אחיך. דרשו רז"ל דמו ודם זרעיותיו, והמדרש הזה רומז לתחיית המתים, שכיון שמת לא היו החולדות צמחו והיכן הוא דם זרעיותיו, הצל הענין רומז לתחיית המתים בקוף, או ירמוז דם זרעיותיו אל הענין הנודע בקבלה אשר עליו אמר הכחוצ צטת תחת הצל, והנה עכשו של קין מדה כנגד מדה הוא חשב להכרית זרע אחיו וכברת הוא וזרעו צמזול: (יד) ומפניך אסתר. יתכן לפרש מפניך ממקום שכינתך כלומר ממקום שמתארים שם את פני האדון ה' אלהי ישראל וזה יורה כי אדם הראשון נחיש צמר המוריה ושם היו חולדותיו, ויאמר הכחוצ הן ברשת אחי. היום מעל פני הארמה הקדושה כדי שאסתר מפניך שכל מי שנהגש ממנו נקרא נסתר מפניו כי הוא צרשות אלהים אחרים, וכן הזכיר דוד המע"ה (שמואל א' כ"ו) כי ברשוכי היום מהסחפת צמחלת ה' לאמר לך עצור אלהים אחרים: או יאמר ומפניך אסתר. הלא גזרה עלי שחשיר את פניך ממני כשאמרתי לי כע וכד תהיה צארץ, כי העלעול והגלות ליחיד או לעם יורה על הסתר פנים כמי שהוא צלתי מושגת מצעליו וא"כ צמה אני צטוח ואיפה תקותי הרי אני הפקר לכל: והיה כל מוצאי ידגני. הים מפחד מקללת הש"י והיה יודע כי מצורכיו ירשו ארץ ומקולליו יכרתו וע"כ הים ירא לנפשו מן המכסול והמגפה מן ימיתוהו הצתמות והחיות: (יז) ויהי בונה עיר. לא צנה לעלמו רק לצנו כי הוא אין לו עיר ומושב צארץ, ומפני שנתקלל מפי הקצ"ה וכל אשר יעשה לא ילית הזכיר צו ויהי צונה עיר להורות כי כל ימיו הים צונה העיר וע"כ לא

אמר ויצן עיר אלא ויהי צונה עיר, וככתצו חולדות קין ומעשיו להורות ולהודיע כי ה' ית' ארך אפים והאריך לו כי הוליד צנים וצני צנים, כן פ"י הרים צ"ר נחמן ז"ל: (כז) וצלה גם היא. שלא היטה צח לידה רק מיוחדת לו לתשמים ויושב צללה תמיד ילדה גם היא על כרחו, כי רלה הש"י להוליא ממנה זרע ולא הועיל למך צמעסיו וילא ממנו לועס כל חורש נחשת וצרזל: לוטש כל חורש נחשת וברזל. עמס הכחוצ לועס וחורש כל נחשת וצרזל, כלומר מחדר ומלחלת כלי אומנות, ומלת נחשת צמקים הזה הוא הנקרא אלח"ל שחצורו עם הצרזל עולה יפה שנוהגים האומנים אללכו צכיינים הקפנים שהן מנחשת הנקרא אלח"ל ומעורב צצרזל, הצל הנחשת הנקרא ארז"ם אין חצורו עם הצרזל עולה יפה, וזהו שאמר הכחוצ (ירמיה ו') כלם סרי קוררים חולכי רכיל נחשת וצרזל כלם משחיתים המה, וזה יקרא ארז"ם לפי שהצ"ח היה מוכיחם ומגנה אותם צמדת הרכילות כי היו מתלחשין זה עם זה צרכילות ויקרה להם כמקרה הנחשת והצרזל כי אותו החצור אין קופו לצא לפעולה עוצה כשם שא"א לפעול מן הנחשת והצרזל כי א"א לסוס אומן שיעשה כלי מהערוצתם כי הכל הולך לאצור, וע"כ קיים הכחוצ כלם משחיתים המה, ועוד חמלא צענין נחשת זה הנקרא ארז"ם כי אם חצרצנו עם הצרזל מלצר שלא יתכן לעשות מזה שום פעולה, לא יוכל להצדיל זה מזה כמו שיצדילו האומנים הכסף מן הזהב והזהב מן הכסף, וצא הכחוצ לרמוז צהולכי רכיל כי מי שרגל על לסונו האומנות הזה קשה להצדיל ולהפריש ממנו אותו המנהג הרע שכבר הורגל צו, ומה שנקרא צלטון נחשת השם צעלמו מודיע לנו ענינו, ונקראו שניהם צטם נחשת לפי שהוא מענין הנסיון והוא שכתוצ (בראשית ל') נחשתי ויצרכני ה' צגללך, ואין אומן בעולם יכול להכירו אם הוא אלח"ל או צרזל עד יציאו צמצחן הנסיון ואם ישצר יודע שהוא אלח"ל ואם יכפל ולא ישצר אז יודע שהוא צרזל: ואחות חובל קין נעמה. דרשו רבותינו ז"ל אשתו של נח היטה ונקראת כן על שם שהיו מעשיה נאים ונעימים. ויש אומרים שהיא היטה אשת אשמדון אם אשמדאי והסדים כולדו ממנה, וד' נשים היו אמות הצד"ם, לילית, ונעמה, ואגרת, ומחלת, ויש לכל אחת ואחת מהן מחנות

וכחות

וכתוב על רוח העומאה אין מהם מקפר, ואומרים כי כל אחת מושלת בתקופה אחת מארבע תקופות שנסנה ומתקבלות זהר נשפה קרוב להרי חשך, וכל אחת מושלת בתקופתה משעה שקיעת החמה עד חלות לילה הן וכל מחכותיהן, ועל כלן משל שלמה וקרא אותם עצדים ושפחות שהיה משתמש בהם ככלונ, ודי נשים חלו נשיו של שרו של עשיו הן, ודוגמתו כשא עשו די נשים כדמפורש בחורה, וגם רבותיו ז"ל האריכו במדרש צעקין אדם הראשון שכל אותן ק"ל שנה שהיה כזוף, צחטאו שהוליד רוחין ושרין ולילין ומזיקין, וזאת מעלה ושלמות צמין האדם שממנו הרוחניים שנגלגלי היקודות גם ממנו יש רוחנים שכליים צמרום, והצן זה: (כג) כי איש הרגתי לפעמי. הציא למך החרב והרליחה בעולם ומעשה אבות יעשו צנים כי הוא צנו של קין הרולח הראשון, והוליד שלשה צנים, הצן הצבור למדהו עכין המרעה כפי עצמי הבהמות, הצן השני למדהו חכמת הכגון, הצן השלישי למדהו כלי המלחמה צחרצות וצרחים וללעוס נחשת, והנשים שלו היו מתפחדות ממנו שלא ימות צעוכש חטאו לפי שהציא הרליחה בעולם, ועיכ היה אומר להן כי איש הרגתי לפלעי או ילד לחבורתי שעשיתי צו כמו שעשה קין, כונתו לומר כי האדם יכול להרוג צלל חרב ואין החרב קצת הרליחה, ואע"פ שהוא הוליא בעולם אומנתו אין עליו עונש צזה כי אפשר להמית צמיתה קשה מן החרב:

(כה) כי שח לי אלהים זרע אחר תחת הבל. הסתכל אומרו זרע אחר תחת הבל כי היה זרע אחר תחת זרע שצזרע ממנו הבל חילו לא כהרג הבל לא כולד שח וזהו תחת הבל צמקומו ממש, ולא אחר הכחוצ נפש תחת נפש שאלו אחר כן לא היה תחת הבל ממש, וכבר ידעת כי כל עניני מעשה צרחים הם חכמות, ומזה הולרכו חכמי האמת להוליא מן הפרטה הזאת רמז על משה רבינו ע"ה הוא שדרשו ז"ל צגגים זה משה והיו ימיו משה ועשרים שנה כי כן היו שנותיו, מלת משה בעלמה כוללת שלשתן הבל שח משה והצן זה, ויחס הזרע הזה להשיי לפי שהיה הבל גם שח צדמותו וללמו של אדם הנעשה צללם אלהים ועיכ הזכיר צו שם אלהים, וצאמרו כי הרנו קין צחר כי לא נהיה שח לולי שחרנו קין להבל:

ד ה (ה) זה ספר תולדות אדם. פיי הרעצין ז"ל כי ירמוז לכל התורה כלה כי כל התורה כלה ספר תולדות אדם, שאם לא כן למה אומר ספר והיה לו לומר אלה תולדות אדם כלשון (בראשית י"ב) ואלה תולדות יסמעאל, (סס) ואלה תולדות ילחק עיכ, ויחכן לומר צמלת ספר שהיא החכמה והוא מלשון ספר וקפור הנזכר בספר ילדה שהם שמות אל החכמה העליונה, ויגיד הכחוצ זה ספר שהיתה החכמה ראויים שהיה תולדותיו של אדם, כי אין צניו של אדם הגופיים תולדותיו העקריים כי אם ספר החכמה שהרי אפשר לעולם שיחיש צע ע"י אחרים, וכמו שאמר צן עזאי ומה לעשה ונפשי חשקה בחורה אפשר לעולם שיחקיים ע"י אחרים, וצחר הכחוצ עוד כי ספר זה שהוא החכמה ראוי הוא שתיחס אל האדם לפי שצדמות אלהים עשה אותו, ואימתי עשה אותו ציוס צרא אלהים אדם, והצן זה למה הולרך להזכיר אדם שני פעמים: (צ) זכר ונקבה בראם. הנפש והשכל כי הם העקר צלמוד החכמה כי הגוף אינו נחשצ לכלוס חבל הוא כלי להם, ויברך אותם. צרכם צרצוי וחוספת חכמה, ויקרא את שמם אדם. כי אין האדם נקרא אדם רק צקצת הנפש והשכל שאלמלא הם כמשל כבהמות כדמה, ואחר שהיה צללם אלהים היה לו להוליד צללמו וצדמותו וכן עשה כי הוליד השכל והחכמה אשר כנהו צצח לפי שהשכל עקר ויקוד הכל מלשון אצן שתייה כשם שהיה שח עקר כל התולדות וראש לכל הלדיקים: ועוד נראה לומר זה ספר תולדות אדם כי הכונה על שח שזכיר צפרטה, ולפי שצ' הצנים שהיו לו האחד כהרג והצ' כחקלל וכתקיים זרעו צצח אחר עליו זה ספר תולדות אדם כי הוא לצדו תולדותיו החשובים, ואע"פ שכבר הגיד הכחוצ עד עתה תולדות רצות לקין לא היו תולדותיו של אדם כי אם תולדות חוס מוכצ הנחש הוא קנאל והם חנוך ועירד ולמך, ומהם חתומים צשם אל כשמות המלכים והם מחויאל ומחושאל, ועל תולדות אלה של קין אחר הכחוצ ויראו צני האלהים לא צני אדה"ר, ועיז דרשו רז"ל זה ספר תולדות אדם חלו תולדות אדם ואין הראשונים תולדות אדם ומה הן אלויות כי לכך קראן אלויות לפי שכולן כולדו מקין שכולד מחוס מכח אל ככר, והצן זה: ובמדרש זה ספר

ספר תולדות אדם ציוס צרא אלהים אדם למדך שכיון שכצרא אדם העמיד תולדות, זכר ונקבה צראם ויקרא את שם אדם, מכאן שהאשה ג"כ נקראת אדם כי היא מכלל המין האנושי ויש לה עקר גדול וכן כחוצ צפירות כחפארת אדם לשצח ציה, ויש לך לקנות לצ צמלות זכר ונקבה צראם כי כן כחוצ ויילר ה' אלהים וכחוצ (דס"א ד') חמה היוצרים, כי כשמת הזכר מן הזכר וכשמת הנקבה מן הנקבה, ומעט זה כזדווג לה כחש לחזה ולא לאדם לפי שנשאנה מן המדה המקבלת מלפון שהוא השמאל, וזה שחמאל צקפר הצהיר צקופו חמר הנחש הואיל וכשמתה מלד לפון אקיתנה מהרה ע"כ: (ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו בצלמו. הכחוצ הזה לעד כי קין לא הולידו אדם ולא היה צדמותו כללמו, ופרישתו מן האשה ק"ל שנה מיום שכצרא היה לקצת כי הולדך זמן צזה עד שיוולדו ממנו וממנה הראויים להולד ואלו הן רוחין וסדין וליין, וכמו שדרשו כל אותן ק"ל שנה צפירש אדם מן האשה רוחות נקצות היו מתחצמות מאדם ויולדות זכרים, ורוחות זכרים היו מתחצמין מן האשה ויולדים נקצות, וכן מלינו צנה סלח הוליד עד ח"ה שנה והיה לקצת, שחילו העמיד תולדות צן עי' חו צן ק' שנה היה זרעו וזרע זרעו כלה קודם שיצא המצול וע"כ כצק הקציה מעיכו ולא הוליד עד ח"ה שנה, כי היה יפת צכו הגדול כענש קודם. צא המצול ולא היה זוכה להכלל צנס הגדול ההוא, והוא הדין לשאר הדורות שהאריכו ימים שיש צכל אחד ואחד סצה חילו היינו יודעים ומסיגים אותה. ודע כי חלק הכחוצ חיי הראשונים צדורות ההם על ג' חלקים, האחד שהזכיר כמה שנים היו לו לאדם קידם שהוליד, הצ' אחרי שהוליד את פלג, הג' שכלל את כלן, ואולם הטעם כנגד זמנו של אדם שהוא כחלק לג' חלקים, כערות צחרות זקנה. ויש לך להתצונן כי הזכיר צכל הדורות שחאדם ועד כח צכל אחד מהם וימת ולא היה לריך כי כיון שכקנסה מיתת על אדה"ר צידוע שכל תולדותיו מתו כי הענפים כפסדים צהפסד הפרש, אצל היה הענין להזכיר צכל אחד מהם וימת לפי שהיה ציניהם מקלת לדיקים כחחושלח וכיולא צו, ואלמלא שהודיענו הכחוצ והזכיר צכל אחד מהם וימת היה אדם חושצ שנגזרו צגזרת המצול ולא מתו על מעתן כמות כל האדם, ולפיכך

כה צכלן מכתב אחד שהזכיר צכל אחד מהם וימת, וצקדר תולדות כח שהם מכת ואינך לא הזכיר וימת כלל שכצר עצר המצול וצידוע שמתו מיתת עלמון: (כג) ויחי כל ימי הנוך חמש וששים שנה ושלוש מאות שנה. היו כל ימי חיי סס"ה שנים כחמין ימות החמה לא פחות ולא יותר, כי הלדיק הזה ידע והסיג מהלך השמש וכחותיו העלומים והכיר צחכמותו כי יש סצה עליונה על הכל וכדצק צה, וכצר הודעתך למעלה כי יש מאורות למאורות וכלן כמשכים מן האור העליון אשר הלדיק הזה זכה אליו, וזהו שהזכיר צו לשון ויהי מה שלא חמאל צדורות הראשונים שלא הזכיר צאחד מהם אלא ויהיו, כדי לרמוז שנתעלה צאור העליון שכחוצ צו יהי אור ויהי אור, ומלינו גם צמשה עיה כלסון הזה הוא שכחוצ (שמות כ"ד) ויהי משה צהר, ומזה זכה לאור התורה שנתנה על ידו וזכה לקרון עור פנים, והצן זה:

(כד) ויתהלך חנוך את האלהים. מעלת מדת התהלכות לא יזכר רק צלדיקים כגון חנוך כה ואצרהם, הוא שהזכיר כאן צחנוך ויתהלך חנוך, וכתיב צנה (צראשית ו') את האלהים התהלך כח וכתיב צאצרהם (צראשית י"ז) התהלך לפני, וכלן הסיגו מהלך השמש וכחותיו הגדולים המורים על סלטכות ארון הכל ורוממותו ית' כמו שאכי עתיד לכחוצ צעיה צפסוק את האלהים התהלך כח, והנה חנוך דצק צאור עליון שחממו כצראו וכמשכו המאורות ציוס רציעי, וסח כצכר צצראשית ה' פעמים והחכולן לשצעה חורים, וכן ה' חומשי תורה הם כחלקים לשצעה, וכנגד ז' חורים אלו היתה המכורה צשצעה קנים וסיתה נקשה רמו לאחדות, ושצעה חורים אלו הם הנקראים לרור החיים וסלדיק הזה דצק צהם כי מלא חן צעיני ה' ורחמי הים לכך כי היה שציעי לדורות והיה כנגד יוס הז' שהוא יוס החיים שכלו שצח ומכוחה לפיכך זכה לחיי עד: והנה חלי השם הזה נקשר עם חלי השם של מעטרון כי מעודו השתדל לדעת איתו ולחסיג ענינו עד שהסיגו ודצק צו, ולפי שדרק צו כשחנה גופו וסמו כי כספך צשרו ללפיד חש, ונקרא שמו מעטרון צסמו כי שדרק צדרר כקרא על שם שדרר שהוא דצק צו לפי שנעשה כאלו הוא והוא אחד, ומה שאמר ואיכנו הוא מלסון רז"ל ח"ל אין שחח הוראת שדרר וקיומו, וכו צחרגוס מדוקדק ואיתוסי אריה לא אחית יתיה

רבינו

בראשית ה ו

בחיי

כו

יחיה, והלקיחה הזאת לתגמול גדולה ומעלה שאין כמוה, ומכאן רמז לנן ערן ולהשפלות הכפס ושהיא קיימת כלחיה, גם זה ראיה גדולה שאלולי לא חטא אדם היה קיים כלחי לעולם צנוף וצנפס, וכן מלינו לסון לקיחה ג"כ צאליהו הוא שכתוב (מלכים ז' ז') אם תראה אותי לקח מאתך: (ל) ויחי למך שחים ושמונים שנה ומאת שנה. המלא צחצון מכוון מאדם ועד נח אלף כי שנה אם אהה מוכה שנות כל החולדות שהרי אדם צן ק"ל שנה כשהוליד לשח, ק"ה שנים לשח כשהוליד את אכוס, ל' שנה לאכוס כשהוליד את קינן, ע' לקינן כשהוליד את מהללאל, ס"ה למהללאל כשהוליד לירד, קס"ז שנים לירד כשהוליד לחנוך, ס"ה שנים לחנוך כשהוליד למחושלה, קפ"ז שנים למחושלה כשהוליד ללמך, קפ"ז שנים ללמך כשהוליד לנח, וחצצון זה עולה צכוון אלף כי שנה שמהאדם ועד נח, ואדם חי מחק"ל שנה איכ לא ראהו נח אצל ראהו למך אציו, שהרי כשנולד למך היה לו לאדם תחפיד שנים איכ להסלום תחקיל שנים שחי אדם הם כי שנים, הרי לך כי למך צן כי שנה כשראה לאדם הראשון:

(כח כט) ויולד בן ויקרא את שמו נח. חצצון עשרה הוא עקר העולם וקיומו, והנה נח היה עשירי לאדם וראוי להחקיים צו העולם, ולפי שהדורות ההם היו עתידין להמחוח צמזול ואין צהם קורא צסם ה' זולתי נח ע"כ לא חולל צכלס זכרון צן ולא זכרון צס עד שצא נח והזכיר צו הכחוצ ויולד צן ויקרא את שמו נח, ומלח צן נגזרה מצנין כי העולם נצנה וכתקיים צו, גם עקר הדצר וקיומו נקרא צס בענין שכתוב (משלי ו') ושם רשעים ירקצ, כי אין ענין רקצון כופל על הצס כי הצס אינו דצר אצל הכוכה על עלמו ועקרו טיסלוט צו רקצון. ומה שקרא את שמו נח היה לו לקרותו מנחם לפי הענין שאמר זה ינחמנו ממעטנו, אצל יחכן לפרש כי הו"ם מבלעת ועקר הצס הוא נחם בענין שכתוב (זכריה י"א) לאחד קראתי נחם ולאחד קראתי חצלים, כי כן משפט הכחוצים צחרצה שחוח לקלר המלה, ויהיה צעם הקלור כדי שיהיה צס נח כולל חן כמו שכל ונח מלא חן צעיכ ה', ומפני שהיה נח עשירי והעשירי קדש לה' ע"כ הזכיר צו מלח זה כלסון (שמות ט"ו) זה אלי ואנוהו, כלומר זה ינחמנו צצכות זה, ולפי שמלח זה

כולל שחי כוכות אלו נכתבו צמלח זה שחי טעמים, ואל יהא דצר זה קל צעיכ שכל החורה כלה רמיזה וענינים שכליים נאמרים צהשגחה גמורה למי שמתצונן צספר חורה האלהים, וע"ז דרשו רז"ל צגס הצעמים צצחורה כתבו מקיני וחוכיחו זה ממה שכתוב (נחמיה ח') וצוס סכל ויצינו צחקרא, ודרשו כו וצוס סכל אלו הפסוקים, ויצינו צחקרא אלו פסקי טעמים: ו (א) ויראו בני האלהים את בנות האדם. ע"ד הפסע צני האלהים הצרים והסופעים,

לפי שהסופעים נקראים אלהים בענין שכתוב (שמות כ"ז) אלהים לא חקלל ומחרגמינן דיינא, ואמר הכחוצ כי אותם צני הסופעים שהיה להם לעשות משפטיהם היו עושים חחמם עם צכות האדם צין צאונס צין צרלון, ויקחו מהם צסים מכל אשר צחרו זה היה צאונס, ומס שהזכיר אשר יצאו צני האלהים אל צכות האדם וילדו להם זה היה צרלון, כי היו צאין עליהן דרך זכות ולא היה הענין כודע עד שהולידו להם צנים והמה הנצורים אשר מעולם, כלומר היו מכירים הצריות שאינן מצני שאר האנשים כי מצני הצרים והסופעים האלה, ואמר מכל אשר צחרו כלסון הכחוצ (ישעיה ס"ו) גם המה צחרו צדרכיהם וצסקוליהם כפסס חפלה, וכל דרך הקצלה צני האלהים כצר נחצאר למעלה ומסס חצינהו כי כל עניני מעשה צראשית הם כפולים והכל אחת: (ג) לא ידון רוחי באדם לעולם. מלח ידון נגזרה מן כדנה הוא שכתוב (דניאל ו') אחכריית רוחי אכל דניאל צנו כדנה, ופירש כדנה חיק, וכרתיק החרצ נקרא כדנה ויקרא חיק, וכן הגוף חיק וכלי לכפס, וע"כ יאמר הכחוצ רוחי שהיא הכפס הסכלית שכתמי מרוחי לא יעשה חיק צאדם לעולם. כלומר לא יחקיים צו לעולם לפי שאינו ראוי לאוחו הרוח, וצאר הטעם בשגם הוא בשר צגס האדם הוא צצר ככל צצר הרומש על הארץ כעוף וכצחמה וכחיה, כי רוחי שכתמי צו הוא הסכל והם נמשכים אחר הצצר והחלוות לא אחר הסכל, וחיו ימיו מאה ועשרים שנה. כלומר ומפני זה אחריו להם חפי ואקצע להם מלה ועשרים שנה טישוצו צחצוצה ואם אינס חוזרים צחצוצה יאצרו צמזול, והקמתי פי צסם אציו לא ידון מנצרה מדון יאמר לא יהיה רוחי הסכלי צמריצה עם האדם עוד לעולם, כי רוחי אין עסקי צחלוות והגוף נמשך אחריהם זהו

אמר

שאמר צטנס הוא צטר: ונראה לי צטנס המספר הזה כי מפני שהעולם הזה כצרא צה"א והוא רולה צקיומו של עולם לכך המתינ להם מאה ועשרים שנה שמה הוא חמשים השנים של מהלך עץ החיים כדי שיחצונו ויסוצו, וכן עשרים חמשים ק' ואין הקצ"ה מעניש עד עשרים, וכן לעתיד שכתוב (ישעיה ק"ה) כי בימי העץ ימי עמי, אינו מעניש עד ק', והוא שכתוב כי הנער צן מאה שנה ימות וגו', וזה לשון והיו ימיו כלומר באלו היום כולדים ורועפס צטרם ונוער, צטנס הוא צטר כרמו כאן משה וכן מנין שנותיו, ואמרו צמדרש שלא היה נח ראוי להכלל שהרי כתיב (בראשית ו') כי נחמתי כי עשיתים, אלא שכלול צצכות משה שעתיד ללחא ממנו וזהו רמו צטנס:

(ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ. מלת עשה מורה על הרכבת לורה צגולם כי הללם הוא הלורה והדמות הוא הגולם, וע"כ אמר צללם אלהים צרא אוחו, וצפסוק זה ספר חולדות אדם אמר צדמות אלהים עשה אוחו, הזכיר מלת צריאה צענין הלורה, והזכיר עשי"ה צענין הדמות, ואמר צדמות אלהים עשה אוחו כלומר הרכיב הלורה צגולם, וכיון שחדמות פירסו גולם כשאמר צדמות אלהים הוא כמו עצד אלהים שהעצד חוץ ממנו, ועל כן היה מחנחם על ההרכבה הזאת לומר כי עוב היה שחשאר לורתה צמקוונה ושלל חתרכב עם זה הגולם, וכמו שאמרו רז"ל נוח לו לאדם שלא כצרא, וזהו שאמר כי עשה את האדם צארץ לא אמר על הארץ לפי שכשתקעו צחלוות הגופניות וחסתכל כוונת שלמה ע"ה שצצח הלורה כשלל הורכבה מעולם כלל צגולם הוא שאמר (קהלת ד') וצצח אני את החמים וגו' ועוב משכיהם את אשר עדן לא היה, וכצד המעילו חכמי המחקר שלש דרכים הללו, האחת הלורה שלא הורכבה מעולם כלל צגולם המעילות למלך יושב צהיכלו, השכיה הלורה סנפרדה מן הגולם המעילות למלך סילא מציית האסורים וחזר למלכותו, השליסיה הלורה המורכבת עדין צגולם המעילות למלך חנוש צציית האסורים, ואין ספק כי מעלת המלך גדולה יותר מאד צראסוכא מצשכיה וצשכיה יותר מצשליסיה, וראוי לשאול צכאן אי"כ שהראשונה יותר מעולה למה הורכב ולמה יצצח הכתוב ההרכבה הזאת צחתיעת מעשה צראשית שאמר וירא אלהים

את כל אשר עשה והנה עוב מאד, והצצח הזה שצצח את הכלל יכולל גם הרכבת הלורה צגולם צאדם הנצרא ציוס ו', וא"כ איך צצח הכתוב הרכבת הלורה צגולם והזכיר צכלל והנה עוב מאד, וי"צ שלמה ע"ה לצצח אוחה כשלל הורכבה צגולם צהפך מדצרי משה, ואמר ועוב משכיהם את אשר עדן לא היה, וחסוצח הרצד כי חע"פ שהראשונה יותר מעולה מהשמים מלד שלא השגיגה לער ונזק ולא כדצקה אל הגולם, מ"מ כשכדצקה אל הגולם וכצדלה ממנו והיא עהורה כאשר צאה אז נחפרסמה מעלתה וכצחכה כזה, וע"כ נפשות הלריקים מתחלוות לצוב למקומן הראשון, ומפני זה יצצח משה ע"ה ההרכבה צו כי היא מצובחת כשהיא חוזרת עהורה כשצאה לפי שהלליחה צשליחותה, ויהיה צאור הכתוב כפסועו האדם צארץ האדם צנאחך, כי הנחמה היחה צעצור האדם לחטוא, כיולל צו (ישעיה ק"ג) עד יכוון ועד יסיים את ירושלים תהלה צארץ, צאורו עד יסיים תהלה את ירושלים צנאחך, וכן כתוב צפירוש (תהלים קכ"צ) ירושלים הצנויה כעיר שחוצרה לה ימרו, ירושלים הצנויה לעטה כעיר שחוצרה לה יחדיו למעלה. ועל דרך הקבלה וינחם ה' כי עשה את האדם צארץ, וינחם ה' הצס הראשון צנ"ג מדות, כי עשה את האדם צארץ, צעצור הארץ הוא שנחם כי היא הגורמת:

ויתעצב אל לבו. ע"ד הפשט מלת לצ צהקצ"ה אינו אלא מסל והוא הדין צשאר האצרים הגופניים צצאדם המיוחסים אליו ית' כגון פי ה' עיני ה' אזני ה' יד ה' רגלי ה', אך מפני שצצד נחצדר אללכו שהקצ"ה חפץ צעוב כענין שכתוב (ישעיה מ"צ) ה' חפץ למען לדקו, ולא חפץ צרע כענין שכתוב (תהלים ה') כי לא אל חפץ רשע אחה וגו', מפני זה כשתכתוב רלה להודיענו כי כשנעשה מה שהקצ"ה חפץ יאמר צו סישמח, כענין שכתוב (סס ק"ד) ישמח ה' צמעסיו, וכשנעשה מה שלא חפץ יאמר צו ויתעלצ אל לבו, כי אי"ל לנו לעמוד על רלוכו לעשות מלותו ולהזהר מעצרות צלתי אם ישמיענו כן צמדות הללו שהן מדות צכי האדם, וע"כ כשהוא ית' מחסצ צו צעלמו ממקום מחסצתו יזכיר צו הכתוב לבו כי הלצ צאדם כלי המחצצה הצאה אליו מן המוח, וכן חראה כי הרולה להצצודר ולהעסיך שפע המחצצה יכוף ראשו ויחשוב כדי סירד שפע המחצצה

המחשבה מן המוח שהוא מקור המחשבה אל
 הלב, ואע"פ שזה מושל ורחוק מן הנמשל הנה
 הנמשל צדמיונו, ומה מקרה המחשבה שהשפע
 שלה וכחה ירד מלמעלה לכו, וכן השליח השלוח
 מאחו ית' לדבר דבר צמחו יקרא פי ה' בענין
 שכתוב (ישעיה ל"ד) כי פי הוא לוס, כלומר
 מלאכי, ורוחו הוא קצבן, כלומר ורוחו של המלאך
 הנקרא פי וכן חרגם יונתן ומלאכיה, גם
 הנביאים נקראים פי ה', גם אורים ותומים,
 וכן דרשו רז"ל (יהושע ט') ואח פי ה' לא
 שאלו אלו אורים ותומים, וכשהוא שליח להשגיח
 על מעשה הצדיות להענישם או לגמלם יקרא
 עין, הוא שכתוב (תהלים ל"ד) עיני ה' אל
 לדיקים (ד"ה צ') ה' עיניו משוטטות וגו', בכל
 מקום עיני ה' לופות וגו', (זכריה ג') על אבן
 אחת שצעה עינים, צאורו השגחות רבות, וכשהוא
 שליח לשמוע דבר או לקבל אותו יקרא אזנים
 בענין שכתוב (צמדבר י"א) ויהי העם כמתאזנים
 רע צאזני ה', כי כשם שהאזן צאדם כלי
 השמיעה, כן המלאך השלוח כלי לשמוע הדבר
 שהוא להגיעו ולקבלו ונקרא צסם כלי השמיעה
 שצאדם, וכן דרשו רז"ל (תהלים מ') אזנים
 כרית לי, אין אזנים של נעלה כריות אלא
 לשמוע תפלתן של ישראל, צא לצאר כי המלאך
 הידוע הממתיך עד שתתפלל כנסיה אחרונה
 שצישראל הוא וכחותיו נקראים צסם נביאים
 לשמוע התפלות וליעול את כלן ולעשות עטרה
 ולהגיע צראש המלך צאשר הוא צסם, וכשהוא
 שליח להלחם עם אומה להכותה או לעקור אותה
 יקרא יד ה', בענין שכתוב צפלשתים (ס"א
 ה') כצדה מאד יד האלהים צסם, וצמלרים (סמות
 ט') הנה יד ה' הויה, וצטציעהם את היר
 הגדולה, וכששלוחיו ושמליה שלו מתקצלים לפעול
 צעולם ענין אחד צקראים רגליו, בענין שכתוב
 לעתיד (זכריה י"ד) ועמדו רגליו ציום ההוא
 על הר הזיתים צעניו חילוחיו, וכן תמלא
 שהזכיר הכתוב צלצאות ישראל (צמדבר כ')
 צרגלי העצורה שטעמו צלצאות, צאשר אזכיר
 צסם צעיה: ועל דרך המדרש ויתעלצ אל לבו
 אחר ר' אחי מושל למלך צצנה פלטרין על יד
 אדריכל ולא ערצה לו על מי להחרעם לא על
 אדריכל, עוד למלך טעשה סחורה ע"י סרקור
 ולא הלליה צה על מי להחרעם לא על הסרקור,
 הצן המושל הנמרץ הזה, ולפי שהיה צמשל
 האדריכל מקום לטעות צצתי רצויות, כי יאמר

אדם אע"פ שהולך מלך האדריכל חכם ממנו
 צאותה מלאכה, ואין הדבר כן ח"ו כי סכל
 אחד ציזחד צלי פירוד, ע"כ חזר רבי אחי
 להזכיר מושל הסרקור שהסרקור אין לו צום
 כח צסחורה ואין לו חלק צה כלל, וכונת רבי
 אחי צצני המושל כי האדריכל הוא הסרקור
 והסרקור הוא האדריכל, פי' אדריכל אומן או
 צנאי, חרגוס (עלכיס א' ה') ויפסלו צוכי שלמה,
 וצכו אדר צלי שלמה: ועל דרך הקצלה ויתעלצ
 אל לבו הוא האדריכל והסרקור שהזכיר צמדבר
 ושם צארו קוד הענין, והמלך ה' ידבר עמו
 ואומר אומה את האדם צאשר צראתי וגו', כי
 כחמתי כי צשיחם כתיב ויט לך להשכיל ולקנות
 לב צלצון האדם צארץ שהזכיר הכתוב צ' פעמים
 צצני פסוקים זה אחר זה כי צראצון ידבר
 למטה וצצני למעלה, ונולת ויתעלצ חמזור אל
 האדם הוא תפארת ישראל שצצנתו עשה ה'
 את הארץ צצח צראשית סגרתה כל הרעה
 הנזכרת, ויהי צאור הכתוב צסודו וינחם,
 הכוונה כי עשה את האדם והנחמה לא צעצור
 האדם אלא צארץ, כלו' צעצור הארץ הגורמת,
 וע"כ ויתעלצ האדם אל לבו צעצור לבו שהוא
 היה סנה כי הוא הארץ והסרקור והאדריכל, ולפי
 שכתוב צתחלת הצריחה יצומה ה' צמעשו הזכיר
 צו עשה ויתעלצ אל לבו, ואל יקשה עליך
 כשהזכיר לשון עלצון צמקום הזה, וכן מה
 שכתוב (ישעיה כ"צ) ויקרא ה' אלהים לצאות
 ציום ההוא לצכי וגו', שהרי כצר אמרו צגמי
 ה' צצתי צוואי ה' צצתי צראי, ומן הגצורה
 ולמטה נקרא צתי צראי, והצן זה, וכשם שמלינו
 צשעת הכעס קודם המצול ויתעלצ אל לבו כך
 הזכיר הכתוב צשעת הרלון אחר המצול וקצלת
 הקרצן ויאמר ה' אל לבו לא אוקיף עוד, וזה
 מצואר: ונה מצא חן בעיני ה'. כלו' אלו רשעים
 ראויים להעמות וזה הלדיק ראוי להכלל כי מלא
 חן צעני ה', וכהצאר צבאן העונם והסכר
 מפורש עונם לרשעים צמי המצול, וסכר לנח
 הלדיק צהללה וצמליחות החן, וזהו שצמר שלמה
 ע"ה: (משלי כ"צ) כצמר צס מעוטר רצ מכסף
 ומזהב חן עוז:

פרשת תולדות נח

מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו
 שלמה ע"ה הודיענו צכתוב הזה (משלי צ')
 כי אין האדם לדיק עד שיחלהך
 צהומה